

● دوره‌ی سیزدهم ● اردیبهشت ۱۳۸۷
● شماره‌ی بی‌دزین ۶۶ ● بها ۳۰۰۰ ریال

www.roshdmag.ir

ISSN: 1606-9226

۸

روشنک

روشنک

روشنک

پهچین، جخلیلی، الخلام، رسایی
پزانی، دیرانی، داسجوبیان و کارستانان، اموزش و پرورش

روز به‌پهچین، شوق تا‌گیکرتی ● سازپزانی تا‌گیکرتی
۵۰ نکهه برای به‌پهچین ● سوال‌های سناغه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

● یادداشت سردبیر

● یک پایان، شروعی دیگر / ۲

● کوجه های آگاهی

● فعالیت های مورد تاکید در کلاس من / علاء نوری / ۳

● الگوی تدریس اعضای تیم / زهرا حریرفروش - مهرناز صادقی / ۸

● بازدید / احمد شریفان - امین شریفان / ۱۰

● امید / سیما حاج ابوالقاسمی / ۱۲

● ۵۰۱ نکته برای معلمان / وحیدرضا نعیمی - مرتضی مجدفر / ۱۳

● اعتباربخشی برنامه‌ی درسی / حسین الوندی / ۱۹

● فرصت دانایی

● حق دارم؟ / محمد حسن مکارم / ۲۲

● کوجه های بلوغ

● دوره‌ی وزارت / محمدتقی اختیاری / ۲۴

● مناسب ترین الگوی تعامل / ابراهیم اصلانی / ۲۶

● از هم یاد بگیریم

● شور معلمی، شوق یادگیری / فاطمه واحدیان / ۲۸

● معلم ریاضی که خوش نویس شد / انسیه صدق / ۳۰

● گوناگون

● سایت اطلاع‌رسانی گروه‌های درسی / زهره بندی / ۳۲

● موفقیت علمی، افتخار ملی / انیس خوش لہجه / ۳۴

● با خاطر دوست

● سازمان یادگیرنده / غلامرضا صفری / ۳۷

● کلاسی فعال و شاد / مهناز جوانبخت / ۴۰

● برای آن که اثرگذار باشیم ... / مهتاب صفرزاده خسروشاهی / ۴۲

● نامه‌های رسیده / ۴۵

● نظرسنجی / ۴۷

● سؤال‌های مسابقه / ۴۸

شماره ۸
آموزش راهنمای

آموزش، تعلیم، اطلاع‌رسانی
پای دبیران، دانشوران و کارشناسان آموزش و پرورش

● دوره‌ی سیزدهم

● اردیبهشت ۱۳۸۷

● شماره‌ی پی در پی ۶۶

● ISSN: 1606-9226

● مدیرمسئول: علیرضا حاجیان‌زاده

● سردبیر: خسرو داودی

● مدیر داخلی: فاطمه محمودیان

● ویراستار: لعلیا عروجی

● طراح گرافیک: پرینا سندسی

● زیر نظر شورای برنامه‌ریزی

● چاپ: شرکت افست (سهامی عام)

● شمارگان: ۲۵۰۰۰

● نشانی پستی مجله:

● تهران - صندوق پستی ۱۷۹-۱۶۵۹۵

● تلفن دفتر مجله: ۸۸۲۴۴۷۵۵

● پیام گیر نشریات رشد:

● ۸۸۲۸۲۰۱۳-۸۸۲۹۳۳۲

● مدیر مسئول: ۱۰۲

● امور مشترکین: ۱۱۴

● نشانی پستی امور مشترکین:

● تهران - صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۳۳۳۱

● Email: rahnamayi@roshdmag.ir

● رشد آموزش راهنمایی تحصیلی، از

● تمامی دبیران محترم و مدیران مدارس

● راهنمایی دعوت به همکاری می‌کند.

● مجله در حکم و اصلاح مقالات آزاد است.

● مقالات رسیده بازگردانده نمی‌شود.

وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دفتر انتشارات کمک‌آموزشی

یک پایان، شروعی دیگر

یک سال تحصیلی دیگر هم گذشت. پرونده‌ی امسال مجله‌ی «رشد آموزش راهنمایی تحصیلی» نیز با این شماره بسته می‌شود. اما این پایان کار نیست، بلکه سرآغازی برای دوره‌ی جدید و تلاشی دوباره است. امیدواریم هر سال بهتر از سال‌های قبل باشد و پربارتر. در آخرین شماره‌ی سال جاری، توجه همه‌ی مخاطبان محترم را به چند نکته جلب می‌کنم:

۱. تعداد زیادی نامه، حاوی مطالب خوب و مفید از سال‌های گذشته و تعدادی هم از سال جاری به دست ما رسیده است که با توجه به محدودیت تعداد صفحات مجله، نتوانستیم از آن‌ها بهره‌ی لازم را ببریم. در این مورد سه تصمیم گرفته شده است:

۱-۱. تعدادی از این مطالب را برای چاپ سال آینده نگه داشته‌ایم.

۱-۲. تعدادی از این مطالب که موضوعات مشترک دارند، در پوشه‌هایی جداسازی و نگه‌داری شده‌اند تا در ویژه‌نامه‌های سال آینده که به همین موضوع اختصاص دارند، استفاده شوند؛ موضوعاتی مثل: خلاقیت، ارزش‌یابی، روش‌های تدریس نو، راه‌های ایجاد انگیزه و از بین بردن اضطراب و...

۱-۳. تعدادی از مقاله‌های رسیده را برای انتشار از طریق سایت مجلات رشد انتخاب کرده‌ایم. هر مطلب به مدت ۱۰ روز روی صفحه‌ی اول سایت ارائه می‌شود و پس از آن در آرشیو مقالات باقی می‌ماند.

۲. در مورد شرکت در مسابقه نیز افراد زیادی سؤال کرده‌اند و نامه‌های مکرری داشته‌ایم. یکبار دیگر نحوه‌ی شرکت در مسابقه را که در یادداشت سردبیر شماره‌های ۶ و ۷ به آن اشاره شده بود، یادآوری می‌کنیم: برای شرکت در مسابقه، سه کار زیر را باید انجام دهید و بسته‌ی تهیه شده را حداکثر تا پایان خرداد ماه ۱۳۸۷ ارسال کنید:

۲-۱. تکمیل فرم نظرخواهی که در همین شماره چاپ شده است (۱۰ امتیاز).

۲-۲. پاسخ دادن به سؤال‌های آزمون کتبی که در این شماره متن سؤال‌ها را می‌توانید ببینید (۳۰ امتیاز).

۲-۳. انجام چهار فعالیت عملی با توجه به توضیح داده شده در محتوای مسابقه‌ی شماره‌ی ۷ (۶۰ امتیاز).

۳. نتایج مسابقه براساس کسب بیشترین امتیاز از ۱۰۰ امتیاز ممکن مشخص و به ۱۰ نفر که جایز بیشترین امتیاز شده‌اند، جوایزی اهدا خواهد شد.

۴. با توجه به این‌که تا مهر سال تحصیلی آینده (سال ۸۷) مجله چاپ نخواهد شد، اسامی برندگان از طریق سایت مجله www.roshdmag.ir در پایان تیرماه اعلام خواهد شد. نحوه‌ی ارسال جوایز برندگان نیز از همان طریق به اطلاع شرکت‌کنندگان محترم مسابقه، خواهد رسید.

در پایان، از تمامی معلمان محترم و عزیزی که در سال تحصیلی گذشته همراه و همگام این مجله بوده‌اند و با نامه‌ها و تماس‌های خود، ارتباط خوبی با ما برقرار کرده‌اند، تشکر و قدردانی می‌کنیم.

سلام!

مهم نیست چه درسی را تدریس می‌کنید؛ ادبیات فارسی، زبان انگلیسی، علوم تجربی، ریاضیات، مطالعات اجتماعی یا هر درس دیگر! حتماً دانش و اطلاعات بستنده در ارتباط با موضوع تدریس خود را دارید. اما این مقدار کافی نیست. امروزه به معلمانی نیاز است که بتوانند، یادگیری واقعی را جانشین یادگیری‌های صوری کنند. یادگیری واقعی به معنای آن است که فراگیرندگان بتوانند، آموخته‌های خود را در موقعیت‌های جدید به کار برند و از آن‌ها برای حل مسئله‌های زندگی خود مدد جویند. در فعالیت‌های کلاس‌های ما، این مهم چه سهمی دارد؟

سرآغاز

سلام این شماره، با سوگیری خاصی همراه بود. این آخرین کلام من در سال تحصیلی جاری است. نمی‌دانم خدای بزرگ توفیق می‌دهد که باز هم در خدمت شما باشم یا نه! هر چند سال تحصیلی به پایان می‌رسد، اما حکایت هم چنان باقی است. شیوه‌های ارزش‌یابی، روش‌های ایجاد انگیزه در کلاس و برای انجام تکالیف، و باز هم رفتارها و سبک‌های ارتباطی ما در کلاس، همه می‌توانند نمره بگیرند یا بهتر بگوییم، می‌توانند مورد قضاوت و ارزش‌یابی خود ما یا دیگران قرار گیرند. چه بهتر که ما خود، ملاک‌هایی برای قضاوت داشته باشیم و قیل از دیگران به قضاوت و داوری در مورد خود بپردازیم. «حاسبوا قبل ان نحاسبوا!» شاید شما هم معتقد باشید که

استفاده از رویکردهای شناختی و اهمیت دادن به نقش فراگیرندگان حرف‌های قشنگی هستند، اما نمی‌توان آن‌ها را به کار بست و یاد رفتار کلاسی، شواهدی برای توجه به آن‌ها یافت. می‌توان گفت، کاربرد این موارد به فکر شما یا به بیان دیگر، به فلسفه‌ی پنهان یا ضمنی شما از آموزش و پرورش برمی‌گردد. حتماً شما هم این کلام منسوب به معصومین را شنیده‌اید که: «مراقب افکارت باش، آن‌ها به گفتار تبدیل می‌شوند. و مراقب گفتارت باش، آن‌ها به کردارت تبدیل می‌شوند...»

در کتاب «بازاندیشی فرایند یاددهی-یادگیری و تربیت معلم» که توسط محمود مهرمحمدی به رشته‌ی تحریر درآمده و «انتشارات مدرسه» آن را به زیور طبع آراسته است، از موضوع «نظریه‌ی پنهان معلم» چنین یاد می‌شود: «از آن‌جا

علاء نوری

چه نمره‌ای می‌گیرم؟

فعالیت‌های مورد تأکید در کلاس من

انسان‌گرایی	شناخت‌گرایی	رفتارگرایی	مکتب و دیدگاه‌ها رویکرد یاددهی- یادگیری
۱. کوشگری ۲. روشنگری ۳. انتقال	۱. کوشگری ۲. نس ۳. انتقال	۱. تئیس (ارائه‌ی محرک) ۲. اکتساب (پاسخ) ۳. انتقال	مراحل یا توالی فعالیت معلم و شاگرد
ایجاد فضایی سهیل‌کننده	ایجاد فضایی سهیل‌کننده	تنظیم و توزیع دانش و کنترل یادگیری	نقش معلم
محروری (فعال)	محروری (فعال)	دریافت‌کننده‌ی مهارت‌ها و اطلاعات (فعال)	نقش دانش‌آموز
دوجبه	دوجبه	یک‌جبه	نحوه‌ی ارتباط معلم و شاگرد

جدول ۱. معنای رویکردهای یاددهی-یادگیری مکتب رفتارگرایی، شناخت‌گرایی و انسان‌گرایی.

اسلامی دارد، با منظور کردن مسیحی
طنگی به عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی
فرایند یاددهی-یادگیری، در واقع موافق
این توصیه عمل می‌کند.^۴

● پرسش‌هایی در مورد فعالیت‌های کلاسی

پرسش ۱. هر یک از فعالیت‌هایی
که در ادامه ذکر می‌شود، چند درصد از
زمان صرف شده برای فعالیت‌های
آموزشی دانش‌آموزان در ارتباط با درس
شما را در طول یک هفته به خود
اختصاص می‌دهد؟

الف) بررسی تکالیف

ب) گوش دادن به گفتارهای
شما (معلم کلاس)

ج) کار روی مسئله‌ها با
راهنمای معلم

د) کار روی مسائل توسط خود
فراگیرندگان (بدون راهنمای معلم)

ه) گوش دادن به معلم برای تکرار
درس و مشخص کردن محتوا/ شیوه‌ها

و) انجام آزمون، آزمونک و...
ز) مشارکت در فعالیت‌های

اجرایی کلاسی که ارتباط مستقیمی
با محتوا و اهداف درس ندارند.

ح) سایر فعالیت‌های
فراگیرندگان

جدول شماره‌ی ۱، مقایسه‌ی این
سه رویکرد نشان می‌دهد. با دقت
در جدول، به خود سه یاددهی-الته
معلوم است که هدف‌های نظام
آموزشی، موقعیت‌های متفاوت
مدرسه‌ها و محیط‌های یادگیری،
محدودیت‌ها و مواقع، سطح دانش و
توانش فراگیرندگان و... می‌تواند در
گرایش، کاربرد یک رویکرد معین
و حالت داشته باشد. اما فلسفه‌ی معلم
می‌تواند بسیاری از این عوامل را در
سنت‌های خویش قرار دهد.

آنگون به توجه به چهار ملاک اصلی
ذکر شده در جدول می‌توانید بگویید که
رویکرد یاددهی-یادگیری شما کدام است؟
اگر دوست دارید در این زمینه و
مضامین مربوط دیگر، مانند ماهیت تدریس
و رابطه‌ی آن با یادگیری، الگوهای نوین
تدریس و اصلاحات ضروری در تربیت
معلم و... مطالعه‌ی بیشتر و دقیق‌تر داشته
باشید، توصیه می‌کنم کتابی را که در
سراغدار هم برده‌ام، بخوانید. یکی از
فصل‌های این کتاب به تعلیم و تربیت
اسئال‌محور اختصاص دارد. مؤلف
کتاب، حاکی شدن این نوع تربیت را باعث
خارج شدن از یادگیری‌های فعال شدن
جریان یاددهی-یادگیری قلمداد می‌کند و
بیان می‌دارد: «نظم معلم و تربیت حوزه‌ای
در کشور ما که ریشه در تاریخ تعلیم و تربیت

که هر رویکردی، جهت‌گیری فلسفی
محصور به فردی دارد... لازم است
در تربیت معلمان، به ویژه در بخش
آموزش‌های مربوط به تدریس، این
مفروضات و جهت‌گیری‌ها مورد
توجه قرار گیرند؛ افزون بر نظریه‌ی
پنهان معانه در باره‌ی تدریس، به
عنوان یک نگرانی مطرح می‌شود.
این نظریه را از الیزو پنهان (صحنی)
می‌نامند که احتمالاً معلم نخواهد
توانست، آن را به وضوح ببیند.
به اعتقاد ما، این نگرانی می‌تواند با
آموزش‌هایی فلسفی، نه ویژه‌ی فنی
السان‌شناسی و معرفت‌شناسی
رویکردهای یاددهی-یادگیری به
معلمان، تا حد زیادی تعدیل شود.
در این شماره یک آزمون تک
سؤالی، چند معرفی کتاب و چند
آزمون با پرسش‌هایی متفاوت
داریم.

● آزمون تک سؤالی: شما به کدام رویکرد یاددهی-یادگیری معتقد هستید؟

رفتارگرایی، شناخت‌گرایی یا
انسان‌گرایی؟
پاسخ دقیق، به تجزیه و تحلیل رفتار
شما در کلاس درس نیاز دارد. چه نقشی
برای خود به عنوان معلم قائل هستید؟
همه چیز از قبل تعیین شده است و شما
باید در توالی معینی از تعیین موضوع
شروع کنید. فراگیرندگان پاسخ‌های
مناسب را فراگیرند و دانش لازم به آن‌ها
منتقل شود، و یا کوشگری فراگیرندگان
و روشنگری و هدایت معلم را شرط
لازم برای انتقال دانش می‌دانید؟ نقش
شما در این توالی فعالیت‌های کلاسی
چيست؟ دانش‌آموزان شما چه نقشی
دارند؟ نحوه‌ی ارتباط شما و آن‌ها
چگونه است؟

استفاده از کتاب درسی
به عنوان تنها منبع
آموزش کافی نمی باشد!
همان طور که استفاده
نکردن از کتاب درسی
هم مطلوب نیست

پایه هشتم								
کشورها	پرسی تکالیف	گوش دادن به ارائه‌ی مطالب به شیوه‌ی سخن رانی	کار روی مسائل یا راهنمایی معلم	کار روی مسائل توسط بچه‌ها بدون راهنمایی معلم	گوش دادن به تکرار درس و مشخص کردن محتوا / شیوه‌ها توسط معلم	انجام آزمون و امتحان	مشارکت در فعالیت‌های اجرایی کلاسی که ارتباطی با محتوا و اهداف دروس ندارند.	سایر فعالیت‌های دانش آموز
ایران	۱۰ ۱۲	۲۰ ۱۷	۱۵ ۱۸	۱۲ ۱۴	۱۶ ۱۵	۱۳ ۱۱	۷ ۶	۷ ۶
متوسط بین المللی	۱۰ ۱۱	۲۲ ۱۹	۱۹ ۲۲	۱۴ ۱۸	۱۳ ۱۱	۱۰ ۱۰	۵ ۵	۶ ۴
سنگاپور	۱۲ ۱۱	۳۶ ۲۷	۱۴ ۱۹	۱۱ ۱۵	۸ ۹	۸ ۸	۶ ۶	۶ ۴

جدول ۲. درصد زمان صرف‌شده‌ی دانش‌آموزان در درس‌های علوم و ریاضی در یک هفته‌ی معمولی (عدد پایینی مربوط به ریاضی)

به نظر نمی‌رسد، استفاده از کتاب درسی به عنوان تنها منبع آموزش کافی باشد؛ همان‌طور که استفاده نکردن از کتاب درسی هم مطلوب نیست. نمی‌دانم نظر شما چیست، اما اجازه دهید گزارش تیمز ۲۰۰۳ را که در جدول ۳ آمده است، در این مورد با هم مرور کنیم.

بر مبنای این گزارش، فقط در میزان استفاده از کتاب درسی در درس ریاضی می‌توان تفاوت بین ایران و متوسط بین‌المللی و سنگاپور را به‌طور فاحشی مشاهده کرد. زیرا ۱۵ درصد دانش‌آموزان ایرانی معلمانی دارند که در تدریس ریاضی از کتاب درسی بهره نمی‌برند. این درصد در متوسط بین‌المللی فقط ۳ درصد و در سنگاپور صفر است.

اختصاص می‌دهد، در مقایسه با سنگاپور، نشان‌دهنده‌ی تأکید بیشتر معلمان ایرانی بر نقش خود در یادگیری، به جای دانش‌آموز محوری و فعالیت فراگیرندگان است. امیدوارم پاسخ شما نشان‌دهنده‌ی آن باشد که عملکرد شما تفاوت از متوسط همکاران‌تان در ایران و بسیار بهتر است و به فعالیت فراگیرندگان بیشتر اهمیت می‌دهید.

نکته‌ی دیگر این است که به نظر می‌رسد، آموزش در ایران نه تنها از سنگاپور، بلکه از متوسط بین‌المللی نیز «آزمون‌مدارتر» است، زیرا ۱۳ درصد زمان فعالیت‌های هفتگی آموزشی در درس علوم (۱۱ درصد در ریاضی) صرف انجام آزمون می‌شود. این عدد در سنگاپور فقط ۸ درصد است.

بیان دقیق این درصدها می‌تواند، رویکرد شما به موضوع مهم یاددهی-یادگیری را تا حدودی روشن کند. این پرسش در بررسی تیمز از معلمان پرسیده شده است.

جدول ۲ گزارش معلمان علوم و ریاضی ایران را در مقایسه با متوسط بین‌المللی و سنگاپور (کشور دارای رتبه‌ی اول تیمز) نشان می‌دهد. اعداد بالایی در هر خانه‌ی جدول، مربوط به علوم و اعداد پایینی مربوط به ریاضی هستند.

این جدول به شما کمک می‌کند، موقعیت خود را در مقایسه با متوسط ایران و متوسط بین‌المللی و سنگاپور به راحتی مقایسه کنید. گوش دادن به گفتار معلم برای تکرار درس که در تعلیم و تربیت در ایران، ۱۶ و ۱۵ درصد زمان را به خود

پرسش ۳. در فعالیت‌های کلاسی چه مقدار بر کار بردی بودن آموزش‌ها و حل مسئله تأکید دارید؟ درصد زمان صرف‌شده برای هر یک از این فعالیت‌ها را در مجموع زمان آموزشی درس خود بیان کنید.
الف) یادگیری برای استفاده در زندگی روزمره
ب) انتخاب شیوه‌هایی برای حل مسائل پیچیده
ج) توضیح جواب‌ها.

پرسش ۲. استفاده از کتاب درسی در برنامه‌ی تدریس شما با کدام گزینه‌ی زیر موافقت بیشتری دارد؟
الف) از کتاب درسی برای تدریس استفاده نمی‌شود.
ب) از کتاب درسی به عنوان پایه‌ی اولیه استفاده می‌شود.
ج) از کتاب درسی به عنوان منبع تکمیلی استفاده می‌شود.

پایه هفتم			کشورها
درصد دانش آموزان در ارتباط با استفاده از کتاب درسی			
عدم استفاده از کتاب درسی / در آموزش علوم / ریاضی	استفاده از کتاب درسی برای آموزش علوم / ریاضی	به عنوان منبع تکمیلی	
۸	۸۱	۱۲	ایران
۱۵	۷۵	۱۰	
۵	۵۶	۳۹	متوسط بین المللی
۳	۶۵	۳۲	
۰	۷۳	۲۷	سنگاپور
۰	۷۲	۲۶	

جدول ۳. استفاده از کتاب درسی در آموزش علوم و ریاضی (ریاضی عدد پانزده در هر خانه ی جدول)

نظرات و اطلاعات و پردازش و تحلیل داده ها، از مواردی هستند که در تیسر برای استفاده از رایانه در درس ریاضی در نظر گرفته شده اند. در درس علوم تجربی نیز، کاربرد رایانه در ارتباط با این موارد می تواند مورد توجه قرار گیرد. انجام آزمایش های علوم (آزمایشگاه محاسباتی)، بررسی پدیده های طبیعی از طریق شبیه سازی، تمرین مهارت ها و شیوه ها، پیدا کردن اطلاعات، و پردازش و تجزیه و تحلیل داده ها.

● **کلام پایانی با معرفی دو کتاب** در ارتباط با موضوع های این مقاله، دو کتاب را معرفی و از هر کتاب، به عنوان پایانه این مجموعه، نوشتار هر نطقی را نقل می کنیم:

۱. **روش ها و فنون تدریس** این کتاب توسط داریوش نوروزی، احمد آقازاده و کریم عزت خواه نگارش یافته و دانشگاه پیام نور آن را منتشر کرده است. چاپ اول آن در بهمن ۱۳۷۴ انجام گرفته و تاکنون چندین بار تجدید چاپ شده است. با احترام به همه ی استادانی که در این زمینه

در هر صورت، این جدول به خوبی نشان می دهد که در کشور سنگاپور بیشتر بر انجام تحقیق و آزمایش تاکید می شود تا نگاه کردن به معلم.

پرسش ۴. استفاده از رایانه در کلاس شما به چه صورت است؟ از این رسانه در چه زمینه هایی استفاده می کنید؟

در پرسش نامی معلمان تیسر ۲۰۰۳، این سؤال مورد توجه قرار گرفته است. براساس گزارش معلمان ایرانی، ۹۸ درصد دانش آموزان، در کلاس های خود هیچ استفاده ای از رایانه نمی کنند. واقعیت این است در ایران هنوز برنامه های ملی و سیاست های مشخص و معینی در مورد استفاده از رایانه برای آموزش دوره ی راهنمایی وجود ندارد.

رایانه می تواند کاربردهای متفاوتی در ارائه ی موضوع، تمرین و مهارت یابی در زمینه ای گوناگون درسی داشته باشد. بررسی اصول و مفاهیم، الگوییابی، یافتن تمرین های متفاوت و پیروزش مهارت ها و شیوه های ریاضی، مراجعه به

پرسشی دیگر: اگر معلم علوم باشید، می توانید در مورد درصد زمان صرف شده در مورد این فعالیت ها توضیح دهید:

الف) نگاه کردن به معلم در حال انجام یک آزمایش یا تحقیق
ب) طراحی آزمایش یا تحقیق
ج) انجام یک آزمایش یا تحقیق
د) کار کردن روی یک آزمایش یا تحقیق در گروه های کوچک
ه) نوشتن توضیحات در مورد مشاهدات انجام شده و ارائه ی دلیل برای آن ها
و) ارتباط دادن آموخته های علوم با زندگی روزمره.

جدول ۴. پاسخ های ایران، متوسط بین المللی و سنگاپور را در ارتباط با فعالیت های فوق نشان می دهد.

این جدول نشان می دهد، تاثیر گزارش معلمان ایرانی از فعالیت های مورد تأکیدشان در کلاس، آن ها به همه ی این فعالیت ها بیش از هم تایل خود در سطح بین المللی و کشور سنگاپور توجه دارند. البته لازم است یادآور شوم، برخی گزارش های شفاهی از فعالیت های معلمان ایران در کلاس درس حاکی از آن است که بعضی معلمان بیشتر بر سخن رانی و توضیحات تأکید دارند، در حالی که فعالیت های خود را حل مسئله قلمداد می کنند. شاید علت آن باشد که این گروه هنوز به درستی تفاوت فعالیت حل مسئله و توجه به فرایندهای مهارت محور را با روش های سخن رانی و بیان مستقیم موضوع های آموزشی، درک نگرده اند.

پایه هشتم						
درصد دانش آموزان بنابر نظر معلمان در انجام فعالیت‌های ذکر شده (در نیمه یا بیشتر دروس)						
کشورها	نگاه کردن به معلم هنگام انجام یک آزمایش یا تحقیق علوم	اطراحی آزمایش انجام آزمایش یا تحقیق	انجام آزمایش با کار کردن روی یک آزمایش یا تحقیق در گروه‌های کوچک	نوشتن توضیحات در مورد مشاهدات انجام شده و ارائه‌ی دلیل برای آن‌ها	ارتباط دادن آموخته‌های علوم با زندگی روزمره	
ایران	۷۸	۳۷	۶۲	۶۷	۵۳	۷۶
متوسط بین‌المللی	۳۸	۳۱	۵۴	۵۷	۶۱	۷۶
سنگاپور	۱۳	۶	۵۳	۵۱	۴۹	۶۰

جدول ۴. گزارش معلمان پیرامون انجام فعالیت‌های مورد تاکید در کلاس

دست به قلم برده اند، به نظر می‌رسد این کتاب در بیان مجموعه سرفصل‌های این درس در رشته‌های علوم تربیتی، جامعیت بیشتری دارد.

فصل سوم کتاب به «تفکر و اندیشه در کلاس درس» اختصاص دارد. مؤلف این فصل معتقد است: «حل مسئله و خلاقیت، از ممتازترین توانایی‌های شناختی انسان هستند و در هر کشوری ارزشمندترین هدف به شمار می‌آیند. تربیت خلاقیت و حل مسئله در مردم هر کشوری، ارتباط ننگ‌تنگ با پیشرفت‌های اقتصادی و تمدن و ترقی کشور دارد... (ص ۱۷۲)»

۲. ابعاد وضعیت آموزش علوم در ایران
تهیه‌کننده‌ی این کتاب «واحد تحقیقات و طرح و برنامه‌ی صنایع آموزشی» و ناشر آن نیز، «شرکت صنایع آموزشی» است. این کتاب که در سال ۱۳۷۶ انتشار یافته، به طور وسیع در بازار نشر کتاب توزیع نشده و ممکن است در دست‌رس همگان نباشد. در فصل‌های شش‌گانه‌ی آن، موضوع‌های متفاوت مربوط به آموزش علوم، از جمله هدف‌ها، برنامه‌ی درسی جدید، پشتیبانی از آن‌ها، موانع بهبود وضعیت آموزش علوم و پیشنهادهایی برای بهبود این وضعیت مورد توجه قرار گرفته است.

در صفحه‌ی ۵۹ کتاب، در مورد استفاده از رایانه در آموزش علوم آمده است: «باید گفت، صرف مواجهه‌ی دانش آموزان با رایانه و درگیر شدن با آن مثبت است، اما اگر از هم اکنون که در مدرسه‌ها فراگیر نشده است، نقش آن به درستی تعریف نشود و راه‌های استفاده‌ی آموزشی از آن تبیین و ترویج نشود، جبران و اصلاح آن در آینده بسیار دشوار و چه بسا ناممکن خواهد بود... در آموزش علوم، پنج راه برای استفاده از رایانه پیشنهاد شده است:

۱. تحلیل و پردازش داده‌های آزمایشگاهی؛
 ۲. گفت‌وگو و آموزش؛
 ۳. شبیه‌سازی و مدل‌سازی؛
 ۴. انجام تمرین و تکلیف.
 ۵. در [ایفای] نقش معلم، برای پردازش کلمات، ضبط سوابق و غیره.
- آزمون و خطاهایی که در هر یک از این زمینه‌ها انجام شده‌اند، باید برای ما سرمشق قرار گیرند و از تکرار اشتباهات دیگران پرهیزیم.

منابع

۱. به جز کتاب‌هایی که در متن مقاله معرفی شده‌اند، برای استفاده از آمار و جدول‌های مربوط به گزارش نیز ۲۰۰۳، از این منابع استفاده شده است:
۱. محمد اسماعیل، الهه. گزارش نتایج ملی درون‌دادها و برون‌دادهای «آموزش ریاضیات» در تیمز ۲۰۰۳. وزارت آموزش و پرورش، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش. مرکز ملی مطالعات بین‌المللی تیمز و پرلز. تهران. ۱۳۸۴.
۲. گزارش نتایج ملی درون‌دادها و برون‌دادهای «آموزش علوم» در تیمز ۲۰۰۳. وزارت آموزش و پرورش، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش. مرکز ملی مطالعات بین‌المللی تیمز و پرلز. تهران. ۱۳۸۴.

هم اکنون در بسیاری از کلاس های درس، از روش های استفاده می شود که در سال های گذشته به کار می رفته اند. در این روش ها، رابطه ی بین دانش آموز و معلم به صورت یک طرفه و انتقال دانش از معلم به دانش آموز است؛ بدون آن که دانش آموز در این جریان نقش فعالی داشته باشد. هم چنین، به دانش آموزان فرصت داده نمی شود که با یکدیگر تبادل نظر کنند و نقش فعالی در جریان یادگیری مطالب به عهده بگیرند. هدف از یادگیری از طریق همیاری، ایجاد راه هایی است که تدریس را از حالت محتو محوریتی به دانش آموز محوریتی تبدیل کند. این شیوه دارای مزایایی به این شرح است:

الگوی تدریس اعضای تیم

زهرا حریر فروش - مهرناز صادقی

۱. یادگیری برای دانش آموز جذابیت بیشتری پیدا می کند.
۲. دانش آموزان می آموزند که در گروه های کوچک یا یکدیگر همکاری کنند.
۳. کلاس از حالت خشک و یکنواخت خارج و به یک مرکز فعال و پویا تبدیل می شود.
۴. نقش معلم از رهبر به یک تسهیل کننده تغییر می یابد. این موضوع خود باعث به وجود آوردن رابطه ی نزدیک تر بین دانش آموز و معلم می شود. از طرف دیگر، به دانش آموزان کمک می کند که از ابراز عقیده و احمه مناشه باشند. در هر دو حال، حاصل کار این خواهد بود که دانش آموزان بتوانند مطالب درسی را بهتر به ذهن بسپارند.

۵. به معلم فرصت داده می شود که یادگیری دانش آموز را به طور دائم بررسی و اطمینان حاصل کند که آن ها مفصل را آموخته اند.

۶. دانش آموزان یاد می گیرند و عادت می کنند که در جریان یادگیری مطالب به یکدیگر کمک کنند و در نتیجه رابطه ی آن ها از حالت رقابتی به همیاری تبدیل می شود.

یکی از روش های بسیار مؤثر پیشنهادی در روش فراگیری از راه همیاری، مطرح تدریس اعضای تیم است. این روش برای یک گروه سنی خاص است و از کودکان تا دانشگاه کاربرد دارد، ولی کاربرد آن در دوره های ابتدایی، راهنمایی و متوسطه از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

این روش از مجموعه ای از روش های تدریس تشکیل شده که در آن دانش آموزان، در گروه های کوچک تشکیل شده گفت و گو و حل مسائل درسی مشغول می شوند و با همکاری یکدیگر به فراگیری مطالب درسی می پردازند.

این روش از مشخصات زیر برخوردار است

الف) هدف گروهی؟

ب) مسئولیت شخصی؟

ج) فرصت مساوی برای موفقیت افراد گروه؟

در این روش، هر یک از گروه های کوچک تشکیل شده هدف خاصی دارد و هر کدام از افراد گروه، مسئولیتی بر عهده دارد که نه دست یابی گروه به هدفش کمک می کند. فرصت مساوی به هر فرد از افراد گروه داده می شود، تا به طور فردی موفق شود و به موفقیت کل گروه کمک کند.

این هماسدی یک تیم ورزشی جوان فریبنا است که اگر چه افراد تیم هر کدام از قدرت و مهارت های متفاوتی برخوردار نیستند، ولی همه با هم برای رسیدن به اهداف تیم، کمک می کنند.

در این روش، هر دانش آموز می تواند به اعضای تیم آموزش دهد، بنابراین هر عضو، هم به عنوان معلم و هم به

عنوان شاگرد عمل می‌کند. در اجرای آن، هم‌بازی بین اعضای تیم، کلید موفقیت است و هیچ‌کس نمی‌تواند در کلاس درس خاموش باشد.

مرحله اجرای طرح تدریس اعضای تیم

۱. آمادگی فردی

- متن درس به بخش‌های مستقل و تقریباً مساوی تقسیم می‌شود.
- دانش‌آموزان گروه‌بندی می‌شوند.
- برای هر دانش‌آموز یک بخش از موضوع به منظور مطالعه‌ی فردی تعیین می‌شود.

۲. کار تیمی

- هر دانش‌آموز بخشی را که مطالعه کرده است، برای دیگر اعضای تیم خود تدریس می‌کند.
- دانش‌آموزانی که در هر گروه مسئول آموزش یک بخش خاص هستند، می‌توانند قبل از تدریس ابتدا گرد هم آیند و روی بهترین شیوه‌ی تدریس، تبادل نظر کنند.

۳. آزمون

- آزمونی با سؤالات کوتاه پاسخ و یا عینی (به‌ویژه صحیح-غلط) از تمام دانش‌آموزان، به عمل می‌آید.
- کلید سؤالات در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد و نمرات فردی محاسبه می‌شود.
- هر تیم معدل نمره‌های فردی را محاسبه می‌کند.

۴. نقد و بررسی

- نمرات فردی و گروهی بین اعضای تیم بررسی و مشکلات احتمالی برطرف می‌شود.
- هر تیم کارایی، سهم هر عضو را به عنوان معلم ارزیابی می‌کند.

۵. جمع‌بندی

- از هر گروه یک دانش‌آموز به صورت داوطلبانه یا انتخابی تجربه‌ها و یافته‌های هر قسمت را به کلاس گزارش می‌دهد.
- پرسش و بحث گروهی صورت می‌گیرد و توضیحات تکمیلی توسط معلم ارائه می‌شود.

مثال: درس تاریخ، سال اول راهنمایی
موضوع: اوضاع اداری و همسایگان ایران در زمان هخامنشیان

۱. آمادگی فردی

برای اجرای این مرحله، کلاس را به گروه‌های سه نفره

تقسیم کنید. برای شروع و ایجاد انگیزه می‌توان توجه دانش‌آموزان را به تصویر کتیبه‌ی بیستون در کتاب درسی جلب کرد و درباره‌ی نقش‌های برجسته‌ی آن و تأثیر داریوش در قدرتمندساختن دوباره‌ی هخامنشیان صحبت کرد. سپس هر گروه را از ۱ تا ۳ شماره‌گذاری کنید.

برای مطالعه‌ی فردی پنج دقیقه زمان در نظر بگیرید و روی نایلوی کلاس بنویسید:

شماره‌های ۱. قلمرو و هخامنشیان چگونه اداره می‌شد؟

شماره‌های ۲. پایتخت‌های هخامنشیان

شماره‌های ۳. هخامنشیان و یونانیان

۲. کار تیمی

پس از پایان مدت زمان مربوط به مطالعه‌ی فردی، از دانش‌آموزان بخواهید تا کتاب‌ها را ببندند و به ترتیب از شماره‌ی ۱ تا ۳، قسمت مربوط به خود را برای دیگر اعضای تیم تدریس کنند. برای این مرحله ۲۰ دقیقه زمان در نظر بگیرید. دانش‌آموزان را به طرح سؤال از یکدیگر و بحث و تبادل نظر تشویق کنید.

۳. آزمون

بهتر است از قبل آزمونی با سؤال‌های کوتاه پاسخ تهیه کنید. برگه‌های سؤال را بین دانش‌آموزان توزیع کنید و پس از مدت زمان تعیین شده از آن‌ها بخواهید، برگه‌های خود را با توجه به پاسخ و بارم ارائه شده تصحیح کنند. دانش‌آموزان را متقاعد کنید که هدف اصلی این کار، یادگیری است نه کسب نمره.

۴. نقد و بررسی

۱۰ دقیقه به دانش‌آموزان فرصت دهید تا نمرات فردی و گروهی کسب شده را بررسی کنند و ببینند در کدام قسمت، گروه و یا فرد دچار مشکل است. در این مرحله، معلم وظیفه دارد که در کنار گروه‌ها قرار گیرد و آن‌ها را در پیدا کردن مشکلات احتمالی راهنمایی کند.

۵. جمع‌بندی

سه نفر از سه گروه متفاوت، انتخاب کنید و از هر کدام بخواهید تا یک قسمت درس را ارائه دهد. پس از توضیحات هر دانش‌آموز، سایر دانش‌آموزان می‌توانند سؤال یا ابهامی را که در آن قسمت وجود دارد، مطرح سازند. بهتر است پاسخ‌گویی به این سؤالات نیز به سایر گروه‌ها واگذار شود. معلم در این مرحله می‌تواند توضیحات تکمیلی خود را ارائه دهد.

زیرنویس

1. Director

2. Facilitator

3. Competitive

4. Cooperative

5. Group Goals

6. Individual Account Ability

7. Equal Opportunity For Success

بازدید

راه‌های ترغیب دانش‌آموزان به فعالیت‌های پژوهشی

احمد شریفان - امین شریفان

کلید واژه‌ها

بازدید علمی، مشاهده‌گری، کاربرد دانشه‌ها

اشاره

چشم‌ها را باید بست
چو ردگری باید دید

پرویز شهرداری، در پیش‌گفتار کتابش تحت عنوان «تاریخ ریاضیات^۱»، نوشته است: «تجربه‌ی معلمان نشان می‌دهد، اگر پیش از هر درس، به ریشه‌های تاریخی-ریاضی آن درس توجه شود، علاقه به ریاضیات در دانش‌آموزان افزایش می‌یابد و خود درس را دلچسب‌تر می‌کند.» احمد شرف‌الدین نیز در کتاب تالیفی-پژوهشی‌اش، «هندسه‌ی دل‌پذیر^۲»، در صفحه‌ی ۱۲ می‌نویسد: «به معرفی آثار استادان نقش‌آفرین ایرانی در درس هندسه توجه خاصی دارم. در این درس، از دانشجویانم خواسته‌ام تا هر یک گزارشی درباره‌ی این آثار تهیه کنند و در این مورد نیز منابع متعددی در اختیار آنان قرار داده‌ام. دانشجویان همواره با شوق و علاقه‌ی بسیار، گزارش‌های مطلوبی تهیه کرده‌اند.» در این مقاله نیز به اهمیت به کار بستن دور همنمود فوق در فرایند یادگیری-یاددهی در قالب بازدید علمی و نقش آن در ترغیب دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های پژوهشی، پرداخته شده است.

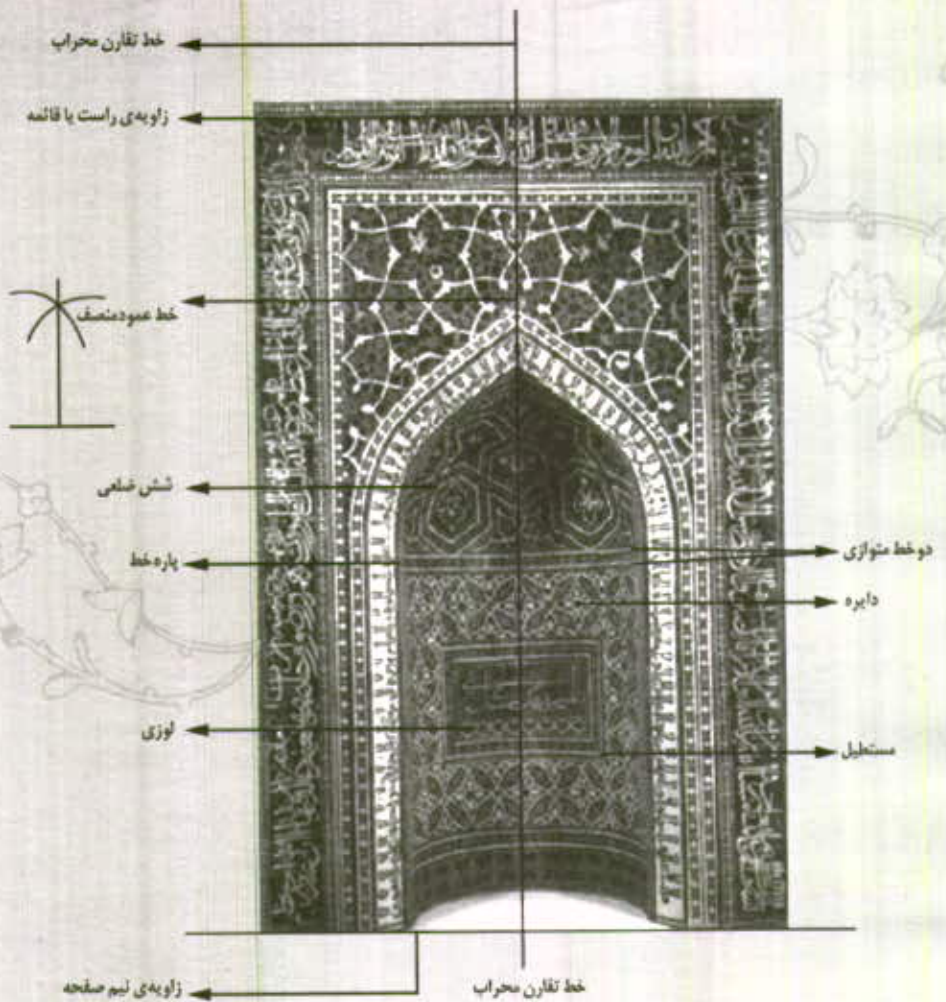
به او گفتم: «ایرانی این کار استاد فتمزل پیش از شروع کار با قلم و چکش و انتقال طرح روی قلم، ابتدا کار را قهریزی می‌کند و سپس طرح را انتقال می‌دهد و آن‌گاه با قلم و چکش روی آن نقش می‌زند. قلم‌زن برای انتقال طرح روی بوم (زمینه‌ی کار) می‌تواند از روش‌های متنوعی مانند گرده کردن، اجرای مستقیم طرح روی بوم، استفاده از کاغذکی و چسباندن اصل طرح روی بوم فیزی، استفاده کند. در روش اول، سوم و چهارم، از قلمون لسطوق بهره گرفته می‌شود. پس از انتقال طرح، هر چند قلم‌زن کارش را با چکش و قلم آغاز می‌کند و با استفاده از قلمون و سبک‌های قلم‌زنی، طرح مورد نظرش را خلق می‌کند.

در کاشی‌کاری، آینه‌کاری و نظایر آن نیز همین‌طور عمل می‌شود. تا این تفاوت که در هر کدام از این صنایع هنری، از ابزار کار خاص خودش استفاده می‌شود. دانش‌آموزان عربی-اسلامی معماری ایرانی-اسلامی سرشار از شهکارهای هنری است که سرچشمه‌ی همگی آن‌ها اندیشه‌های ریاضی به ویژه هندسه بوده است. به طوری که با دیدن آن‌ها انسان شگفت‌زده می‌شود. حتماً همه‌ی شما آینه‌کاری حرم مطهر حضرت امام رضا (ع)، کاشی‌کاری حرم مطهر حضرت معصومه (س) و

روزی در کلاس درس ریاضی مشغول تدریس انطباق و تساوی دو شکل بودم. ضمن تدریس، از دانش‌آموزان خواستم که فعالیت شماره‌ی ۲ صفحه‌ی ۷۸ کتاب درسی را انجام دهند. همان‌طور که دانش‌آموزان مشغول انجام فعالیت بودند، من نیز به نحوه‌ی عمل آنان توجه داشتم و رهنمودهای لازم را ارائه می‌کردم. بعد از پایان فعالیت، از دانش‌آموزان خواستم که جواب خود در آیه دو سؤال طرح شده در پایان فعالیت، بیان کنند. از توضیحاتی که آنان ارائه می‌دادند، متوجه شدم که محتوای درس را درک کرده‌اند. اما زمانی که عرق نشاط حاصل از اثربخشی تدریس بودم، دانش‌آموزی با کلب اجازه گفت: «ببخشید آقا معلم، دانستن این مطلب چه فایده‌ای برای ما دارد؟»

این سؤال مرا به فکر فرو برد. به طوری که یاد رفت چند لحظه قبل چه احساسی داشتم. سپس رو به دانش‌آموز کردم و از او پرسیدم: «آیا تا به حال با دقت به فرش‌ها، گل‌دان‌های سفالی، کاشی‌کاری‌ها، آینه‌کاری‌ها، قلم‌زنی‌ها، قلم‌کاری‌ها، و نظایر آن نگاه کرده‌ای؟»

جواب داد: «بعضی از این‌ها مانند سیی قلم‌زنی شده را دیده‌ام.»

منابع

۱. شهریار، پرویز (۱۳۸۲). تاریخ ریاضیات. انتشارات مدرسه تهران.
۲. شرف‌الدین، احمد (۱۳۷۸). هندسه‌ی دلبلیز. انتشارات مدرسه تهران.
۳. حمزه‌لو، منوچهر (۱۳۸۲). هنر قلمزنی در ایران. دفتر پژوهش‌های فرهنگی، تهران.
۴. ماهر نقش، محمود (۱۳۸۱). کاشی و کاربرد آن. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران.
۵. تابش، یحیی و همکاران (۱۳۸۰). آموزش هنر حل مسئله (ریاضیات تکمیلی). شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، تهران.
۶. میر دانش، سید مهدی (۱۳۸۶). آشنایی با بناهای تاریخی. انتشارات مدرسه، تهران.
۷. آجورلو، صدیقه و همکاران (۱۳۸۶). آموزش حرفه‌وفن سال اول دوره‌ی راهنمایی تحصیلی. شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، تهران.
۸. قرزان، مسعود و همکاران (۱۳۸۶). ریاضی سال اول دوره‌ی راهنمایی تحصیلی. شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، تهران.
۹. بابلیان، اسماعیل و دیبایی، محمد تقی (۱۳۸۵). ریاضی پنجم دبستان. اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی، تهران.

که فعالیت شماره‌ی دو کتاب حرفه‌وفن مربوط به ساخت قاشق چوبی را به طور گروهی انجام بدهند و قاشق ساخته شده را برای جلسه‌ی بعد به کلاس درس بیاورند. علاوه بر این، قرار گذاشتیم که برای بازدید و اقامه‌ی نماز ظهر و عصر به مسجد محل مدرسه برویم و محراب مسجد و کاشی‌کاری آن را مشاهده کنیم.

روز رفتن به مسجد محل مدرسه فرارسید و به اتفاق دانش‌آموزان به مسجد رفتیم و بعد از اقامه‌ی نماز، محراب مسجد را مشاهده کردیم. در حین مشاهده از دانش‌آموزان خواستیم، آن چه را که تا به حال درباره‌ی مفاهیم هندسی خوانده‌اند، روی کاشی‌کاری محراب مسجد نشان دهند. بازدید بسیار جالبی بود و بچه‌ها از این که توانسته بودند، درس را خارج از کلاس درس و در محیطی متفاوت از همیشه بیاموزند، خوش حال و راضی بودند. در ضمن، از دانش‌آموزان خواسته بودم که با همکاری یکدیگر، یک روزنامه‌ی دیواری تهیه کنند و در آن، مفاهیم هندسی مطالعه شده را روی تصویر محراب کاشی‌کاری شده‌ی مسجد نشان دهند. بخشی از روزنامه‌ی دیواری تهیه شده را در تصویر می‌بینید.

محراب‌های مساجد، طرح‌های قالبی ایرانی و... را دیده‌اید. این گونه آثار هنری نشانه‌ی تلفیق ایده‌های ریاضی - هندسی و هنر است که با دیدن آن‌ها انسان به وجد می‌آید و لذت می‌برد. زیرا، نقش‌های هندسی موجود در بناهای تاریخی، اسلامی و... هندسه‌ی است که با زبان هنر بیان شده است و هر فردی در یک نگاه مجذوب این آثار می‌شود. بنابراین، یادگیری این مطلب می‌تواند به شما دانش‌آموزان کمک کند تا بتوانید، ارزش آثار هنری را درک کنید، آثار هنری مطلوبی را بیافرینید، ابزارهای مورد نیاز خود را (مانند ساخت راکت پتنگ و صفحه‌ی شطرنج) بسازید و...

وقتی صحبت من به پایان رسید، یکی از دانش‌آموزان گفت: «همین هفته‌ی قبل، معلم حرفه‌وفن از ما خواست که به طور گروهی با انجام فعالیت شماره‌ی یک درس، راکت پتنگ بسازیم. در این فعالیت، ما شکل راکت را در ابعاد مورد نظرمان روی کاغذ کشیدیم. سپس آن را با قیچی جدا کردیم و روی تخته‌ی سه‌لایه‌ی چسبانیدیم و دور آن را با مداد، خط کشیدیم. بعد با استفاده از اره‌ی کماتی، اطراف تخته‌ی سه‌لایه‌ی راکت خط کشیده بودیم، بردیم. اطراف راکت را با سوهان شکل دادیم تا مانند طرح مورد نظرمان شد.» از دانش‌آموز تشکر کردم و از سایر دانش‌آموزان خواستم

«اگر امید نبود، هیچ مادری به فرزند خود شیر نمی داد و هیچ باغبانی درختی را نمی نشانید.» (بهب النماحة، ص ۹۳۶)

حضرت محمد (ص)

گاهی انسان برای رسیدن به مقصود، تمام تلاش و همت خود را به کار می گیرد، ولی برای موفق شدن، این به تنهایی کافی نیست و او به نیروی ماورایی و معجزه گر احتیاج دارد تا بتواند موانع را از سر راه بردارد. به این نیروی ماورایی، «امید» می گویند. لازمه ی امیدواری، حرکت و تلاش است. کسی که بدون حرکت، منتظر موفقیت باشد، مانند کشاورزی است که بدون کاشتن بذر، منتظر برداشت محصول باشد. امیدوار بودن، موهبتی معنوی و الهی است که چرخه ی زندگی را به گردش درمی آورد و موتور تلاش را روشن نگه می دارد. بدون امید، همه ی انگیزه ها به سردی می گریند.

امید، توانایی لذت بردن از تکامل و غلبه بر موانع بزرگ را به انسان ارزانی می دارد. هیجان و لذت زندگی در پویایی آن است و نیروی شگفت آور این تحرک و پویایی، همان امیدواری است.

راهکارهایی برای تقویت امید

- ✓ معنویت را در خود افزایش دهیم. هر چه به جهان معنوی بیشتر متصل باشیم، امید را بیشتر در خود گسترش داده ایم.
- ✓ افکار منفی را از خود دور کنیم. دور کردن این افکار سبب می شود، انسان احساس رضایت خاطر داشته باشد و امیدوارانه تر زندگی کند.
- ✓ عشق را با زندگی خود همراه سازیم. بیشتر انسان های ناامید، نمی توانند مهربانی و عشق درونی خود را به دیگران ابراز کنند و از عهده ی این کار به خوبی بر نمی آیند.
- ✓ به داشته های خود بیندیشیم و سختی ها را بیشتر از آن چه هستند، بزرگ نکنیم.
- ✓ مشکلات خود را با افراد واجد شرایط در میان بگذاریم و از راهنمایی آن ها استفاده کنیم و بالاتر از همه، مشکلات را از خدای خود بخواهیم که این سبب افزایش امیدواری در حل مشکل است.
- ✓ نماز بخوانیم. با خواندن نماز بذرهای امید در دل ما جوانه می زنند.
- ✓ با خواندن زندگی نامه ی افراد موفق مثل ادیسون، پروین اعتصامی، دکتر حسامی و... درمی یابیم که این بزرگان در سخت ترین شرایط، امید به موفقیت را از دست نداده اند.

سیما حاج ابوالقاسمی

۵۰۱ نکته برای معلمان

نوشته‌ی: دکتر رابرت دی. رمزی
ترجمه‌ی: وحیدرضا نعیمی / مرتضی مجدفر

اشاره

همان طور که از شماره‌ی اول این سال تحصیلی وعده کرده بودیم، به لطف خدا و همت همکاران محترم، مطالب یک کتاب را در ۸ شماره تقدیم خوانندگان محترم مجله‌ی رشد آموزش راهنمایی تحصیلی کردیم. امیدواریم این هدیه‌ی ناقابل را از ما بپذیرند.

- ۴۱۶ در آینه نگاه کنید و به آن چه می بینید، علاقه داشته باشید. پیش از آن که در دانش آموزان خود عزت نفس ایجاد کنید، باید از خودتان خوششان بیاید.
- ۴۱۷ اول از همه از فرزندان خودتان مراقبت کنید تا بتوانید بر این موضوع تمرکز کنید که چگونه از فرزندان کشورتان به خوبی مواظبت کنید.
- ۴۱۸ به یاد داشته باشید، هر کلاس از دانش آموزان، مانند دروی سالیانه‌ی محصول یک کشاورز است. برخی بهتر از بقیه هستند. اما برای بهترین برداشت، همه‌ی آن‌ها نیازمند دلسوزی و مراقبت هستند.
- ۴۱۹ از آن چه دانش آموزان درباره‌ی شما می گویند، دلخور نشوید. اگر هرگز راجع به شما صحبت نکردند، باید بیشتر ناراحت شوید. این، یعنی شما هیچ تأثیری بر زندگی آن‌ها ندارید.
- ۴۲۰ جسارت متفاوت بودن را داشته باشید. هر معلمی باید موضوع منحصر به فردی در کلاس داشته باشد.
- ۴۲۱ به یاد داشته باشید، نخستین گام برای تدریس موفق، حضور داشتن است. حضور خودتان را به اندازه‌ی حضور دانش آموزان جدی بگیرید.
- ۴۲۲ شعار این معلم را بپذیرید: «کسی را مقصر ندانید، کسی را شرم‌منده نکنید، آنان را به رسمیت بشناسید و اجازه دهید همه در این بازی مشارکت کنند.»
- ۴۲۳ هر از چندی به طور داوطلبانه نوع تکالیف را تغییر دهید. درس جدیدی را در مدرسه‌ی جدیدی آزمایش کنید. اگر محل رویش انسان هم مثل گیاهان، هر از چندی تغییر یابد، او بهتر رشد خواهد کرد.

۴۲۴ همواره به ناکامی‌ها با تلاشی مجدد پاسخ دهید. اخم کردن، نالیدن یا تسلیم شدن، روش‌های مؤثر تدریس نیستند.

۴۲۵ بر یادگیری در تمام عمر تأکید کنید. همه دانشگاه نمی‌روند، اما درس‌های زندگی برای ما پایان نمی‌یابند.

۴۲۶ با پیش‌داوری‌های خود روراست باشید. آگاه باشید چگونه با کسانی که با شما فرق دارند، رفتار کنید.

۴۲۷ به یاد داشته باشید، این که بچه‌ها امروز بیشتر می‌بینند، بیشتر می‌شنوند، کارهای بیشتری می‌کنند، بیشتر می‌پرسند و بیشتر ما را نادیده می‌گیرند، به این معنا نیست که کمتر به ما نیاز دارند.

۴۲۸ برای گرفتن تأیید یا اعتبار، به دیگران اتکا نکنید. هر کس می‌داند چه وقت کارش را درست انجام داده و دانش‌آموزان هم می‌دانند چه وقت معلم به آن‌ها کمک کرده است. همین باید کافی باشد.

۴۲۹ به یاد داشته باشید، هر چیزی که می‌تواند شما را به انسان بهتری تبدیل کند، از شما معلم بهتری نیز خواهد ساخت.

۴۳۰ در کلاس آداب‌دان باشید. مؤدب بودن وقت بیشتری نمی‌گیرد و با هم کار کردن را بسیار خوشایندتر می‌کند.

۴۳۱ درباره‌ی معلمانی که بیش از سایرین به شما الهام داده‌اند، فکر کنید. شما نمی‌توانید جای آن‌ها را بگیرید، اما می‌توانید راه‌هایی را پیدا کنید که بیشتر شبیه آن‌ها بشوید.

۴۳۲ یکی از بهترین معلمانی باشید که هنوز در آخرین روز مدرسه، با جدیت مشغول تدریس است.

۴۳۳ روی نقاط ضعف خود کار کنید. همواره سعی کنید نتیجه‌ی کارتان بهتر شود. اجازه ندهید کار شما به ورطه‌ی یکنواختی بیفتد.

۴۳۴ اگر خود را عامل موفقیت دانش‌آموزانتان می‌دانید، آماده باشید وقتی آن‌ها با مشکل مواجه می‌شوند نیز، قدری از تقصیر را به گردن بگیرید.

۴۳۵ به حالت جسمی خود توجه کنید. حالت جسمی خوب، باعث می‌شود احساس سر حال بودن داشته باشید. این کار اعتمادیه نفس را افزایش می‌دهد و شما را بیش‌تر شبیه معلمان می‌کند.

۴۳۶ اجازه ندهید مدرک دانشگاهی، هویت شما را تعریف کند یا نوشته‌ی روی پروانه‌ی معلمی، کار شما را محدود سازد. معلم خوب زبان انگلیسی می‌تواند مطالب زیادی درباره‌ی بهداشت بداند و آن‌ها را تدریس کند و معلم خوب بهداشت نیز می‌تواند مسائل زیادی درباره‌ی زبان انگلیسی بلد باشد و آن‌ها را به دانش‌آموزان یاد بدهد.

۴۳۷ به دانش‌آموزانی که وارد کلاس شما می‌شوند یا از آن بیرون می‌روند، به دقت نگاه کنید. چهره‌های آن‌ها مطالب زیادی را در مورد تدریس شما بازگو می‌کنند.

۴۳۸ هیچ وقت امید خود را از دست ندهید. معلم خوب نمی‌تواند بدبین باشد.

۴۳۹ به مدرسه‌ی خود مباحثات کنید. رنگ لباس‌های خود را به رنگ لباس فرم مدرسه انتخاب کنید. سرود مدرسه را یاد بگیرید. غرور و اگیردار است، اما برخلاف دیگر بیماری‌های واگیردار، باعث می‌شود، افراد و سازمان‌ها عملکرد بهتری داشته باشند.

۴۴۰ ایرادی ندارد که در حین کار، لباس معلم کثیف شود. اگر در حین کمک به بچه‌ها، سرووضع شما آشفته شد، نگران نباشید. خداوند شما را خواهد بخشید، بچه‌ها هم خواهند بخشید.

۴۴۱ مانند چرخ‌های پرصدا، با نهایت سروصدای هیجان‌انگیز و انرژی مثبت تدریس کنید. دانش‌آموزان شما به اندازه‌ی هر کس دیگری استحقاق توجه و رسیدگی را دارند.

۴۴۲ اگر تدریس شما فرصتی برای یادگیری باقی نمی‌گذارد، از نوارهای آموزشی استفاده کنید. نوارهای آموزشی زیادی وجود دارند که گوش کردن در حین رانندگی و کارهای دیگر به آن‌ها، می‌تواند دانش و مهارت شما را بهبود بخشد.

۴۵۰ به یاد داشته باشید، برای درس دادن به بچه‌های کوچک، لازم نیست جوان‌تر از آنی باشید که هستید. کافی است بنا بر مقتضیات سن خود رفتار کنید تا شما را بپذیرند.

۴۵۱ در مورد چیزهایی که در دوره‌ی تربیت معلم شما را آزار می‌داد و سرخورده می‌کرد، فکر کنید. سعی کنید در برخورد با دانش‌آموزان خود این اشتباهات را مرتکب نشوید. هر چه باشد باید چیزی از تربیت معلم برای مدرسه یاد گرفته باشید.

۴۵۲ روزگار خوش را در روزگار سخت به یاد داشته باشید. این کار به شما کمک می‌کند که بدانید وضعیت می‌تواند بهتر شود.

۴۵۳ خاطرات دوران کودکی خود را از نو بخوانید. این کار به شما یادآوری خواهد کرد که روابط گاه مهم‌تر از فعالیت‌های علمی است. به همین علت است که دانش‌آموزان همیشه به اندازه‌ی شما از صرف یک فعل یا حل یک معادله‌ی ریاضی هیجان زده نمی‌شوند.

۴۵۴ با کسانی که معلم نیستید هم دمساز شوید. اگر معلمان فقط با دیگر معلمان صحبت کنند، به تدریج فکر می‌کنند مدرسه و آموزش تنها چیزهایی هستند که اهمیت دارند. ولی این گونه نیست. بچه‌ها این را بهتر از همه می‌دانند. شما هم باید بدانید.

۴۵۵ مراقب پاهایتان باشید. یک رمز تدریس موفقیت‌آمیز، پوشیدن کفش‌های راحت است.

۴۵۶ همواره شیرینی کوچکی دم دست داشته باشید. چون می‌تواند جان یک کودک مبتلا به بیماری قند را نجات دهد یا برای دانش‌آموزی که شایسته‌ی تشویق است، جایزه‌ای ویژه باشد و یا منبع انرژی سریع برای معلمی باشد که بی‌حال شده است.

۴۵۷ برای موفقیت لازم نیست بهترین معلم مدرسه باشید. اما لازم است بهترین معلمی شوید که تا می‌توانید شکست نخورید.

۴۵۸ تا به حال این سؤال برایتان پیش آمده است که: اگر همه‌ی مدارس این قدر ضعف داشته‌اند، چگونه تمامی منتقدان رک‌گوی آموزش، این

۴۴۳ تسلیم بدبینی نشوید. اگر احساس می‌کنید بدبینی بر شما چیره می‌شود، به دیدن نوزادان در بیمارستان‌ها بروید، در مراسم مذهبی گوناگون حاضر شوید و در جشن‌های فارغ‌التحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی شرکت کنید. دیدن بچه‌ها، انسان را جادو می‌کند. معلمان بخشی از این جادو هستند. چه کسی می‌تواند با دیدن این همه خوبی، بدبین باشد؟

۴۴۴ قدرت یادداشت‌های دست‌نویس را بشناسید. مطالب چاپ شده از روی راپانه، نمابر و پیام‌های صوتی ضبط شده خوب هستند، ولی یادداشت‌های شخصی که دارای دست‌خط مشخص یک فرستنده و خطاب به یک گیرنده‌ی خاص هستند، قدرت نفوذ بیشتری دارند. از آن‌ها زیاد استفاده کنید.

۴۴۵ در راه آن چه حق است، پایداری کنید. داستان معلمی را در شهر پاییز از ایالت کانزاس به یاد داشته باشید که از کار خود استعفا کرد، زیرا مدرسه از اقدام وی در مردود کردن دانش‌آموزانی که در نگارش کارهای تحقیقاتی خود سرقت ادبی کرده بودند، حمایت نکرد. کار این معلم، نمونه‌ای از تدریس با استفاده از الگودهی بود.

۴۴۶ مراقب دست‌خط خود باشید. این موضوع مهم است. اگر دست‌خط شما مغشوش و درهم و برهم است، چرا دانش‌آموزان شما باید بکوشند بهتر باشند.

۴۴۷ متوجه باشید که تدریس استادانه، همواره فرایندی در حال پیشرفت و تکامل است و هیچ پایانی بر آن متصور نیست. زمانه عوض می‌شود، دانش‌آموزان هم عوض می‌شوند، معلمان هم باید عوض شوند. هرگز نمی‌توان دو بار وارد یک رودخانه شد. اگر فردا مانند امروز درس بدهید، باید دیروز تدریس را رها می‌کردید.

۴۴۸ بی‌گیر باشید. رمز معلمان موفق این است که اگر بارها هم شکست بخورند، هیچ‌گاه تسلیم نمی‌شوند.

۴۴۹ هرگز مسائل صنفی، خط‌مشی‌های مدرسه یا ترقی‌شغلی خود را بر منافع دانش‌آموزان مقدم نشمارید. بچه‌ها بر هر چیزی مقدم هستند. نقطه!

قدر باهوش بوده‌اند؟! کوبیدن مدرسه‌ها چیز جدیدی نیست. به خود نگیرید. شما بهتر از هر کس دیگری می‌دانید که مدرسه‌ی شما تا چه اندازه خوب و تا چه حد بد است.

۴۵۹ صرف این که شما روز بدی داشته‌اید، نباید باعث شود دانش‌آموزان شما هم ضرورتاً روز بدی داشته باشند. تکان بخورید. کاری نکنید تا هر روز اتفاقی خوب برای هر دانش‌آموز بیفتد؛ حتی در روزهای بد شما.

۴۶۰ وقتی احساس ضعف می‌کنید، این نکته را به یاد داشته باشید که در بیشتر خانواده‌ها، شما مهم‌ترین فرد جهان در خارج از حلقه‌ی خانوادگی هستید. در موارد اضطراری، شاید پزشک یا لوله کش به طور موقت اهمیت بیشتری پیدا کنند، اما معمولاً معلم، مهم‌ترین شخص خارج از خانواده است. با این اوصاف، چه کسی می‌گوید تدریس حرفه‌ی معتبری نیست.

۴۶۱ عطر یا ادکلن زیادی مصرف نکنید. برخی از دانش‌آموزان حساسیت دارند. علاوه بر این، ممکن است در فصل خاص، باعث جذب زنبورها هم بشوید!

۴۶۲ حتی اگر مدرسه‌ی شما در فهرست مدرسه‌های با کیفیت و برتر^۱ قرار ندارد، کلاس شما می‌تواند در رأس قرار بگیرد. معمولی بودن را از اطرافیان خود جذب نکنید.

۴۶۳ خوبی تدریس این است که دانش‌آموزان همواره شما را تماشا می‌کنند و بدی تدریس این است که دانش‌آموزان همواره شما را تماشا می‌کنند. اگر از ریزبینی خوشتان نمی‌آید، تدریس را رها کنید.

۴۶۴ اگر فکر می‌کنید می‌توانید از عهده‌ی پذیرش حقیقت برآید، کتاب «در میان بچه‌های مدرسه»^۲ نوشته‌ی «تریسی کیدر»^۳ یا «سیاره‌ای دیگر»^۴ نوشته‌ی «الینور برکت»^۱ را بخوانید. این کتاب‌ها به شما خواهند فهماند قرار داشتن در آن سوی میز و صندلی دانش‌آموزان، چه احساسی دارد.^۵

۴۶۵ «از گذشته به عنوان راهنما استفاده کنید، نه تکیه‌گاه» (گوردون راوش^۶، یک معلم بازنشسته).

۴۶۶ تدریس می‌تواند آسان باشد، ولی تدریس خوب هیچ وقت آسان نیست. در حرفه‌ی خود سخت کوش باشید و عنوان معلم را واقعاً از آن خود کنید.

۴۶۷ وقتی عقب می‌افتید و کارها تلنبار می‌شود، اصلاً وحشت زده نشوید. فقط کار بعدی را انجام دهید و کار بعدی را، و همین رویه را ادامه دهید. اوضاع بهتر خواهد شد.

۴۶۸ از تنها گناه بزرگی که معلمان حرفه‌ای از ارتکاب آن وحشت دارند، پیرهیزید؛ یعنی به خواب رفتن در کلاس.

۴۶۹ از نظر جسمانی سر حال باشید، بچه‌ها نیاز دارند شما را در بهترین حالت جسمی ببینند. به گفته‌ی یک خردمند روزگار دور^۱ «اگر بدن خود را خراب کنید، کجا زندگی خواهید کرد؟»

۴۷۰ به یاد داشته باشید که معلمان خوب، همواره خودجوشی را در برنامه‌ی خود دارند و بسیار بیش از آن که به نظر می‌رسد، منظم هستند.

۴۷۱ «زمانی که پایان سال تحصیلی نزدیک می‌شود، معلم نمی‌تواند از این حقیقت روی گردان شود که امیدوار بود کارهای زیادی را انجام دهد، اما انجام نداده است و حالا دیگر احتمالاً نخواهد توانست انجام دهد. این حالت، مثل پیر شدن است. اما برای معلمان، پیری، هر سال فرا می‌رسد» (تریسی کیدر، کتاب «در میان بچه‌های مدرسه»).

۴۷۲ برای تدریس کردن، تدریس‌پذیر باقی بمانید.

۴۷۳ از غر زدن در مورد تکالیف کاری دست بردارید. هر جا معلم و دانش‌آموز وجود دارند، همیشه ورقه‌هایی برای تصحیح کردن، پژوهش‌ها و تکالیف‌هایی برای خواندن و گزارش‌هایی برای نوشتن وجود خواهند داشت. با آن‌ها زندگی کنید.

۴۷۴ از پاسخ‌گویی نترسید. این موضوع، نشانگر این است که صرفاً آن چه را می‌توانید انجام دهید، وعده دهید و به آن چه وعده می‌دهید، عمل کنید. حتماً می‌توانید این کار را انجام دهید.

۴۸۳ شاید انگلیسی، ریاضیات یا هنر درس می‌دهید، اما در عین حال به بچه‌ها نشان می‌دهید، فرد بزرگ سال بودن یعنی چه. رفتار شما، به همان اندازه‌ی نحوه‌ی درس دادن شما، اهمیت دارد.

۴۸۵ اگر می‌توانید از آموزش بیشتری برخوردار شوید، چون و چرا نکنید. نمی‌توانید از آموزش بیشتر بی‌نیاز باشید. معلم خوب، هرگز به اندازه‌ی کافی نمی‌داند.

۴۸۶ در مدرسه مکانی را بیابید که بتوانید هر روز دست کم پنج دقیقه در تنهایی مطلق در آن جا به سر ببرید. خلوت، اکسیر است. این اندازه خلوت روزانه باعث می‌شود، احساس بهتری پیدا کنید و بهتر درس بدهید.

۴۸۷ نوشتن پیشنهادهای پژوهشی^{۱۱} را یاد بگیرید. اگر شما فکری داشته باشید، شاید کس دیگری هزینه‌ی تحقیق یافتن آن را داشته باشد. معلمان خوش فکر همیشه می‌توانند برای انجام تحقیقات، کمک مالی بگیرند. چرا شما یکی از آن‌ها نباشید.

۴۸۸ اگر نتوانستید به مدرسه‌ی دیگری منتقل شوید یا شغل خاصی را که می‌خواستید، به دست آورید، به خود بقبولانید. موقعیت جدید می‌توانست آن‌طور که شما تصور می‌کردید، خوب نباشد. انگور ترش، بهتر از اصلاً انگور نداشتن است یا به قول معروف، کاجی به از هیچی!

۴۸۹ واکسن آنفلوآنزا بزنید، حتی پزشکان هم به اندازه‌ی معلمان، هر روز در معرض این همه میکروب قرار نمی‌گیرند.

۴۹۰ تابستان هر سال فقط به این منظور به دنبال آموزش‌های ضمن خدمت نروید که ارتقای شغلی پیدا کنید و مثلاً پول بیشتری به دست آورید؛ به این منظور این آموزش‌ها را دنبال کنید که در کار خود تبحر بیشتری بیابید.

۴۹۱ با همکاران خود قرار بگذارید، هر بار که یکی از شما، از کلمه‌ی «فقط» همراه با جمله‌ی «من یک معلم هستم» استفاده کند، جریمه پردازد. اگر شما به حرفه‌ی خودتان احترام نگذارید، چه کسی این کار را خواهد کرد؟

۴۷۵ این که نمی‌دانید در حال انجام چه کاری هستید، نباید باعث شود بچه‌ها به آن بی‌بهرند. بعضی وقت‌ها بلوف زدن، مهارتی برای بقا در معلمی است.

۴۷۶ احساس گناه، مخرب است. از آن در مورد دانش‌آموزان خود، والدین آن‌ها و نیز در مورد خودتان، استفاده نکنید.

۴۷۷ این قدر تخصص گرا، وابسته و غرق شده در یک درس و موضوع نشوید که نتوانید در مطالب ابتدایی درس‌های دیگر به دانش‌آموزان کمک کنید. وقتی معلمی ادعا می‌کند از موضوع درسی معلمی دیگر کاملاً بی‌اطلاع است، این سؤال برای دانش‌آموزان پیش می‌آید که چرا باید آن را یاد بگیرند؟

۴۷۸ اگر تدریس برای شما فقط شغل است، شما صرفاً یک تکنسین هستید، نه معلم واقعی. فرق این دو، شور و حرارت است.

۴۷۹ در مورد تاریخچه‌ی مدرسه‌ی خود اطلاعات داشته باشید. این آگاهی‌ها به شما کمک خواهد کرد تا احساس غرور و سنت را به دانش‌آموزان خود منتقل کنید.

۴۸۰ هر معلمی باید مسئولیت نظارت، راهنمایی و مشاوره در یک فعالیت تربیتی فوق برنامه را در خارج از ساعات مدرسه عهده‌دار شود. دیدن یکدیگر در نقش‌ها و مکان‌های متفاوت، به شما و دانش‌آموزانتان کمک می‌کند، همدیگر را به عنوان «انسان» بپذیرید.

۴۸۱ مدرسه‌های خوب اتفاقی ایجاد نمی‌شوند. این معلمان هستند که مدرسه‌های خوب را به وجود می‌آورند. آیا شما سهم خود را برای بهتر کردن کل مدرسه انجام داده‌اید؟

۴۸۲ از رقابت نترسید؛ مانند انتخاب مدرسه، حضور در مدارس اختصاصی^{۱۲} یا اعطای بن به والدین برای رفتن به مدرسه‌ی خصوصی. معلمان خوب، همیشه دانش‌آموزان خوب را جذب می‌کنند.

۴۸۴ برنامه‌ی درسی، مواد درسی، روش‌ها و روابط، شرایط یادگیری را مشخص می‌کنند. از این چهار عامل، روابط مهم‌ترین عنصر است.

- ۴۹۲ به حضور دانش آموزان در کلاس توجه کنید. مراقب حضور خود هم باشید. روزهایی وجود خواهند داشت که حوصله‌ی تدریس ندارید. اما به هر شکل این کار را انجام دهید و حداکثر سعی خود را بکنید. از دانش آموزان هم انتظار داشته باشید همین گونه رفتار کنند.
- ۴۹۳ احاطه‌ی کامل بر موضوعانی که درس می‌دهید، مهم است. اما مهم‌تر آن است که به دانش آموزان خود و خودتان احاطه داشته باشید و آن‌ها و خودتان را بشناسید.
- ۴۹۴ وقتی کسی از تدریس شما تعریف می‌کند، در این افتخار، بچه‌ها و والدین آن‌ها را هم شریک کنید. این یکی از کارهایی است که معلم واقعاً بزرگ را از دیگران متمایز می‌کند.
- ۴۹۵ هرگز در این شک نکنید که آن چه انجام می‌دهید، مهم است. آتش نشانان و مأموران پلیس، جان افراد را نجات می‌دهند، اما معلمان تمدن را نجات می‌دهند. معلمان هم قهرمان هستند.
- ۴۹۶ گاهی وقت‌ها که نادر وقت کار می‌کنید و ساختمان مدرسه آرام است، به صدای ارواح معلمان گذشته گوش بسپارید. آن‌ها به شما خواهند گفت: «ارزش آن را دارد!»
- ۴۹۷ «امسال برای من چه کار کرده‌اید؟» وقتی مدرسه شروع می‌شود،
- مهم‌نست سال گذشته چه موفقیتی داشته‌اید، بلکه مهم این است که در نظر داشته باشید، هنوز برای کلاس امسال کاری نکرده‌اید. معلمان نیز مانند دانش آموزان، باید هر سال خود را دوباره اثبات کنند.
- ۴۹۸ در هنگام کار، قدری تفریح کنید. از کارهای احمقانه‌ای که بچه‌ها می‌کنند، لذت ببرید. بهتر از آن، این است که از کارهای احمقانه‌ای که بزرگسالان در مدرسه انجام می‌دهند و به آن‌ها می‌خندید، لذت ببرید. هیچ کس، گاه و بی‌گاه، از اندکی حماقت مستثنی نیست.
- ۴۹۹ در روز آخر مدرسه، با شتاب از در خارج نشوید. برای اندیشیدن در مورد سالی که گذشت، مکث کنید. چه چیز مؤثر بود؟ چه چیزی مؤثر نبود؟ چه کاری را به شکل دیگری انجام خواهید داد؟ تعمق اندک در خاموشی، نقطه‌ی پایان سال تحصیلی است که روح شما را برای تابستان آزاد می‌کند و شما برای آغازی دوباره و سریع در بایز آماده می‌شوید.
- ۵۰۰ بدانید چه وقت باید کار تدریس خود را رها کنید. اگر به طور تدریجی، دلسوزی و اشتیاق خود را از دست می‌دهید، زمان آن است که از تدریس، خود را فارغ کنید. هیچ بچه‌ای، شایسته‌ی معلمی که تمام انرژی خود را از دست داده است، نیست.
- ۵۰۱ خدا را شاکر باشید که معلم هستید! از این بهتر نمی‌شود!

زیرنویس

۱. امروزه در بسیاری از کشورها، مدرسه‌ها برای خود سرود، پرچم و نشانه‌های هویتی خاص دارند. در کشور ما، دبیرستان سعادت بو شهر، از صد سال پیش به این سو، پرچم و از سال ۱۳۰۵ تاکنون، سرود ویژه داشته است. هم‌اکنون بسیاری از مدرسه‌ها، به دنبال سامان‌دهی این نشانه‌ها هستند.
۲. در ایران، مدرسه‌ها را عموماً بر اساس میزان درصد قبولی که یک شاخص گمراه‌کننده‌ی کمی است، رتبه‌بندی می‌کنند و به شاخص‌های کیفی، مראستی و نیز تبدیل شاخص‌های کمی به کیفی، کمتر توجه می‌شود.

3. Among School Children

4. Tracy Kidder

5. Another Planet

6. Elinor Burkett

8. Gordon Rausch

۹. Charter School، مدرسه‌های ابتدایی و دبیرستانی خاص در آمریکا (و نیز نیوزلند، استرالیا، ولز و...) که از بودجه‌ی عمومی برخوردارند، ولی برخی از قوانین و مقررات دیگر مدرسه‌های دولتی مستثنا هستند. در واقع این مدرسه‌ها، برای تحقق هدف‌های خاصی که در این نامه‌های آموزشگاه‌هایشان مشخص شده‌اند، سازمان‌دهی شده‌اند.

10. Proposal

۷. این دو کتاب، هنوز در ایران به فارسی ترجمه نشده‌اند.

اعتباربخشی برنامه‌ی درسی

حسین الوندی

افراد متفاوتی انجام می‌گیرد، گاه ممکن است روش کار و سلیقه‌ی پژوهشگر در انجام آن تأثیر بگذارد. به منظور پرهیز از چنین وضعی، اصول مشخصی طراحی شده‌اند که عبارت‌اند از:

● **اصل جامع بودن:** در اعتباربخشی برنامه‌ی درسی ضروری است که همه‌ی ارکان، عناصر و مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی مثل: اصول، رویکرد، اهداف، شیوه‌های سازمان‌دهی تجربیات یاددهی-یادگیری، روش‌های ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی، نحوه‌ی ترویج برنامه‌ی درسی، امکانات آموزشی، زمان اختصاص یافته به اجرای برنامه و... بررسی و ارزیابی شوند.

● **اصل پاسخ‌گو بودن:** اعتباربخشی برنامه‌ی درسی باید به گونه‌ای انجام شود که بتواند به نیازهای طراحان و برنامه‌ریزان درسی، به منظور اصلاح برنامه‌ی درسی موجود و تولید برنامه‌ی درسی مطلوب، پاسخ دهد.

● **اصل هماهنگی و هم‌خوانی:** اجزای یک طرح اعتباربخشی مثل اهداف، روش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات، و جامعه و نمونه‌ی آماری، باید هماهنگ با یکدیگر و همگی در راستای نیازهای طراحان و استانداردهای «دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی» باشند.

● **اصل رعایت اصول علمی و مبانی نظری:** از آن‌جا که اعتباربخشی همانند یک پژوهش مستقل انجام می‌گیرد، باید از اصول علمی حاکم برای انجام تحقیق، از جمله تعیین الگوی ارزش‌یابی، تعریف متغیرها، انتخاب معیارها، پرسش‌های ارزش‌یابی، روش گردآوری و تحلیل داده و... پیروی کند.

● **اصل بی‌طرفی:** در اعتباربخشی برنامه‌ی درسی، تیم پژوهشی باید از هرگونه پیش‌داوری و اعمال‌نظر در تدوین طرح، تهیه‌ی ابزارها، و تحلیل و تفسیر یافته‌ها پرهیزد.

آن‌چه در هفت شماره‌ی قبل تحت عنوان «فرایند برنامه‌ریزی درسی» توضیح داده شد، مراحلی است که حاصل آن، تولید برنامه‌ی درسی است. اما برای این‌که یک برنامه‌ی درسی ضمانت اجرایی پیدا کند، مرحله‌ی مهم دیگری را نیز باید بگذرانند. این مرحله «اعتباربخشی» نام دارد.

اعتباربخشی، نوعی ارزش‌یابی تکوینی از برنامه‌ی درسی است که با هدف اصلاح برنامه، در پایان یک مرحله از تولید برنامه‌ی درسی انجام می‌گیرد. در این مرحله، هنوز مجوز تولید مواد آموزشی بر اساس برنامه‌ی درسی تولید شده صورت نگرفته است. به همین دلیل، اعتباربخشی را ارزش‌یابی تکوینی به‌شمار می‌آوریم. به این ترتیب اعتباربخشی برنامه‌ی درسی، مرحله‌ای مهم و اساسی در فرایند برنامه‌ریزی درسی است که در راستای میزان مطلوبیت و مؤثر بودن برنامه‌ی درسی و رفع نواقص احتمالی برنامه درسی انجام می‌شود.

در اعتباربخشی، تمام عناصر و مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی مثل اصول، رویکرد، اهداف، شیوه‌های سازمان‌دهی تجربیات یاددهی-یادگیری و... ارزیابی می‌شوند. نتایج این ارزش‌یابی به صورت بازخوردهای مشخص در اختیار گروه درسی مربوطه قرار می‌گیرد. گروه درسی موظف است، ضمن طرح نتایج و بازخوردهای اعتباربخشی در شورای برنامه‌ریزی گروه، نسبت به اصلاح برنامه‌ی درسی اقدام کند.^۱

اعتباربخشی به صورت یک کار پژوهشی مشخص، توسط پژوهشگرانی که عضو گروه و شورای برنامه‌ریزی درسی آن هستند، انجام می‌گیرد. در انجام پژوهش، یکی از اعضای گروه درسی، با پژوهشگر انتخاب‌شده همکاری مستمر و لازم را دارد.

اهداف کلی اعتباربخشی

۱. شناخت مشکلات احتمالی برنامه‌ی درسی در

اصول اعتباربخشی

با توجه به این‌که اعتباربخشی درس‌های گوناگون توسط

در اعتباربخشی، تمام عناصر و مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی مثل اصول، رویکرد، اهداف، شیوه‌های سازمان‌دهی تجربیات یاددهی-یادگیری و... ارزیابی می‌شوند

در اجرای آزمایشی، مواد آموزشی تولید شده، به ویژه کتاب درسی، در فضای واقعی کلاس درس، به مدت یک سال تحصیلی به اجرا گذاشته می‌شود تا کاستی‌های احتمالی آن در مرحله‌ی عمل کاملاً شناسایی شود

مراحل گوناگون از بعد طراحی، تولید، اجرا و اتخاذ تصمیم برای رفع آن‌ها:

۱. تعیین شاخص‌های شرایط لازم برای اجرای موفقیت‌آمیز برنامه‌ی درسی در سطح کشور؛
۲. تعیین میزان کارایی و اثربخشی برنامه‌ی درسی جدید.

فرایند اعتباربخشی

به‌طور معمول، اعتباربخشی در دو مرحله انجام می‌گیرد: در مرحله‌ی اول، برنامه‌ی درسی اعتباربخشی می‌شود و در مرحله‌ی بعدی، مواد آموزشی که بر اساس برنامه‌ی درسی تهیه شده‌اند، مورد اعتباربخشی قرار می‌گیرند. آنچه در این جا توضیح داده می‌شود، اعتباربخشی برنامه‌ی درسی است.

اهداف ویژه اعتباربخشی برنامه‌ی درسی

- این اهداف عبارت‌اند از بررسی میزان:
- انصاف برنامه‌ی درسی با اصول و استانداردهای پیش‌بینی شده در چارچوب برنامه‌ی درسی؛
 - انطباق رویکرد برنامه‌ی درسی با اهداف آن؛
 - تناسب اهداف برنامه‌ی درسی با اهداف برنامه‌ی درسی دوره‌ی تحصیلی مربوطه؛
 - فائیت اجرای شیوه‌های سازمان‌دهی تجربیات یاددهی-یادگیری با توجه به شرایط فعلی محیط‌های یادگیری (وضعیت فیزیکی، تعداد دانش‌آموزان، امکان آموزش معلمان و...)
 - تناسب روش‌های ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی با توجه به رویکردها و اهداف برنامه در حیطه‌هایی سه‌گانه (دانش، مهارت و نگرش)؛
 - تناسب محتوای برنامه‌ی درسی با نیازها و شرایط یادگیرندگان؛
 - تناسب ویژگی‌های سازمان‌دهی محتوا با توجه به رویکرد برنامه‌ی درسی؛
 - تناسب دانش و مهارت‌های مورد نیاز معلمان، رویکرد و اهداف برنامه.

ابزار و روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها

پژوهش اعتباربخشی برنامه‌ی درسی از نوع توصیفی است. به این ترتیب، ابزار جمع‌آوری داده‌ها ممکن است پرسش‌نامه، مصاحبه و یا برگه‌ی تحلیل محتوا باشد.

جامعه و نمونه‌ی آماری

جامعه‌ی آماری شامل این موارد است:

- متخصصان برنامه‌ریزی درسی؛
- متخصصان تعلیم و تربیت؛
- متخصصان ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی؛
- متخصصان موضوعی؛
- معلمان مجرب و کارآموزان.

نمونه‌ی آماری از هر یک از تخصص‌های یادشده به‌صورت معمول ۱۰ نفر برحسب امکان دست‌رسی، انتخاب خواهند شد. تأکید بر انتخاب دبیران مجرب اهمیت زیادی دارد.

جمع‌بندی یافته‌ها و قضاوت

پس از جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل آن‌ها باید به پرسش‌های زیر پاسخ گفت:

۱. کدام یک از عناصر برنامه‌ی درسی از ویژگی‌ها، اهداف، محتوا و نحوه‌ی سازمان‌دهی آن... نیاز به اصلاح دارد؟
۲. چه بخش‌هایی باید به برنامه‌ی درسی اضافه و یا از آن کاست شود؟
۳. مشکلات احتمالی در رابطه با اجرای برنامه‌ی درسی چیست؟
۴. توصیه‌هایی لازم به مسئولان اجرایی برای اجرای بهتر برنامه‌ی درسی کدام است؟
۵. معلمان به چه نوع آثاری هستند... آن‌ها برای... نیازمندند؟
۶. آیا امکانات و تجهیزات پیش‌بینی شده برای اجرای برنامه مناسب است؟
۷. و....

کاربست یافته‌های اعتباربخشی

گروه درسی بر اساس یافته‌ها و بازخوردهایی که از اعتباربخشی به دست می‌آید، برنامه‌ی درسی خود را اصلاح می‌کند. اصلاح برنامه‌ی درسی در شورای برنامه‌ریزی گروه انجام می‌گیرد و سرانجام به تصویب آن می‌رسد. برنامه‌ی درسی اصلاح‌شده، از طریق مدیریت دفتر برای شورای تحت عنوان شورای هماهنگی علمی سازمان که در خارج از دفتر است، ارسال می‌شود. برنامه‌ی درسی در این شورای پس از بررسی و برطرف شدن مشکلات احتمالی، به تصویب می‌رسد و مجدداً به دفتر برنامه‌ریزی و گروه درسی مربوطه فرستاده می‌شود. در این مرحله، گروه درسی بر اساس صورتی که در دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی وجود دارد، نسبت به تولید مواد آموزشی (کتاب درسی، کتاب راهنمای معلم و...) اقدام می‌کند.

مواد آموزشی تولید شده نیز اعتباربخشی می‌شوند. اعتباربخشی از مواد آموزشی مراحل پیچیده‌تری دارد که در ادامه به اختصار آن را شرح می‌دهیم.

اعتباربخشی مواد آموزشی

این اعتباربخشی در دو مرحله انجام می‌گیرد:

۱. اعتباربخشی مواد آموزشی از نظر برنامه‌ریزان، معلمان و صاحب‌نظران؛

۲. اعتباربخشی از منظر اجرا (اجرای آزمایشی).

مرحله‌ی اول اعتباربخشی مواد آموزشی تقریباً شبیه به اعتباربخشی برنامه‌ی درسی است. با این تفاوت که در این مرحله کتاب درسی، کتاب راهنمای معلم و... به نظرخواهی گذاشته می‌شود.

برخی از اهداف این مرحله از اعتباربخشی مواد آموزشی عبارت‌اند از بررسی میزان:

- انطباق محتوا با علم روز؛
- انطباق محتوا با اهداف و رویکرد برنامه‌ی درسی؛
- هماهنگی محتوا و نیازها و توان یادگیرندگان؛
- تناسب محتوا با تجربه‌های قبلی دانش‌آموزان؛
- تناسب محتوا و روش‌های یاددهی - یادگیری با زمان پیش‌بینی شده در برنامه؛
- و....

معمولاً به منظور تسریع در کار، مرحله‌ی اول اعتباربخشی مواد آموزشی و مرحله‌ی دوم (اجرای آزمایشی) به موازات یکدیگر انجام می‌گیرد.

اجرای آزمایشی

اجرای آزمایشی، دومین مرحله‌ی اعتباربخشی مواد آموزشی است. در این مرحله، مواد آموزشی تولید شده، به ویژه کتاب درسی، در فضای واقعی کلاس درس، به مدت یک سال تحصیلی به اجرا گذاشته می‌شود تا کاستی‌های احتمالی آن در مرحله‌ی عمل کاملاً شناسایی شود. به این منظور، کلاس‌های چند مدرسه در نقاط گوناگون کشور به‌طور تصادفی انتخاب می‌شوند. معلمان این کلاس‌ها با آموزش‌های ویژه، با مشخصات برنامه‌ی درسی جدید آشنا می‌شوند و وظیفه‌ی اجرای آزمایشی را به عهده می‌گیرند. در این مرحله، تمام مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی از منظر اجرا بررسی و ارزیابی می‌شوند.

برخی از اهداف اجرای آزمایشی عبارت‌اند از بررسی میزان:

- دستیابی به اهداف؛

● قابلیت اجرایی فعالیت‌های پیش‌بینی شده؛

● تناسب محتوا و زمان؛

● تناسب سازمان‌دهی محتوا؛

● قابلیت اجرایی شیوه‌های سازمان‌دهی تجربه‌های یاددهی - یادگیری؛

● تناسب تجهیزات مدارس با امکانات مورد نیاز برنامه‌ی درسی جدید؛

● توانایی‌ها و صلاحیت‌های معلمان برای اجرایی برنامه‌ی درسی جدید؛

● قابلیت اجرایی روش‌های ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی؛

● و....

روش گردآوری داده‌ها و نحوه‌ی تحلیل آن‌ها

با توجه به این که اجرای آزمایشی، نوعی مطالعه‌ی میدانی است، روش جمع‌آوری داده‌ها شامل مشاهده، پرکردن برگه‌های فهرست بررسی، پرسش‌نامه، فرم مصاحبه، و تحلیل داده‌ها از نوع کیفی و کمی است و با استفاده از آمار توصیفی و یا استنباطی انجام می‌شود.

جامعه و نمونه‌ی آماری

جامعه‌ی آماری شامل همه‌ی دانش‌آموزان، معلمان، مدیران مدارس و معلمان راهنما در پایه‌ی مربوطه، و نمونه‌ی آماری معلمان، دانش‌آموزان ۱۰ تا ۱۵ کلاس از مدارس پسرانه و دخترانه در مرحله‌ی اول و حدود ۴۰ کلاس در مرحله‌ی دوم است.^۲

جمع‌بندی یافته‌ها و قضاوت

گروه درسی، اطلاعات حاصل از مشاهدات، مصاحبه‌ها و پرسش‌نامه‌ها را که براساس معیارهایی مانند: میزان قابلیت حصول اهداف، تناسب رویکرد و محتوا و به ویژه شیوه‌های سازمان‌دهی تجربیات یاددهی - یادگیری و روش‌های ارزش‌یابی، توانایی‌های حرفه‌ای معلمان، و امکانات و تجهیزات اجرایی، به دست آمده است، ارزیابی می‌کند و آن‌ها را براساس اصلاح مواد آموزشی در اختیار مؤلفان و تهیه‌کنندگان آن‌ها قرار می‌دهد. و سرانجام در مورد چگونگی اصلاح برنامه قضاوت و تصمیم‌گیری می‌شود.

اجرای سراسری برنامه‌ی درسی

پس از اصلاح نهایی، مواد آموزشی در شمارگان وسیع چاپ می‌شوند، دوره‌های آموزش معلمان برگزار می‌شود و به این ترتیب برنامه‌ی درسی به اجرای سراسر درمی‌آید.

زیرنویس

I. Validation

۲. راهنمای انجام اعتباربخشی، چارچوب اجرایی مشخصی دارد که در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تهیه و تصویب شده است.
۳. اجرای آزمایشی معمولاً به مدت دو سال متوالی انجام می‌گیرد. در برخی از موارد، با توجه به رضایت بخش بودن نتایج سال اول، اجرای آزمایشی سال دوم انجام نمی‌شود.

حق دارم؟

توهین و بی احترامی نسبت به شخصیت و عزت نفس دانش آموز

محمدحسن مکارم

تعامل معلم و دانش آموزان از ابعاد گوناگون قابل بررسی است. معلم نسبت به دانش آموزان حقی دارد و از طرف دیگر دانش آموزان نیز حقوقی دارند که باید معلمان محترم رعایت کنند.

در هر شماره موضوعی طرح می شود تا صاحب نظران دیدگاه های خود را در آن خصوص مطرح سازند. در این شماره به مسئله ی توهین و بی احترامی نسبت به شخصیت و عزت نفس دانش آموز توسط معلم می پردازیم.

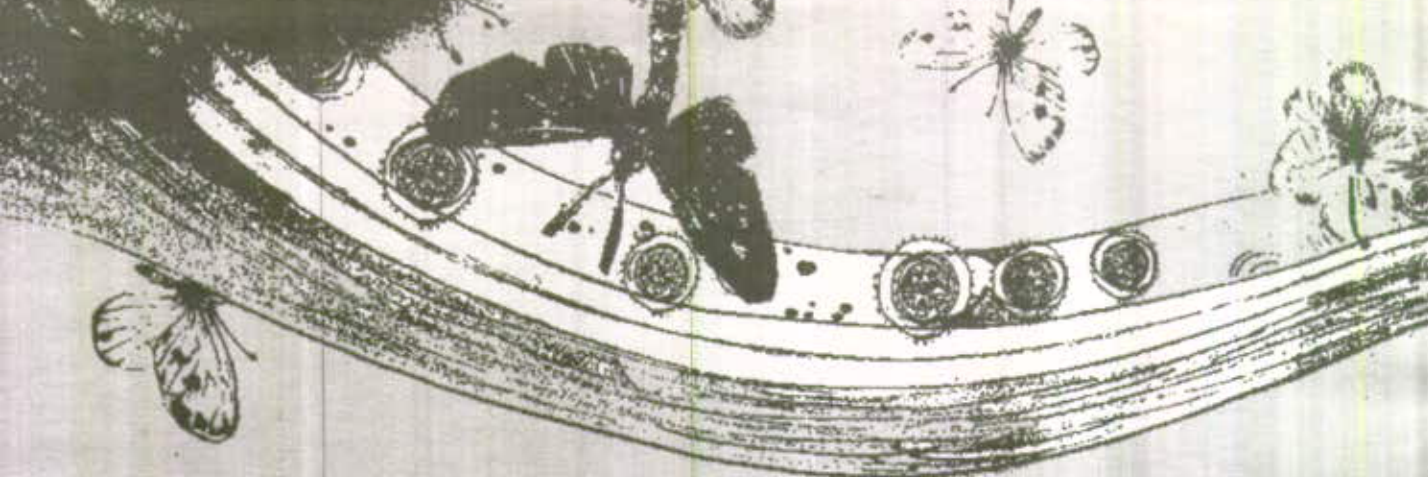
در ادیان توحیدی، اعتبار انسان به نفس و روح اوست. تن و جسم مادی، به منزله ی ابزار و مرکب روح است که خود را صرف تعالی روح می کند. پس از مرگ، جسم آدمی فرسوده می شود و می پوسد، اما روح او بقا و ابدیت دارد و به اصطلاح قرآن «توفی» می شود.

روح چون گرد درها از قید تن در سرای لامکان جوید و وطن همه ی اعضا و جوارح انسان، بلکه زمین و زمان و نعمت های خدا داد، همه و همه برای تربیت نفس اوست تا جایی که لایق لقای الهی، به معنای دقیق آن شود: «یا ایها الانسان انک کادح الی ربک کدحاً فملاقیه.»

خداوند در سوره ی مائده، ریختن خون یک انسان را بدون دلیل، مساوی ریختن خون همه ی انسان ها دانسته است و احیای یک نفر را هم ردیف احیای همه ی بشریت! این بیان نشانگر حرمت و مکرمت نفس انسانی نزد خدای متعال است. در تفسیر آیه می خوانیم که مرگ و حیات معنوی، یعنی هدایت یا گمراه شدن یک انسان، به مراتب مهم تر است از مرگ و حیات مادی او. بنابراین، کسی که دچار اضلال و گمراهی دیگری و یا موجب ارشاد و راه یافتگی او شود، گویی بشریت را نابود و یا احیا کرده است.

ترسیم صحنه ی خلقت آدم ابو البشر و دمیدن از روح الهی در او و امر به سجده کردن جمیع فرشتگان بر این موجود و گفتن «تبارک الله» و توبیخ ابلیس از سجده نکردن بر آدم، همه حاکی از رفعت مقام نوع انسان نزد خالق اوست. به همین دلیل، قتل نفس در شریعت الهی، از گناهان بزرگی است که قابل اغماض نیست. آیه ی یاد شده به دنبال ماجرای کشته

شدن هابیل به دست قابیل نازل شده که طی آن، قابیل متصف به صفت «ظلم» و «اهل دوزخ» نامیده شده است.

در سوره‌ی بنی اسرائیل، خداوند انسان را گل سرسید موجودات می‌نامد و می‌فرماید: «و لقد کرمنا بنی آدم... سپس از انواع روزی‌ها و اکرام‌هایی که به او شده است، یاد می‌کند. در حدیث شریف می‌خوانیم: «عرض المؤمن کدمه»: آبروی مؤمن بسان خون اوست. آیات و روایات در یک نگاه، انسان را موجودی عزیز، محترم و مکرم خوانده‌اند و اگر کسی هنک حرمت دیگری کند، به منزله‌ی آن است که خون او را ریخته و قاتلش شده است و کسی که مرتکب گناهی چون قتل شود، گویی همه‌ی بشر را به قتل رسانده است!

تفاوت انسان و حیوان به همین نفس ناطقه‌ی اوست؛ نفسی که مخاطب خدا، مخاطب قرآن و مورد خطاب پیامبران است؛ نفسی که در سوره‌ی «شمس» به دنبال ده سوگند ذکر می‌شود تا به عظمت آن پی ببریم: «و نفس و ما سواها»، «فالهَمها فُجورها» و «قورُ بها»، «قد اقلح من رُکیها»، «و قنخا ب من دسیها»... دس یعنی دسیسه، یعنی کار مخفیانه‌ی زیانبار. محروم و ناامید گشت کسی که نفس خود را دچار معصیت و گناه و دسیسه کرد. گناه انسان خود باعث آلودگی این نفس قابل تزکیه می‌شود. گاه عوامل محیطی موجب آن رافراهم می‌کند. خداوند انسان را آفرید و طرق بشارت و انداز و خوف و رجاء را توسط انبیا پیش روی او نهاد، تا به کمالش رساند، نه این که در آتش سوزاند. نفس آدمی ارزشمند است و قابل احترام.

حال اگر من معلم، ناخودآگاه، نفس متعلم و شاگرد خود را تحقیر کردم، باعث سقوط یک انسان و دور شدن او

از مدارج کمال شده‌ام. توهین به شاگرد، استهزای او و تحقیر او، چیزی جز سبک کردن نفس او نیست. کودک به طور طبیعی و با برخورداری از فطرت حنیف خود، از ذایل می‌گریزد، اما اگر مورد اهانت معلم قرار گرفت و «عزت نفس» خود را از دست داد، از آن به بعد آماده‌ی ارتکاب هر کار زشتی است. چون از رتبه‌ی انسانیت، خود را به در می‌بیند و نفس لوامه‌ی او از واکنش باز می‌ماند.

معلمی سوختن و ساختن است. مورد توهین واقع شدن و توهین نکردن است. تحقیر شدن و تحقیر نکردن است. باید دانش‌آموز را به منزله‌ی خمیری بینیم که آمادگی دارد به شکل زیباترین موجود درآید. این معلم است که هنر پروریدن او را دارد. می‌تواند او را تحقیر یا تکریم کند. می‌تواند نفس او را به «عزت» یا «ذلت» کشاند. ما باید با او آن کنیم که خدایش برایش خواسته و او جز گرام و اعزاز نخواسته است. در خاطرات میکل آنژ، مجسمه‌ساز ایتالیایی آمده است که روزی مشغول کار بود. عابری با تمسخر گفت: «چه می‌کنی؟ با قلم و چکش به جان این سنگ افتاده‌ای؟! او با خونسردی پاسخ داد: «فرشته‌ای درون آن گیر کرده است، می‌خواهم آزادش کنم.»

عابر منظور استاد را نفهمید. یک‌سال گذشت تا این که عابر خود را در انتهای صف درازی دید که افراد برای تماشای مجسمه‌ی ساخته شده توسط میکل آنژ به نوبت ایستاده بودند. آری، معلمی هنر است؛ میکل آنژ هنرمند جسم و ماده بود، لیکن معلم، هنرمند نفس و روح است. او پیکر تراش و پیکر ساز است و این به روح آدمی صیقل می‌دهد و اعجوبه می‌سازد.

دوره

محمد

در حدیثی از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)، دوران ابتدایی زندگی هر انسان به سه بخش تقسیم شده است که هر بخش، هفت سال از زندگی را شامل می شود. از هفت سال اول و دوم به مقتضای بحث می گذریم. توصیه ی پیامبر بزرگوار به اولیای تربیتی این است که در هفت سال سوم زندگی فرزندان، او را «وزیر» خویش قرار ده!

«وزیر» در لغت به معنای مشاور و همراه فکری است. می توان از این توصیه و فرمان تربیتی پیامبر اسلام نتیجه گرفت که فرزندان در این سن که تقریباً با دوران بلوغ و نوجوانی هم زمانی دارد، شایسته ی آن اند که از اندیشه و تفکرشان استفاده و بهره برداری شود. زیرا فکر و ذهن و تعقلشان به درجه ای رسیده است که باید آنان را چون مشاور خردمند در کنار خویش بشناسیم و از نظرات و دیدگاه هایشان بهره بگیریم.

متأسفانه تجربه نشان می دهد که اولیای تربیتی کماکان به نوجوان در این سن و سال به دیده ی «کودک» می نگرند و کمتر موقعیتی به عنوان هم فکر و مشاور برایشان در نظر می گیرند. در مدارس دستورات و فرمانها از بالا صادر می شوند و نوجوانان مدارس راهنمایی و حتی جوانان دبیرستانی ما، کمتر نقشی در تصمیم سازی و تصویب مقررات و قوانین دارند. حتی در موضوعاتی که کاملاً دانش آموزان ذی نفع هستند، ما تصمیم می گیریم و معمولاً آنان شأنی به عنوان تصمیم گیرنده یا حتی پیشنهاددهنده قائل نیستیم.

چه مانعی دارد که با رعایت حدود زمانی و محدودیت های تعریف شده، برنامه ی آزمون های نیم سال و تعدادی از دانش آموزان به نمایندگی از دیگران بنویسند؟ چه اشکالی دارد با رعایت ضوابطی که تعیین می کنیم، آنان بوستان یا پارکی را انتخاب کنند که قصد داریم، آنها را برای تفریح بدانجا ببریم؟ و ...

نوجوانان در این سن و سال هر روز با موارد گوناگونی روبه رو می شوند که احساس می کنند، اگر خود در مقام تصمیم گیرنده بودند، بهتر تصمیم می گرفتند و بهتر اجرا می کردند و افسوس می خوردند که چرا باید خوب خود را می و احساس عقل کل بودن بزرگ ترها را بخورند. نبادی که در این شماره در موردش به بحث می نشینیم، مربوط به این موضوع است.

خود را دانای مطلق ندانیم

تجربه ی سال ها کار در محیط های گوناگون آموزشی به من آموخته است که اگر چه کودکان و به عبارات دیگر دبستانی ها توقع دارند که بزرگ ترها «همه چیز» را بدانند و از «همه چیز دان ها» لذت می برند و آنان را می ستایند، اما نوجوانان با آنان که خود را «عقل کل» می دانند، رابطه ی خوبی ندارند. این تغییر و دگرگونی در سلیقه شان، هماهنگ با تکامل عقلی و فکری نوجوانان صورت می گیرد. نوجوان هنگامی که به بلوغ عقلی و فکری نزدیک می شود، آرام آرام می فهمد که پدر، مادر یا معلمش آن چنان که قبلاً تصور می کرد، یا خودشان ادعا می کنند، همه چیز را نمی دانند و هنگامی که با ادعای گزاف «من همه چیز را می دانم» روبه رو می شود، برمی آشوبد.

در مدرسه ها و خانه های ما جلوه های گوناگونی از این «دانای مطلق بودن» را می توان یافت. بارها دیده ایم که ناظم یا معلمی در مقام اعتراف گیری از دانش آموز متخلفی می گوید: «من همه چیز را می دانم، اما دوست دارم خودت برایم بگویی!» بارها دیده ام که معلمان در مقام «عقل کل بودن»، وقتی پاسخ پرسش دانش آموزی را نمی دانند، به جای آن که صادقانه از عبارات «نمی دانم» استفاده کنند، به ترفندهای گوناگون و گاه ناشایستی دست یازیده اند. گاهی پرسش کنند، به بهانه ی پرسیدن سؤال بی مورد و اخلال در کلاس، اخراج شده است. گاه معلم آسمان و زمین را به هم بافته است تا از بیان «نمی دانم» خودداری کند. گاهی نیز به جس و گمان اندک، به پرسش مطرح شده، پاسخ ناصحیح داده است و هنگامی که روز بعد، اشتهاش بر ملا شده و دانش آموز پاسخ صحیح را ارائه داده است، باز هم خود را از تک و تاز نینداخته و گفته است: «پاسخ من هم صحیح است!»

وزارت

باری

ضرب المثلی عربی و معروفی در افواه عوام رایج است که می گوید: لا ادری نصف العلم (نمی دانم، نیمی از دانستن است). چرا اولیای تربیتی از بیان «نمی دانم» در امرانند؟ شعری منسوب به دانشمند بزرگ ابوعلی سینا را باید آویزه گوش کنیم که گفت:

تا بدان جا رسید دانش من

که بدانم همی که نادانم

در دوره‌ی نوجوانی، پرورش از پدر و مادر ممکن است رنگ دیگری بگیرد. گاه ممکن است جنبه‌ی جنسی داشته باشد و نوجوانان از تولیدمثل بپرسند. پاسخ‌های ناسنجیده‌ی ما این نتیجه‌گیری را به نوجوان می‌دهد که برای پاسخ این گونه پرسش‌ها، نه به سراغ بزرگ‌ترها که به سراغ هم‌سالان خویش برود. عواقب چنین مراجعاتی از پیش معلوم است. از طرف دیگر، نوجوانان نسبت به «جملات کلیشه‌ای» ما که حاکی از علم و آگاهی مطلق است، حساسیت نشان می‌دهند.

وقتی به عنوان معلم، نوجوان مشکل‌دار یا ناسازگاری را در برابر خود قرار می‌دهیم و به او می‌گوییم: «من احساسات تو را درک می‌کنم»، نه تنها تأثیر مثبتی در او ندارد، بلکه مایه‌ی رنج و آزار او می‌شود.

زیرا هر نوجوانی خود را و احساساتش را منحصر به فرد و غیر قابل مقایسه با دیگران می‌داند. همواره به گونه‌ای خود را معرفی می‌کند که گویی چنین تجربه‌ای از زندگی را هیچ فرد دیگری نیازمندی است. پس طبیعی است که جملاتی این چنین، به جای اثر مثبت، تأثیر منفی خواهد داشت.

عباراتی نظیر «من هم که به سن تو بودم...» نیز تأثیری همانند آن چه گفتیم خواهد داشت. آنان گوش شنوایی برای چنین خاطراتی که معمولاً بیان قوت‌ها و توانایی‌های ماست، و نشان می‌دهد چه نوجوان خوب، درس‌خوان و مؤدبی بوده‌ایم، ندارند.

اگر هم به صحبت‌های ما گوش فرادهند، باز هم باور ندارند که ما دوره‌ی نوجوانی را این همه خوب و «مثبت» گذرانده‌ایم. خدا نکند روزی کارنامه‌های تحصیلی چنین پدران و مادرانی در آبناری منزل پیدا شود و به دست نوجوانان بیفتد. یا پدر بزرگ و مادر بزرگ، خاطرات بدون سانسور خود را بیان کنند و آن گاه ضعف‌ها و کمبودهای ما رخ نمایند.

یکی دیگر از جلوه‌های «دانای مطلق بودن» پیش‌بینی‌های قاطع ما درباره‌ی آینده‌ی فرزندان یا دانش‌آموزانمان است. اعتماد بیش از حد به دانایی و آگاهی خود با ناآگاهی از اصول تربیتی، گاهی ما بزرگ‌ترها را به ورطه‌ی پیش‌بینی‌های ناصواب درباره‌ی آینده‌ی نوجوانان می‌اندازد. عباراتی نظیر: «من مطمئن هستم تو به جایی نمی‌رسی»، «با این وضع، حتماً پشت کنکور دانشگاه خواهی ماند» و «بالآخره بی‌کار و سریار جامعه خواهی شد»، نشان‌دهنده‌ی آن است که ما بزرگ‌ترها به قدری خود را عالم و آگاه می‌دانیم که حتی از آینده‌ی تحصیلی و شغلی آنان با قاطعیت خبر می‌دهیم.

پرهیز از چنین پیش‌بینی‌هایی از جانب معلمان و مربیان، اهمیتی دوچندان دارد. زیرا متأسفانه یا خوش‌بختانه، ما مربیان از قدرت فوق‌العاده و بی‌نظیری بهره‌مندیم و بسیاری از پیش‌بینی‌های ما به راستی در آینده به وقوع می‌پیوندند. اما به جای آن که با این پیش‌بینی‌ها نوجوانان را برای آینده آماده کنیم، آنان را ناخودآگاه به سوی آینده‌ی نامطلوبی که ترسیم یا پیش‌بینی کرده‌ایم، سوق می‌دهیم. آخرین کلام و توصیه‌ی نوشتار حاضر این است که در مقابل نوجوانان، به آگاهی بیش از حد و دانای مطلق بودن (به هر یک از اشکالی که برشمردیم) تظاهر نکنیم و به جای آن، برای ادای عبارت «نمی‌دانم» تمرین کنیم.

زینتویس

۱. قال رسول الله (ص): الولد سید سبع سنین و عبد سبع سنین و وزیر سبع سنین [کتاب مکارم الاخلاق، ص ۱۱۵].

وقتی از احترام به شخصیت انسان‌ها سخن می‌گوییم، یعنی:

۱. همه‌ی انسان‌ها به لحاظ انسان‌بودنشان دارای شأن و منزلت هستند؛

۲. این شأن و منزلت وابسته به سن، جنسیت، قوم، نژاد و سایر مسائل نیست. به عبارت دیگر، هر انسان باید به همان‌گونه که هست، مورد پذیرش قرار بگیرد.

احترام و پذیرش بدون قید و شرط، اولین و اساسی‌ترین مؤلفه در الگوی تعاملی با نوجوان است. اعتقاد به این اصل و عمل به آن، با ویژگی‌های شخصیتی و باورهای والدین و مربیان ارتباط مستقیم دارد. منشأ بسیاری از مشکلات ارتباطی در مرحله‌ی نوجوانی و سایر مراحل زندگی به همین نکته باز می‌گردد که افراد احساس می‌کنند، مورد احترام نیستند و یا احترام به آنان صمیمانه نیست.

تأثیرات دوسویه

ارتباط انسانی موضوعی دوسویه است. گاهی

مسائل نوجوانان - بخش هشتم و پایانی

مصوبه برگزیده دانش‌آموزان

دانش‌آموز یا فرزند نوجوان نشان می‌دهد که از افکار و رفتارهای ما خوشش نمی‌آید. بزرگ‌سالان به‌طور معمول در این‌گونه موارد، به تحلیل‌های یکسویه روی می‌آورند و البته به نتایج یکطرفه هم می‌رسند.

روان‌شناسان تأثیر متقابل والدین و فرزندان را یکدیگر را اصل دوسویه نامیده‌اند. با توجه به این اصل، در بررسی مسائل خانوادگی همان‌گونه که باید بر تأثیر رفتار والدین بر فرزندان تکیه کرد، تأثیر فرزندان بر والدین نیز اهمیت دارد [احمدی و جمهوری، ۱۳۷۸].

اگر والدین و مربیان با این تلقی مسائل نوجوانی را تحلیل کنند که آن‌ها مشکلی در افکار و رفتارهایشان ندارند و هر نوع کاستی و ایرادی متوجه نوجوان و گسستگی‌های اوست، به‌طور حتم به نتایج چندانی مؤثر نخواهند رسید. حتی در بدترین شرایط و دشوارترین مسائل، باید اصل دوسویه فراموش نشود. از یاد نبریم، به همان شبه‌ای که ما با تحلیل‌هایمان، نوجوان را متهم می‌کنیم، او نیز ممکن است با همین شیوه تحلیل‌هایی کند که به نفع خودش است.

تغییرات دوسویه

هم‌زمان با تغییرات رشدی نوجوانی و تأثیرات آن،

اگر بخواهیم مجموعه‌ی ویژگی‌های رشدی و مسائل نوجوانی را تبیین و تحلیل کنیم، می‌توان استنباط کرد، آنچه که بیشتر از تغییرات سنی، نوجوان را تحت تأثیر قرار می‌دهد، نحوه‌ی ارتباط و تعامل اطرافیان با اوست. به این ترتیب، در هر جامعه‌ی کیفیت تعامل با نوجوان، نقش تعیین‌کننده‌ای در مسائل نوجوانی دارد. والدین، مربیان و همه‌ی کسانی که به نوعی با نوجوان سروکار دارند، باید الگوی مناسبی برای تعامل با نوجوان بیابند. بدیهی است که یافتن چنین الگویی، مستلزم بهره‌مندی از دانش تربیتی، روان‌شناختی، اجتماعی و فرهنگی است.

در جامعه‌ی ما، در تعامل با نوجوان، آگاهی‌های فرهنگی بسیار مهم هستند. بر این اساس، در الگوی تعاملی مناسب و مؤثر با نوجوان باید مواردی مدنظر قرار گیرند و در رفتارها و نگرش‌های والدین و مربیان اعمال شوند.

احترام و پذیرش

نگرش مثبت به یک موضوع، همیشه دلیل قاطعی برای عمل کردن نیست. همین‌الان که از احترام سخن می‌گوییم، شاید همه با اصل موضوع به‌طور کامل موافق باشیم، اما در عمل ممکن است، خواسته یا ناخواسته آن را رعایت نکنیم.

والدینی که از تحلیل و درک شرایط جدید عاجز هستند، با این ادعا که رفتار آنان تغییری نگرده است، تغییرات نوجوانی را عامل مشکلات معرفی می‌کنند. باز هم فراموش نشود که گذر زمان، هم بر نوجوان و هم بر والدین تأثیر می‌گذارد. والدین نیز طی سال‌های زندگی تغییر می‌کنند و تغییرات و فشارهایی که توسط آنان تجربه می‌شود، اغلب اوقات بر واکنش آن‌ها نسبت به تغییرات نوجوانان تأثیر می‌گذارد. این دگرگونی‌ها ممکن است بر تعامل‌های روزانه‌ی والدین و نوجوان اثر بگذارند و درک حساسیت پاسخ‌دهی آن‌ها به رفتار دیگری را برای هر یک دشوار سازند. به این ترتیب، بسیاری از رفتارهای تعاملی که برای والدین و کودکان در سنین پیش‌دستانی و دبستانی مناسب بودند، برای دوره‌ی نوجوانی مناسب نیستند [شهرآری، ۱۳۸۴].

روزآمدی و انعطاف

یکی از الزامات درک دنیای نوجوان و تعامل مؤثر با او، روزآمدی و انعطاف‌پذیری والدین و مربیان است. منظور از

اگر مشکلات هیجانی نوجوانان با هیجانات و رفتارهای احساسی والدین همراه شود، فضای غیرقابل کنترل در خانواده به وجود خواهد آمد. در مدرسه نیز، رفتارهای یکطرفه و سخت‌گیرانه بیش از آن‌که به حل مشکلات کمک کنند، تنش را در محیط افزایش می‌دهند. به این ترتیب، باید والدین و مربیان بر رفتارهای شخصی خود اشراف و تسلط داشته باشند. گاهی رفتارهای هیجانی، تصادفی و پیش‌بینی نشده از سوی بزرگسالان به قدری زمینه‌های تعامل با نوجوان را تضعیف می‌کنند که بازگشت به حالت عادی و رسیدن به نقطه‌ی تفاهم بسیار دشوار می‌شود.

والدینی که تصور می‌کنند نمی‌توانند تصور باشند و یا رفتارهای نوجوان را غیرقابل تحمل می‌دانند، باید:

۱. به سوابق رفتارهای تربیتی خود مراجعه کنند،
 ۲. دیدگاه خود در مورد استقلال فرزندشان را تحلیل کنند،
 ۳. ثبات باورها و ارزش‌های خودشان را مورد ارزیابی قرار دهند،
- تا بتوانند به درک دوستی در مورد رفتار با نوجوان برسند.

مناسب‌ترین الگوی تعامل

ابراهیم اصلانی

در بیشتر موارد بین رفتار هیجانی والدین و خطای فرضی نوجوان تماسی وجود ندارد. حوصله و بردباری حتی اگر در موقعیت‌هایی کار دشواری به نظر برسد، شرایط را برای تحلیل و ارزیابی منطقی موضوع فراهم می‌سازد.

نظارت به جای دخالت

در دوره‌ی نوجوانی به والدین توصیه می‌شود، به جای دخالت مستقیم در امور فرزندشان، بیشتر نقش ناظر را داشته باشند. البته میزان و نحوه‌ی نظارت، به رفتارهای تربیتی قبلی باز می‌گردد.

در الگوی تعاملی مؤثر، والدین باید به این باور برسند که فرزندشان به استقلال عمل نیاز دارد و دخالت ممانع چنین هدفی است.

در دوره‌ی راهنمایی و در امور درسی به والدین توصیه می‌شود: گاه و بی‌گاه تکالیف درسی فرزندشان را کنترل و به او کمک کنند تا مسئولیت کارهایش را بر عهده بگیرد [شعاری‌نژاد، ۱۳۸۵].

والدین خوب قبول دارند که چیزهایی در زندگی کودک یا نوجوان وجود دارد که ایشان نمی‌توانند کنترل کنند [پشین].

روزآمدی، همراهی در مدل‌های لباس، دکور منزل و خرید لوازم جدید نیست، بلکه آگاهی از الگوهای جدید فکری و اجتماعی جذاب برای نوجوان است. همان‌گونه که در دهه‌های اخیر شاهد بوده‌ایم، الگوهای فکری خارجی در قالب موزیک، نوع پوشش، تبلیغ‌ها و گاهی تحمیل‌های رسانه‌ای، کتاب‌های شعر و داستان، گروه‌های نوجوان و جوان را تحت تأثیر قرار داده‌اند و در اغلب موارد، ما فقط تلفیقی عمل کرده‌ایم.

بسیاری از پدیده‌های شوم مانند انواع فرص‌های روان‌گردان و مواد مخدر، وقتی به مرحله‌ی خطرناک و بحرانی رسیده‌اند، موجب تحریک نظام اجتماعی شده‌اند؛ در صورتی که نباید چنین فاصله‌ای بین دانسته‌های نوجوان و جوان با دانسته‌های والدین و مربیان به وجود آید.

تربیت در دنیای امروزی بیش از هر زمان دیگری نیازمند روزآمدی و انعطاف‌پذیری والدین و مربیان است و می‌توان گفت این موضوع نقطه ضعف اساسی والدین و مربیان امروزی است.

حوصله و بردباری

حوصله و بردباری والدین و مربیان، در همه‌ی دوره‌های انتقالی رشد لازم، ولی در دوره‌ی نوجوانی لازم‌تر است.

- منابع
۱. احدی، حسن و جمهری، فرهاد (۱۳۷۸). روان‌شناسی رشد. پردیس، تهران.
 ۲. شعاری‌نژاد، هلی‌اکبر (۱۳۸۵). روان‌شناسی رشد. اطلاعات، تهران. چاپ هفدهم.
 ۳. شهرآری، مه‌ناز (۱۳۸۴). روان‌شناسی رشد نوجوان. نشر علم، تهران.

شور معلمی، شوق یادگیری

فاطمه واحدیان

کاش روزی به آرزوی خود برسید! بچه‌ها آرزوی من این است

● تدریس را از چه سالی آغاز کردید؟

(به نام خداوند جان و خرد / کز این برتر اندیشه بزنگدرد)
 من از ۱۹ سالگی تدریس را شروع کردم. زمانی که در دوره‌ی راهنمایی تحصیل می‌کردم، از یکی از دبیرهایم به نام خانم حبیبی که دبیر ادبیات بودند، الگو گرفتم. ایشان از نظر اخلاقی و تدریس واقعاً الگو بودند و من علاقه‌ام به رشته‌ی ادبیات از همان جا آغاز شد. خانواده‌ام دوست داشتند علوم تجربی بخوانم، اما خودم به علوم انسانی علاقه داشتم. فکر می‌کنم برای خانم‌ها معلمی، شعنی مناسب است. در این ۱۳ سال سابقه‌ی کارم، به خاطر علاقه‌ام به ادبیات، تنها این درس را تدریس کرده‌ام و با وجود آن که می‌توانستم به دوره‌ی دیگر بروم، تنها در دوره‌ی راهنمایی فعالیت کرده‌ام.

● به این دوره علاقه مند هستید؟

(من من نوجوانی را بسیار دوست دارم. نوجوانی مثل فصل بهار است و در نوجوان دائماً دگرگونی‌هایی ایجاد می‌شود. بهار دوباره‌ای در روح و جسم او اتفاق می‌افتد و بسیار به همراهی نیاز دارد. در دوره‌ی نوجوانی، بچه‌ها شکوفایی می‌شوند و به رشد می‌رسند. به نظر من، اگر در این دوره‌ی تحول سه مایه گلزاری کنیم و روی آن کار شود، تحول عمیقی در آموزش و پرورش ایجاد شود. دبیران در این دوره باید بسیار با اطلاع باشند تا بتوانند غذای مناسبی به روح دانش‌آموز دهند. ان‌شاءالله خداوند توفیق دهد تا ما بتوانیم مؤثر باشیم.)

● شما چه طور این غذا را آماده می‌کنید؟

(به نظر من شور و عشق معلمی است که می‌تواند در دانش‌آموزان انگیزه ایجاد کند. اگر بخواهیم خلاصه کنیم، صداقتش کلام شهید رجایی است که: معلمی عشق است و هنر و فداکاری و کسی که بخواهد دیدش شعل به آن نگیرد، باید رهش کند. در این میانه، من سعی می‌کنم از روش‌های نوین استفاده کنم. یعنی همان شیوه‌ی مشارکتی پاددهی - یادگیری و فعالیت در کلاس و این که دانش‌آموز در کلاس با نشاط و فعال باشد و معلم متکلم و حده نباشد. من کلاس‌هایم را بر همان برنامه‌ریزی کرده‌ام و به این ترتیب، درس‌ها در ذهن دانش‌آموزان

● آثار شندند و علاقه‌ی بچه‌ها برای یادگیری بالا رفت

من شیوه‌ی مشارکتی را امتحان کرده‌ام و بازده آن را دیده‌ام. بچه‌هایی که با این شیوه پیش رفته‌اند، یادگیری و تمرین‌هایشان بالاتر بوده است. ژان ژاک روسو می‌گوید: «دانش آموزی که در اختیار شماست، جوانان ابزار نگارگری و نقاشی است که می‌توانید ناآنهاست را نصیب کنید یا دورج را. * من فکر می‌کنم ابزار معلم عشق است و کتاب. معلم باید بتواند اندیشه‌های دور پروراز و احساسات دانش‌آموزان را در قالب کارهای نو به بند بکشد.

● از کتاب گفتید. در مورد کتاب‌خانه‌های کلاسی‌تان و ساعت‌های کتاب‌خوانی بر ایماز بگویید

(تا توجه به آن که سهم هر ایرانی کمتر از دو دقیقه مطالعه در روز است، برای آن که روحیه‌ی کتاب‌خوانی در دانش‌آموزان ایجاد شود، در کلاس با کمک خود بچه‌ها کتاب‌خانه‌ای درست کردیم و با کمک خودشان کتاب‌هایی آن را هم تأمین کردیم. هر هفته یکی کتاب‌دار می‌شود، قسمت آمانی کتاب‌خانه فعال است. هر دانش‌آموز دو کتاب می‌آورد و آن را در کمد با قفسه‌ی مشبک گوشه‌ی کلاس قرار می‌دهیم. هر جلسه ۱۰-۱۵ دقیقه، بسته به میزان پیشبرد درس‌هایم، رنگ مطالعه داریم و فضای کلاس کاملاً شبیه فضای کتاب‌خانه است. بعضی از جلسات بچه‌ها خلاصه‌ی آنچه را خوانده‌اند، می‌گویند که خود به افزایش مهارت گفتاری و اعتماد به نفس بچه‌ها کمک می‌کند. البته از شیوه‌های دیگری نیز برای بالا بردن اعتماد به نفس و خلافت دانش‌آموزان استفاده می‌کنم.

● از چه شیوه‌هایی استفاده می‌کردید؟

(معلم باید در دانش‌آموز شوق یادگیری ایجاد کند و شوق یادگیری زمانی به وجود می‌آید که با آوری و خلافت در تدریس وجود داشته باشد. من در ابتدای سال تحصیلی در خواست رابطه‌ی دوستانه و اعتماد می‌کنم. جذاب است. در بر این بگویم، در درس دستور که سنگین و خشک است، رنگ تغذیه به نام «سلامت» دارم که دانش‌آموز در آن رنگ

**شوق یادگیری
زمانی به وجود
می آید که نوآوری و
خلاقیت در تدریس
وجود داشته باشد**

عزت السادات فاضل همدانی، دبیر و کارشناس زبان و ادبیات فارسی، ۱۳ سالی است که در دوره‌ی راهنمایی تدریس می‌کند. وی با ابتکار و خلاقیت، در راستای ایجاد شوق و انگیزه‌ی یادگیری در دانش آموز، از تلفیق هنر و ادبیات کمک گرفته است. وی در سال ۱۳۸۶، با توجه به نتایج مثبتی که این رویکرد جدید در آموزش ادبیات داشته است، از مشاور وزیر و مدیر کل «دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی» تقدیرنامه‌ای دریافت کرد. هم‌چنین، تقدیرنامه‌هایی از رییس سازمان آموزش و پرورش شهر تهران و معاون توسعه‌ی مشارکت‌های مردمی وزارت آموزش و پرورش نیز دریافت کرده است. از جمله کارهای وی می‌توان ارثه‌ی مقاله‌های «کاوشی در رفتار و اندیشه‌ی ارزشمند پیامبر اسلام (ص)»، «تأثیر مولانا از رفتار پیامبر (ص)» و «شیوه‌های نوین تدریس» را یاد کرد. برای آشنایی بیشتر با شیوه‌های آموزشی خانم همدانی، با او گفت‌وگویی ترتیب دادیم.

از خود بچه‌ها باشد و چه از طریق اینترنت. در تدریس ضرب‌المثل‌ها از پانتومیم استفاده می‌کنم. حتی گاهی مطالعه‌ی جنبی نیز دارد تا بتواند بهتر نقش را ایفا کند و می‌بینم که با ایجاد اشتیاق ما می‌توانیم به تمامی اهداف آموزشی خود برسیم و حتی فراتر از آن هم برویم.

● آیا در آینده‌ی دانش‌آموزان نیز این‌ها که گفتید نقش دارد؟
○ بله البته، حس مسئولیت‌پذیری و وقت‌شناسی در آن‌ها تقویت می‌شود و بعضی از اخلاقیات را یاد می‌گیرند. می‌توان ساعت‌ها در قالب جملات قشنگ حرف زد، اما تأثیرش آن‌طور نیست که به عمل درآید. بچه‌ها الگوبرداری می‌کنند و تمام فعالیت‌ها و حرکات ما را زیر ذره‌بین دارند. مهم آن است که اول خودمان درست رفتار کنیم. از همه‌ی این‌ها مهم‌تر، ارتباط صمیمی و محبت‌آمیز بین من و شاگردانم است که باعث ایجاد اعتماد می‌شود و محبت و عشق می‌آورد. یادمان باشد پیش از آن‌که دست ذهن بچه‌ها را بگیریم، دست قلبشان را بگیریم.

● چه پیشنهادی برای همکاران خود دارید؟
○ مهم‌ترین موضوع عشق است و فکر می‌کنم همیشه همین است که در زندگی ما را پیش می‌برد و ما را موفق می‌کند. از همکاران می‌خواهم از شیوه‌های تدریس جدید و خلاق استفاده کنند. کلاس‌ها را به سمتی ببرند که مبتنی بر شیوه‌ی مشارکتی باشند و کلاس خشک و بدون تعامل نداشته باشند. از جمله، از بازی‌های آموزشی بهره بگیرند. کتاب‌های زیادی را که منتشر شده‌اند مطالعه کنند و با اطلاعات بالایی که دارند، بتوانند معلم، راهنما و مشاور خوبی برای بچه‌ها باشند. پرورش اعتماد به نفس عامل مهمی است. اگر دانش‌آموز به اعتماد به نفس کافی نرسد، هیچ‌گاه نمی‌تواند خود را مطرح کند و اگر اعتماد به نفس نباشد، فکرهای خلاق آن‌ها در نطفه خفه می‌شوند. ابتدا باید بچه‌ها را به عزت نفس برسانیم و آن را پرورش دهیم و کاری کنیم که براق ذهن آن‌ها ترشح شود و احساس نیاز کنند تا بتوانند، برای پاسخ به گرسنگی ذهنشان بکوشند.

می‌تواند تا ۱۰ دقیقه تغذیه کند، اما تنها میوه. من برای انشا موضوع نمی‌دهم. تصویر می‌دهم و آن‌ها با تصویر کار می‌کنند. از نوشتن جمله‌های کلیشه‌ای منعشان می‌کنم. از نظر دستوری آن‌طور که دوست دارند، می‌نویسند. به آرایه‌ها تمره‌ی خاصی اختصاص نمی‌دهم، ولی آن‌ها را توضیح می‌دهم. انشاها حتماً نباید مقدمه، متن و نتیجه داشته باشند و به این ترتیب، راه برای خلاقیت بچه‌ها باز است.

در تدریس فارسی از روش کارایی تیم، روش قضاوت عملکرد، روش بحث گروهی، روش ایفای نقش و تفکر استقرایی کمک می‌گیرم. من از تلفیق هنر و ادبیات برای بارور کردن خلاقیت دانش‌آموز استفاده کردم. از آن‌ها به جای آن‌که بخواهم شعر را حفظ کنند و یا با سختی معانی آن را به یاد بسپارند، می‌خواهم مفهوم شعر را بعد از آن‌که درس دادم در کلاس بکشند.

● یعنی تصویرسازی کنند؟
○ بله یکی از داستان‌های کلیله و دمنه هست که دومین سال اجرای آزمایشی آن است. من خواستم بچه‌ها آن را به کتاب تبدیل کنند و متن مطابق با تصویر باشند. به این ترتیب، شناسنامه‌ی کتاب را نیز به دانش‌آموز یاد دادم. حتی دانش‌آموزان، شعر مرحوم قیصر امین پور را نیز به شکل کتاب با تصویرهای مناسب درآورده و آن را حفظ شده‌اند. چرا که معمولاً، آن‌چه که با علاقه و عشق یاد گرفته‌ایم و خاطره‌ی خوشی از آن داریم، بیشتر در ذهن ما می‌ماند. البته بگویم که تمام این کارها در کلاس انجام می‌گیرند و با بردن کار و تکلیف به خانه مخالفم. من کارهای ضعیف نیز دارم، اما هیچ‌گاه دانش‌آموزان را مقایسه نمی‌کنم و هر کس را در حد استعداد و توانمندی خودش می‌سنجم.

● چه طور می‌توانید به این روش ارزش‌یابی کنید؟
○ بچه‌ها گروه‌بندی می‌شوند و گروه‌های نمایی را تعیین می‌کنیم. برای اجرای مثلاً هفت‌خوان رستم، هم‌زمان از تصویرهای شاهنامه هم استفاده می‌کنیم؛ حالا چه طراحی

معلم موفق کسی است که چند بعدی باشد و دانش آموزش را هدایت کند

معلم ریاضی که خوش نویس شد

انسیه صدق

■ از چه سالی تدریس را آغاز کردید؟

□ از سال ۱۳۷۲ معلمی را آغاز کردم. معلمی را دوست داشتم و این انتخاب اول من بود. به معلمی عشق می‌ورزم، طوری که پس از ۱۵ سال، نه تنها از علاقه‌ام کم نشده است، بلکه روز به روز بیشتر می‌شود و فکر بازنشستگی بعضی وقت‌ها به خاطر دوری از این محیط آزارم می‌دهد.

■ راجع به کتاب «فکر نو، رشد نو» کمی برایمان می‌گویید؟
□ تدوین کتاب چهار سال زمان برد. در این کتاب، تمام سؤال‌های سه سال دوره‌ی راهنمایی به شکل جدول در سه کتاب متفاوت و براساس ترتیب مطالب کتاب درسی تنظیم شده است. طوری تنظیم شده‌اند که هر سه هفته، یک جدول قابل حل است. معلمین می‌توانند، از همین جدول برای امتحان استفاده کنند. در هر کتاب ۱۰ جدول وجود دارد. هر جدول از خانه‌های ۷ در ۷ تشکیل شده و در خود پاسخ ۲۰ تا ۲۷ سؤال را جای داده است. سوالات کتاب دقیقاً سوالات امتحانی، و پاسخ‌ها به جای حروف، اعداد هستند.

■ چهار سال طولانی نیست؟

□ روی تدوین این کتاب بسیار کار شد و حتی بارها با دوستانی که در این زمینه تخصص داشتند، صحبت کردم. سؤال‌ها طوری تنظیم شده‌اند که دانش‌آموز با حل هر جدول، علاوه بر پاسخ به سه درس پشت سرهم، به مرور درس‌های قبل هم بپردازد. یکی از مشکلات کار، گنجاندن سوالات هندسی و تبدیل آن‌ها به عدد بود که بسیار دشوار و زمان‌بر بود. برای بعضی از سوالات ناچار به کدگذاری شده‌ام و برای رسم شکل‌های هندسی نیز از روش خاص اندازه‌گیری استفاده کرده‌ام.

■ آیا جدول‌ها، کلیدی نیز دارند؟

□ خیر. این مستلزم دادن پاسخ‌های درست بود و من با حل المسائل مخالفم؛ چون جلوی تفکر را می‌گیرد.

■ آیا خودتان از این روش در کلاس درس بهره می‌گیرید؟

□ بله از جدول‌ها به عنوان امتحان یا تکلیف خانه استفاده می‌کنم و استقبال بچه‌ها بسیار عالی است. در آخر کتاب ۱۰ جدول آمده است که می‌توان از آن‌ها به عنوان چرک‌نویس یا برگ امتحانی استفاده کرد. تصمیم دارم، بانک سؤالاتی

را به آن اضافه کنم و به چاپ دوم برسانم. دوست دارم تا جایی که می‌توانم در این زمینه کار کنم.

■ با علاقه‌ی خاصی درباره‌ی ریاضی صحبت می‌کنید، چرا؟
□ در دوره‌ی دبیرستان ریاضی برایم دشوار بود. تلاش زیادی کردم تا دیپلم ریاضی‌ام را گرفته‌م. همین تلاش و عجز شدن با این درس باعث شد، علاقه‌مندی من نسبت به آن بالا رود. یک مطلب مهم است! خیلی وقت‌ها دانش‌آموز استعداد دارد، اما نوع آموزش و فضای آموزش به شیوه‌ای است که ریاضی را نمی‌فهمد. نوع تدریس مهم است. من تا جایی که بتوانم و اطلاعات داشته باشم، سعی می‌کنم از شیوه‌های آموزشی متفاوت استفاده کنم. مخصوصاً در حل مسئله دانش‌آموز را خیلی ترغیب می‌کنم که فکر کند.

برای یادگیری بهتر، ایجاد علاقه و تشویق مهم است. هیچ وقت دانش‌آموز را رها نمی‌کنم. حتی به دانش‌آموزانی که نمره‌ی دو یا سه می‌گیرند، توجه دارم. سعی می‌کنم ریاضی غول بی‌شاخ و دمی به نظر نیاید. دژی که نفوذ به آن در نظر دانش‌آموز غیرممکن می‌نماید، با تلاش برایش گشوده خواهد شد و آرام آرام با ایجاد علاقه، در سطح بچه‌های دیگر قرار خواهد گرفت. طوری در کلاس رفتار می‌کنم که دانش‌آموز بلداند، رهایش نکرده‌ام و او هم می‌تواند مسئله‌های ریاضی را حل کند.

■ تقویت و تشویق را که می‌گویید چه طور به کار می‌گیرید؟

□ مثلاً یک روز قرار می‌گذارم، آن‌هایی که در امتحان نمره‌ی خوب بگیرند، هفته‌ی بعد کتاب ریاضی نیاورند و بروند فوتیال. نمی‌دانید چه شوقی ایجاد می‌شود و بچه‌ها با چه تلاشی برای امتحان درس می‌خوانند و چه قدر رقابت به وجود می‌آید. من از هر اهرمی برای درس و یادگیری استفاده می‌کنم. گاهی وقتی دانش‌آموز سه ۲۰ پشت سر هم بگیرد، برای او با خط خوش سطری می‌نویسم و به او هدیه می‌کنم. گرفتن همان خط باعث می‌شود، تلاش خود را بیشتر کند. فضای صمیمی که در حین بازی و یا تشویق ایجاد می‌شود و علاقه به معلم، پیامدش علاقه به سخنان و حرف‌های اوست. در نتیجه، تلاش بیشتر دانش‌آموز برای یادگیری و فهم بهتر را در پی دارد.

برای من همین انس با ریاضی مهم است. جوشیدن من با بچه‌ها، آن‌ها را به من و در نهایت به درخواست‌های من که

همیشه وقتی می‌خواهیم از کسی به دانایی و محبت بی‌قید و شرط یاد کنیم، نام استاد و یا معلم به ذهنمان خطور می‌کند. با یکی از دبیران استان تهران به بهانه‌ی کتابی کمک‌آموزشی که در زمینه‌ی ریاضی به چاپ رسانده بود، گفت و گویی ترتیب دادیم. وی مقام اول را در «آزمون خوش» در «انجمن خوش‌نویسی ایران» از آن خود کرده است. رضا حیدرخانی متولد سال ۱۳۵۱ است، یا مدرک لیسانس ریاضی. ۱۵ سال است که به تدریس ریاضی در دوره‌ی راهنمایی مشغول است. با توجه به تجربه‌ی معلمی در این دوره ۳ جلد کتاب با عنوان فکر نو، رشد نو، برای دانش‌آموزان تدوین کرده‌اند. هم‌چنین، پنج سالی است که در دبیرستان تدریس می‌کند.

همان درس خواندن است، علاقه‌مند می‌کند. ترس از معلم باعث می‌شود که دانش‌آموز به خوبی درس را نیاموزد و یا اصلاً از کلاس و درس زده شود. روش هدم‌سند باعث می‌شود که آن‌ها به سمت درست هدایت شوند. البته من با آزادی بیش از حد هم مخالفم. جایگاه معلم کلاس و درس هر کدام سر جای خودش است و حریم‌ها کاملاً حفظ می‌شوند. دوستی با دانش‌آموز به معنای ترک جایگاه معلمی نیست. می‌توان دوست بود و در یک فضای صمیمی سال‌ها با دانش‌آموز زندگی کرد، اما باز تو معلم باشی و او دانش‌آموز و همه چیز در چارچوب خودش پیش برود. سر کلاس موقع درس، درس است و بیرون از کلاس، صمیمیت و رفاقت. من هنوز با دانش‌آموزان ۱۱-۱۰ سال پیش ارتباط دارم.

■ به خط خوش اشاره می‌کنید. خطاطی را کی آغاز کردید؟
□ خط جزئی از زندگی من است. وقتی با خط خوش روی نخته می‌نویسی، تمایل به توجه کردن و در نتیجه یادگیری افزایش می‌یابد. همیشه دوست داشتم در چیزهایی که کمی ضعیف هستم، قوی شوم تا در کلاس به عنوان معلم، با دانسته‌های بالاتر بتوانم به توقعات و پرسش‌های دانش‌آموزانم پاسخ بگویم. بچه‌ها به مدرسه می‌آیند تا بیاموزند. فکر می‌کنم معلم خوب معلمی است که از معلومات به روز و کفایت برخوردار باشد و در تمام ابعاد رشد کرده باشد تا دانش‌آموز الگوی مناسبی را پیش رو داشته باشد. من همیشه دوست داشتم، معلم کاملی باشم تا بتوانم از هر لحاظ معلوماتم را به بچه‌ها انتقال دهم. تا جایی هم که وقت و توانم اجازه دهد، تلاش می‌کنم. دانستن لذت بخش است. قبل از شروع یادگیری زبان انگلیسی، خط را آغاز کردم. خط خوش را دوست داشتم.

خط خوش می‌تواند در یادگیری و ایجاد علاقه به آموختن مؤثر باشد. در سال ۷۱ با این انگیزه، آموزش خط را آغاز کردم. در سال ۸۲ در «آزمون خوش» که توسط انجمن خوش‌نویسان ایران برگزار می‌شد، مقام اول کشور را آوردم و تلاش می‌کنم تا در سطح ممتاز هم این مقام را کسب کنم. من اگر یک بار دیگر معلم شوم، این بار از ابتدا کاری می‌کنم که دانش‌آموز را به فکر کردن وا دارم. حتی

اگر مسائل کتاب را یاد نگیرد، زیاد مهم نیست، مهم این است که یاد بگیرد چه طور فکر کند.

■ چه طور فکر کردن را چه طور می‌توان آموزش داد؟

□ به روش معلم بستگی دارد. یک ضرب‌المثل چینی می‌گوید: اگر کسی گرسنه بود و به او ماهی دادی، سیرش کرده‌ای. ولی اگر ماهی‌گیری یادش دادی، همه چیز به او داده‌ای. باید طرز فکر کردن را به آن‌ها آموخت که این فقط مختص یاد گرفتن ریاضی نیست. در درس‌های دیگر و حتی در زندگی آینده‌اش هم تأثیرگذار خواهد بود. وقتی فکر کردن و نوع اندیشیدن را آموخت، هم در ریاضی و هم در جاهای دیگر زندگی‌اش آن را به کار می‌گیرد.

■ چه برنامه‌هایی برای آینده دارید؟

□ در یکی دو سال اخیر، به شیوه‌های جدیدی برای تدریس دست پیدا کردم. بچه‌ها، هم مسئله حل کنند و هم مسئله به وجود آورند. در هر جلسه، مسئله‌ای برای فکر کردن به دانش‌آموز می‌دهم. خیلی از بچه‌ها استعداد ریاضی دارند، اما با توجه به مسائل و مشکلات متنوع، نتوانسته‌اند به این مقوله پردازند. فکر می‌کنم آن‌ها می‌توانند، با کمی توجه کردن و دادن حس اعتماد به خودشان، این استعداد را در خود شکوفا کنند. وقتی دانش‌آموز در مسیر خانه به جای فکر دیگر، همه‌ی تفکرش را روی حل مسئله متمرکز می‌کند، خود این جلوی حضور و وجود بسیاری از افکار مخرب را در ذهن او می‌گیرد. وقتی انرژی‌ات را جایی مطلوب صرف کنی، انرژی برای جاهای مشکل‌دار باقی نمی‌ماند. قوی شدن گیرنده‌های بچه‌ها هم مهم است؛ این که هر مطلبی را می‌گیرند، بتوانند پردازش کنند و با تفکر، تصمیم‌گیری و حل مسئله کنند. معلم موفق در تدریس معلمی است که چند بعدی باشد و در جنبه‌های متفاوت دانش‌آموز را هدایت کند.

■ به جمله‌ای که در زندگی شما تأثیرگذار بوده، اشاره می‌کنید؟

□ جمله‌ای از کتاب تام هریس در «وضعیت آخر»: «همه خوب‌اند، ما هم خوبیم.» با توجه به این جمله، اگر خوب نگاه کنیم، می‌بینیم هر کس سرشار از خوبی‌ها و بدی‌های بسیاری است، ولی در وجود هر کس خوبی‌ها را دیدن و آموختن، بهترین است؛ این که عاشق خودمان باشیم و عشق بورزیم به دیگران.

من یک معلمم. سال‌هاست که در کلاس‌های دوره‌ی راهنمایی درس می‌دهم. در این سال‌ها گاهی در روزنامه‌ها، مجلات و دیگر رسانه‌ها و گاهی هم از طریق دوستانی که در دفتر تألیف و برنامه‌ریزی کتب درسی دارم، از هدف‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های جدید دفتر تألیف باخبر شده‌ام. معمولاً هم این اطلاعات مرا در بهبود کارم یاری داده است (همین‌جا از آن دوستان و هم‌چین از ارباب رسانه تشکر می‌کنم).

سنابتی که اکنون آن را معرفی می‌کنم، سنابت این دفتر است که می‌تواند جای‌همه‌ی آن منابع را بگیرد و اطلاعات مفیدی را در اختیار همه‌ی کاربران قرار دهد. با وارد کردن آدرس <http://www.talif.sch.ir> وارد سایت شوید. در همان صفحه‌ی اول، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی در چند جمله معرفی شده است:

دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، یکی از دفاتر اصلی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی است که وظیفه‌ی برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی دوره‌های گوناگون تحصیلی شامل: ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و مراکز تربیت معلم را در سطح آموزش و پرورش بر عهده دارد. در این دفتر ۲۳ گروه برنامه‌ریزی درسی زیر نظر مدیر کل و سه معاون وی کار برنامه‌ریزی درسی، تألیف کتب و اصلاح برنامه‌های درسی را انجام می‌دهند.

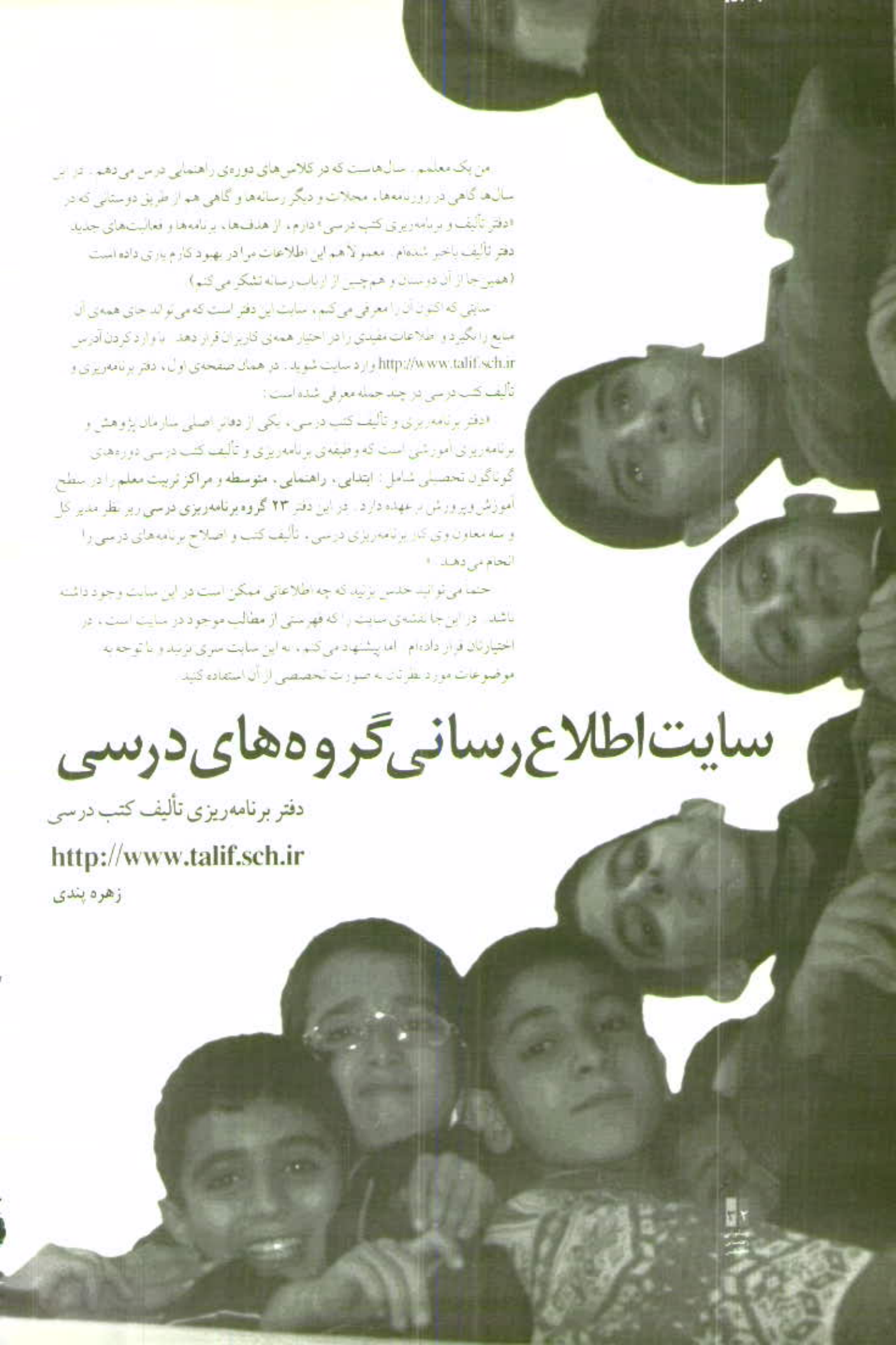
حتما می‌توانید حدس بزنید که چه اطلاعاتی ممکن است در این سایت وجود داشته باشد. در این جا نقشه‌ی سایت را که فهرستی از مطالب موجود در سایت است، در اختیارتان قرار داده‌ام. اما پیشنهاد می‌کنم، به این سایت سری بزنید و نا توجه به موضوعات مورد نظرتان به صورت تخصصی از آن استفاده کنید.

سایت اطلاع‌رسانی گروه‌های درسی

دفتر برنامه‌ریزی تألیف کتب درسی

<http://www.talif.sch.ir>

زهرة پندی

● عنوان‌ها

- درباره‌ی دفتر
- نمودار تشکیلات سازمانی دفتر
- جهت‌گیری‌ها و خط‌مشی‌ها
- گروه‌های دفتر
 - درسی
 - غیر درسی
 - پرسنل دفتر
- مواد آموزشی
 - راهنمای برنامه‌ی درسی
 - کتاب‌های درسی
 - کتاب‌های کار

■ کتاب‌های معلم

- منابع
 - مقالات
 - اطلاعات مرکز منابع
 - پروژه‌ها
 - مصاحبه‌ها
- آموزش عمومی
 - آموزش Word
 - تخصصی

- آموزش الکترونیکی کتاب‌های درسی
- بانک‌های اطلاعاتی
- سایت‌های مرتبط
 - گروه‌های درسی
 - دفتر
 - آموزش و پرورش
 - کشورهای آسیایی
 - مدارس مجازی
 - آموزش الکترونیک
 - سایت‌های مفید
 - آرشيو اخبار
- اهم فعالیت‌های دفتر
 - مستندات دفتر

- فرایند تولید و تهیه‌ی برنامه‌ی درسی
- راهنمای برنامه‌ی درسی
- پژوهش و ارزش‌یابی

■ برنامه‌ریزی

- سال ۸۱-۷۸
- راهنمای برنامه‌ی درسی جامع
- برنامه‌ی آموزش قرآن
 - دوره‌ی ابتدایی
 - جداول کمی
 - سال ۸۳-۸۲
 - سال ۸۵-۸۴
 - پارم‌بندی کتب درسی
 - اصلاحات زیست‌شناسی
 - پیش‌دانشگاهی ۸۵

■ تولید مواد آموزشی

- اشاعه‌ی برنامه
 - سایر فعالیت‌ها
- این سایت بخش پرسش و پاسخ هم دارد. در این بخش می‌توانید پرسش‌های خود را مطرح سازید و پاسخ آن را دریافت کنید. بخشی به نام سؤالات متداول هم در سایت وجود دارد که در آن سؤالات مطرح شده در اجلاس رؤسای آموزش و پرورش کشور به همراه پاسخ‌هایشان آمده است.

نشانی وبسایت	نام گروه یا واحد
http://www.talif.sch.ir	دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی
http://history-dept.talif.sch.ir	گروه درسی تاریخ
http://dini-dept.talif.sch.ir	گروه درسی تعلیم و تربیت دینی
http://geography-dept.talif.sch.ir	گروه درسی جغرافیا
http://heclnic-dept.talif.sch.ir	گروه درسی حرفه‌وفن
http://computer-dept.talif.sch.ir	گروه درسی رایانه
http://psychology-dept.talif.sch.ir	گروه درسی روان‌شناسی
http://math-dept.talif.sch.ir	گروه درسی ریاضی
http://eng-dept.talif.sch.ir	گروه درسی زبان انگلیسی
http://literature-dept.talif.sch.ir	گروه درسی زبان و ادبیات فارسی
http://biology-dept.talif.sch.ir	گروه درسی زیست‌شناسی
http://chemistry-dept.talif.sch.ir	گروه درسی شیمی
http://socialsciences-dept.talif.sch.ir	گروه درسی علوم اجتماعی
http://science-dept.talif.sch.ir	گروه درسی علوم تجربی
http://philosophy-dept.talif.sch.ir	گروه درسی فلسفه و منطق
http://physics-dept.talif.sch.ir	گروه درسی فیزیک
http://quran-dept.talif.sch.ir	گروه درسی قرآن
http://socialstudies-dept.talif.sch.ir	گروه درسی مطالعات اجتماعی
http://art-dept.talif.sch.ir	گروه درسی هنر
http://research.talif.sch.ir	گروه پژوهش و نوآوری آموزشی
http://preschool.talif.sch.ir	گروه پیش‌دستانی
http://teacheredu.talif.sch.ir	گروه هماهنگی دوره تربیت معلم
http://motavaseteh.talif.sch.ir	گروه هماهنگی دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی

نشانی وبسایت‌های گروه‌های درسی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی

محمدعلی صحرایان،
متخصص مغز و اعصاب،
فلوشیپ ام اس، عضو هیئت علمی
دانشگاه پزشکی تهران، رئیس
کمیته علمی انجمن ام اس ایران و
دبیر اولین دوره‌ی کنگره‌ی بین‌المللی
ام اس در ایران است. وی متولد سال
۱۳۵۰ است در سال ۱۳۶۹ وارد
دانشگاه علوم پزشکی شیراز شد.
پس از پایان تحصیلات، به خاطر
علاقه به سیستم عصبی و از آن جا که
در این رشته جای کار بسیاری وجود
داشت، رشته‌ی مغز و اعصاب را در
دانشگاه علوم پزشکی تهران برای
ادامه‌ی تحصیل انتخاب کرد. در سال
۱۳۸۱، در رشته‌ی خود فارغ‌التحصیل
شد و رتبه‌ی اول بود تخصصی را از
آن خود کرد. بدین ترتیب عضو
رسمی هیئت علمی علوم پزشکی
دانشگاه شد. در سال ۱۳۸۴، برای
دوره‌ی فلوشیپی و یا تکمیلی به
دانشگاه «بازد سویس» رفت و پس
از یک سال گذراندن دوره‌ی ام اس،
به ایران بازگشت و کلینیک تخصصی
ام اس را در بیمارستان سینا دایر کرد.
ایشان روحیه‌ی لطیفی دارد و به شعر
سنتی و حافظ و مولانا علاقه مند
است. برای درمان و کمک به بیماران
خود، از کتاب‌های روان‌شناسی هم
کمک می‌گیرد. با وی از فعالیت‌های
انجمن سخن گفتیم.

■ آقای دکتر، انجمن از چه سالی
فعالیت خود را آغاز کرده است؟
۱ بیان اولیه‌ی انجمن ام اس در سال
۱۳۸۴ پایه‌گذاری شد و تقریباً در سال
۱۳۸۶ شروع به کار کرد. از آن جا که
این انجمن یک «انجمن محسوب
می‌شود و به‌طور مستقیم توسط
سازمان‌های دولتی اداره نمی‌شود و
بودجه‌ی خاص دولتی ندارد، نخستین
مکان آن را شهرداری در اختیار ما قرار
داد. بعد از آن، توسط حسین مکیس
در همان حدود حدوداً هزینه و
انجمن در آن ساکن شد. دو سال از عمر
انجمن می‌گذرد و این دو سال حدود
زمان مناسبی به منظور زمینه‌سازی و
آماده‌سازی برنامه‌ها برای دست‌رسی به
اهداف انجمن بود.

■ چه اهدافی؟ لطفاً بیشتر توضیح دهید.
۱ در حقیقت مهم‌ترین هدف، ایجاد
بستر مناسب برای کمک به بیماران
ام اس است. این کمک می‌تواند اسباب
مادی یا معنوی باشد. راه‌های حمایت
علمی و مشاوره‌ای به بیماران ام اس و
حمایت‌های اجتماعی از این بیماران،
بخشی از این اهداف است. یکی از
فعالیت‌های مهم انجمن، بحث پژوهش
است که با توجه به روند بیماری در کشور،
موضوع مهمی به‌شمار می‌رود. برای
کمک به بیماران می‌طلبند که انجمن بازوها
و شاخه‌های فعالیتی متفاوتی داشته باشد.
شاخه‌ی اجتماعی، بحث مددکاری رایه
عنوان یک کار خیریه در جهت کمک به
بیماران در برمی‌گیرد و بخش کمیته‌ی
علمی وظیفه دارد، برای بیماران و
مشکلات آن‌ها راهکار پیداشد. در بحث
فلوشیپ تا حدی به سؤالات پاسخ داده
می‌شود. مقالاتی نیز در این باره در

موفقیت علمی، افتخار ملی

در ایران بیشتر از ام اس ترس و فوبی ام اس داریم

محمدعلی صحرایان، رئیس کمیته‌ی علمی «انجمن ام اس ایران»

انیس خوش لهجه

مجلات به چاپ می‌رسند. کمیته‌ی علمی، زیر مجموعه‌ای به نام بخش تحقیقات دارد که این بخش تاکنون به تعداد زیادی از پایان‌نامه‌های دانشجویی و دکتری و طرح‌های تحقیقاتی کمک کرده و با آنها همکاری داشته است تا برای چاپ آماده شوند. در حال حاضر نیز در حال توسعه است.

■ **بمعنی کار روی این بیماری به شکل متمرکز تنها در این انجمن صورت می‌پذیرد؟**

□ خیر. اما تنها مرکز غیر دولتی که به شکل متمرکز روی این بیماری کار می‌کند، همین انجمن است. البته در مورد بیماری ام‌اس در بیمارستان‌های کشور و مراکز تحقیقاتی و کلینیک‌های تخصصی تحقیقاتی صورت می‌پذیرد. افرادی که با انجمن در تماس هستند نیز، هر کدام در بیمارستان‌ها و کلینیک‌های دولتی و دانشگاه مشغول به فعالیت در این زمینه هستند. در تمامی دانشگاه‌ها و بخش‌های دولتی به شکل علمی روی این موضوع فعالیت می‌شود و اطلاعات علمی ثبت می‌گردد.

■ **در بخش تحقیقاتی، چه فعالیت‌هایی در این مدت صورت گرفته‌اند؟**

□ کارهایی که تاکنون در زمینه‌ی تحقیقات صورت گرفته تا اندازه‌ای پراکنده بوده‌اند. البته انجمن از کارهای تحقیقاتی دانشگاه، اگر به حمایت نیاز داشته باشند، حمایت می‌کند، متها یک سلسله طرح‌های تحقیقاتی هم به صورت اولیه در دست اجرا دارد. برای مثال، در حال حاضر تحقیقی را با کمک دانشگاه تهران انجام می‌دهد که موضوع

آن «اسلول‌های بنیادی» است. مرحله‌ی اول تحقیق به پایان رسیده است و دارویی که به ۱۰ بیمار به‌طور آزمایشی داده شد، عارضه‌ای نداشت. این طرح تحقیقاتی برای اولین بار در کشور توسط دانشگاه پزشکی تهران و انجمن ام‌اس صورت می‌پذیرد. نتیجه‌ای که تاکنون به دست آمده، حاکی از آن است که پیشرفت بیماری در بیماران مبتلای رو به پیشرفت تا حدی متوقف شده است. اما از آنجا که تعداد بیماران کم است، نمی‌توان برآورد دقیق و درستی داشت. هدف اصلی این طرح، اثبات بی‌خطر بودن یک روش جدید است و قصد نتیجه‌گیری در مورد فایده‌های آن را نداشته‌ایم. تنها عملی بودن طرح و ثبت عوارض جانبی آن بررسی شده است و نتیجه نشان می‌دهد، طرح موفقیت‌آمیز بوده است؛ چرا که در هیچ‌یک از ۱۰ بیمار عارضه‌ی جدی مشاهده نشده است. مرحله‌ی دوم این طرح تصویب شده و ممکن است که به زودی انجام شود.

انجمن قصد دارد، «طرح اپیدمیولوژی و بررسی تعداد بیماران ام‌اس در کشور» را در دستور کار خود قرار دهد که پروپوزال و مقدمات آن از نظر پژوهشی آماده شده است. انجمن با این طرح در پی کسب آمار دقیقی از تعداد مبتلایان به بیماری ام‌اس در کشور است. این طرح به صورت استانی انجام می‌شود و دفاتر انجمن در استان‌های متفاوت فعالیت خود را آغاز کرده‌اند.

■ **روند این بیماری در ایران چگونه است؟**

□ تعداد این بیماران هنوز به دقت مشخص نیست. در این بیماری پیشگیری وجود ندارد و تنها در مورد درمان می‌شود از شیوه‌هایی استفاده کرد

که تعداد حملات بیمار کم شود. کم شدن تعداد حملات بیمار در صورت استفاده از یک سلسله دارو امکان‌پذیر است، اما نتیجه صددرصد نیست و برای همه‌ی بیماران هم نمی‌شود از این روش استفاده کرد. در هر صورت، چیزی حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد حملات را کم می‌کند. این درمان‌ها اکنون در ایران به کار می‌روند. به نظر می‌رسد که هم در ایران و هم در کشورهای اطراف طبق گزارشات، بیماری و تعداد بیماران رو به افزایش است.

■ **علت این روند رو به رشد چیست؟**

□ هنوز هیچ‌چیز در مورد علت بیماری و گسترش آن مشخص نشده است. البته حدس‌های زده‌اند، اما دقیقاً مشخص نیست. علت آن، از مدرنیزیشن تا استرس و خیلی چیزهای دیگر می‌تواند باشد. درباره‌ی بیماری ام‌اس، در کنگره‌هایی که تاکنون برگزار شده‌اند، مقالات متعددی ارائه شده است.

■ **این کنگره‌ها با چه هدفی برگزار می‌شوند؟**

□ با توجه به شیوع رو به رشد بیماری، لزوم برگزاری کنگره‌ی خاصی در مورد ام‌اس احساس گردید که اولین دوره‌ی آن در سال ۱۳۸۲ برگزار شد. آن زمان من دبیر کنگره بودم. در آن دوره، همکاری از خارج از کشور دعوت شدند و به همراه همکاران داخلی، دستاوردها و مقالات بسیار مفیدی ارائه کردند. در حدود ۱۰۰ مقاله از همکاران داخل و خارج از کشور به کنگره رسید که خود حاکی از موفقیت‌آمیز بودن برگزاری کنگره و

انجمن قصد دارد،
«طرح اپیدمیولوژی و
بررسی تعداد
بیماران ام‌اس در
کشور» را در دستور
کار خود قرار دهد که
پروپوزال و مقدمات
آن از نظر پژوهشی
آماده شده است.
انجمن با این طرح
در پی کسب آمار
دقیقی از تعداد
مبتلایان به بیماری
ام‌اس در کشور است.

به نظر من در ایران
بیش تر از آن که ام اس
داشته باشیم، تشرس و
فوبی ام اس داریم.
علت این است که
بیماری را به خوبی
نشناخته ایم. وقتی
کلمه‌ی ام اس را
می شنویم، همه‌ی
افراد به اتفاقات بد فکر
می کنند. فکر می کنند
فرد زمین گیر و دچار
اختلال حرکتی شدید
می شود، یا حتماً و
ناچار روی ویلچر
می نشیند

استقبال خوب از آن بود. این استقبال، در سال ۱۳۸۳ که دومین دوره‌ی آن به دبیری خانم دکتر امیر خانی برگزار شد، افزایش یافت؛ چه از نظر علمی و چه از نظر تعداد مقالات ارائه شده. یعنی هر سال نسبت به سال قبل با استقبال خوب و پربارتری مواجه هستیم. کنگره‌ی سوم در اصفهان و کنگره‌ی چهارم در تهران برگزار شد. دبیر چهارمین دوره آقای دکتر سیکارودی بود و این دوره، مقالات بسیار داخلی و خارجی را پوشش داده است. به علاوه، حداقل پنج یا شش همکار خارجی شرکت خواهند داشت.

■ در دوره‌ی چهارم خود شما مقاله‌ای ارائه داده‌اید؟

آری من در این دوره کاری ارائه ندادم، اما در کنگره‌ی اول و دوم مقالاتی داشتم.

■ اشاره‌ای به آن‌ها می کنید؟

اولین مقاله‌ام در زمینه‌ی فرآیندرو به رشد بیماری ام اس در ایران بود و می خواست بیند، با تشخیص بهتر شده یا بیماری گسترش پیدا کرده است. تقریباً ۹۴ درصد پزشکان این بود که مسئله‌ی تشخیص مطرح نیست و بیماری رو به گسترش است. مقاله‌ی دیگرم در واقع گزارش پنج هزار مورد از بیماران و علائم بالینی آن‌ها، روند شیوع و علائم آغازین بیماری بود. مشخص شد که در بیماران ایرانی، علائم تقریباً مشابه کشورهای دیگر با مقداری اختلاف بروز می کنند. اما در کل مشابه است. مقاله‌ی دیگر، به بررسی علائم اختلالات شناختی بیماران اختصاص داشت و بحث «اویدنس فلینتولوزی» مبتنی بر شواهد ام اس ارائه شد.

■ برای بیماران ایرانی چه کار می توان انجام داد؟

به نظر من در ایران بیش تر از آن که ام اس داشته باشیم، تشرس و فوبی ام اس داریم. علت این است که بیماری را به خوبی شناخته ایم. وقتی کلمه‌ی ام اس را می شنویم، همه‌ی افراد به اتفاقات بد فکر می کنند. فکر می کنند، فرد زمین گیر و دچار اختلال حرکتی شدید می شود. به حتماً و ناچار روی ویلچر می نشیند. خیلی وقت‌ها اگر تشخیص ام اس داده شود، بلافاصله بیمار ناامید می شود. فکر می کنم، اول باید در جامعه مشخص کنیم که این بیماری صفت وسیعی از افراد را شامل می شود؛ از افراد که به خوبی کارشان را انجام می دهند و مشکلات کمی دارند، تا افرادی که ممکن است وابسته به ویلچر باشند. بیماری ام اس هر فردی را فرد دیگری

مقاومت است. دلیل ندارد هر کس که ام اس گرفت، بعد از چند سال وابسته به ویلچر شود و ام اس به معنای فلجی باشد. سیر مهم است که بدانیم، ام اس کم و بیش و محدود در صدد باعث ناتوانی شدید نمی شود. یک گروه از بیماران ام اس، بیماران ام اس اجزای خیم هستند که ممکن است بعد از ۲۰ سال هم علائم بالینی آن‌چنانی از خود بروز ندهند و علائم بسیار خفیف داشته باشند. هنوز ثابت شده است که استرس باعث بیماری می شود، اما مطمئناً استرس باعث تشدید بیماری می شود و بروز علائم بیشتری را در پی خواهد داشت. فرد وقتی دچار بیماری شد، استرس ممکن است آن را گسترش دهد. هم جامعه و هم بیمار باید به این نکته توجه

داشته باشند. باید توجه داشته باشیم که تا حد امکان، محیط آرام می تواند به حملات یا شدت کمتر کمک کند. در هر صورت ما در خدمت بیماران هستیم.

■ در مورد کلینیک سینا و فعالیت‌های آن بفرمایید.

کلینیک ام اس سینا از فروردین ماه ۱۳۸۶ تأسیس شده است و به شکل تخصصی فقط بیماران ام اس را پوشش می دهد و می کوشد، خدمات مشاوره‌ای و درمانی به بیماران ارائه کند. بخشی از بیماران را با پنج تخت در اختیار گرفته ایم و فعلاً فقط چند نفر را پوشش می دهیم. این کلینیک و بخش تخصصی یکدیگر هستند و مرکز ام اس سینا شناخته می شوند. تصمیم داریم، فروردین ۱۳۸۷ از پیشگاه مخصوص ام اس، مرکز ام اس سینا را گسترش دهیم.

■ چه چشم اندازی از نظر تحقیقاتی برای آینده‌ی خود ترسیم کرده‌اید؟

فکر می کنم مهم ترین وظیفه‌ای که داریم این است که کار پژوهشی را گسترش دهیم و آبرودار کنیم. چون کار پژوهشی در آینده به بیماران کمک خواهد کرد. در زمینه‌ی بیماری‌های دیگر، شاید تفاوت ما با سایر کشورها خیلی زیاد باشد. اما در مورد ام اس ما از نظر علمی، درمانی و ایمل، فاصله‌ی چندانی با کشورهای دیگر نداریم و از نظر پژوهشی می توانیم، اقدامات مناسبی در این زمینه انجام دهیم. البته بنده هم در انجمن و هم در بیمارستان، نه کارهای پژوهشی می پردازم که ابتدوایم شویم، این کار را به خوبی انجام دهیم.

سازمان یادگیرنده

غلامرضا صفری

اشاره

سازمان های بزرگ و جهانی در هزاره ی سوم آن قدر گسترده و فرابینچیده شده اند که هر روز با ظهور دانش های جدید و فناوری های نو، به تغییر و تحول نیاز دارند. امروزه سازمان های بزرگ به ویژه سازمان های آموزشی، باید توانایی تطابق با دگرگونی های مداوم روز را داشته باشند. لذا با توجه به ظهور علوم جدید در عرصه ی مدیریت سازمان ها، نظیر مدیریت جامع کیفیت، مدیریت تغییر، مدیریت بحران یا جالش و مدیریت زمان، نیاز سازمان های آموزشی به فراگیری این علوم و تعمیم آن به سایر سازمان های رسمی دو چندان شده است. زیرا دیگر نهادها و سازمان های رسمی و غیردولتی و خصوصی، علوم و دانش فناوری های خود را از مراکز آموزشی و دانشگاه ها کسب می کنند. لذا سازمان های یادگیرنده باید در طول زمان همواره پیامونند که چگونه تغییر کنند و چگونه عملکردهایشان را متحول سازند، تا سایر سازمان ها نیز ویژگی ها و خصوصیات سازمان های یادگیرنده را کسب کنند.

چند تعریف

سازمان: سازمان عبارت است از مجموعه ای متشکل از افرادی که تحت سلسله مراتب سازمانی خاص با امکانات معین، برای تحقق هدف های مشخص با یکدیگر همکاری دارند.

یادگیری: یادگیری فرایندی است که در اثر تجربه تغییرات نسبتاً ثابت و پایداری در رفتار و خصوصیات یادگیرنده ایجاد می کند؛ به طوری که فرد به گونه ای دیگر می اندیشد و عمل می کند. بنابراین:

تحقق فرایند یادگیری = تغییر در رفتار و عملکرد افراد

به تبعیت از تعریف فوق، سازمان یادگیرنده در طول زمان می آموزد که چگونه تغییر کند و چگونه عملکردهایش را متحول سازد. از این رو در سازمان یادگیرنده، «یادگیری چگونه یادگرفتن»، از هر نوع یادگیری دیگری مهم تر است.

یادگیری سازمانی

● به فعالیت های خاصی در سازمان اشاره می کند که به وسیله ی آن ها، افراد به طور مستمر بر توانایی های خود می افزایند تا به نتایجی که در نظر است، دست یابند.

● فرایند یافتن خطاها و اشتباهات و رفع (اصلاح) آن هاست.

● عبارت است از فرایند بهسازی عملکردها از طریق دانش و درک بیشتر.

سازمان دانش آفرین: سازمانی است که در آن، خلق دانش و آگاهی های جدید، ابداعات و ابتکارات، یک کار تخصصی نیست، بلکه نوعی رفتار همگانی است. سازمانی است که هر فردی در آن، انسانی خلاق و دانش آفرین است. در این سازمان تفکر، بحث های جمعی، کشف نظرها و افکار نو تشویق می شوند و نوآوران پرورش می یابند.

سازمان های موفقی: سازمان هایی هستند که ضمن خلق

دانش جدید، آن را به طریق و شیوه های کاربردی برای بهبود فعالیت هایشان به کار می برند. این گونه سازمان ها از شیوه های نو و خلاق برای اصلاح ساختار و عملکردشان استفاده می کنند.

پایه گذاران بحث سازمان های یادگیرنده، دونالد شون^۱ و کریس آرجریس^۲ هستند که در دهه ی ۱۹۵۰ به این موضوع پرداختند. در سال ۱۹۹۰، صاحب نظر دیگری به نام پیتر سیج^۳، از طریق پی گیری نظرات شون و آرجریس و برای کاربردی کردن بیشتر این بحث، در مورد سازمان یادگیرنده اصول تازه ای ارائه کرد.

تعریف صاحب نظران از سازمان های یادگیرنده

واجسون: سازمانی است که با ایجاد ساختارها و راهبردهای جدید، موجبات ارتقای یادگیری را فراهم می سازد. یادگیری سازمانی، ایده، روش و رفتار تمامی کارکنانی است که از چهار ساختار مرتبط با هم ایجاد

مسئله‌ی اصلی در ایجاد سازمان یادگیرنده، «مسئله‌ی رهبری» است

می‌شود: کسب دانش، توزیع اطلاعات، تفسیر اطلاعات و حافظه‌ی سازمانی.

در سازمان یادگیرنده، تمامی افراد به‌طور هماهنگ و مرتبط با یکدیگر، با توجه به نیازهای جدید برای دست‌یابی به یادگیری‌های جدید می‌کوشند. در چنین سازمان، همه‌ی افراد:

۱. درگیر شناسایی و حل مسائل هستند.

۲. به‌طور مستمر در حال توسعه‌ی ظرفیت خود برای تحصیل نتایج موردنظر هستند.

۳. نسبت به تغییرات، واکنشی سریع و صحیح همراه با پاسخ‌های متفاوت نشان می‌دهند.

در سازمان یادگیرنده الگوی منحصر به فردی وجود ندارد و بالاترین ارزش، همانا «حل مسئله» است. این بدان معنی است که مسئولان سازمان همواره در صدد درک نیازهای متعلمان خواهند بود. گاروین: سازمانی است که توانایی ایجاد، کسب و انتقال دانش را دارد و رفتار خودش را طوری تعدیل می‌کند که منعکس‌کننده‌ی دانش و دیدگاه‌های جدید باشد.

مارکورات: سازمانی است که با قدرت و به‌صورت جمعی یاد می‌گیرد و دائماً خودش را به نحوی تغییر می‌دهد که بتواند، با هدف موفقیت مجموعه‌ی سازمانی، به نحو بهتری اطلاعات را جمع‌آوری و مدیریت کند و مورد استفاده قرار دهد.

رهبری در سازمان‌های یادگیرنده
پیتر سیچ (نظریه پرداز اصلی این سازمان): مسئله‌ی اصلی در ایجاد سازمان یادگیرنده، «مسئله‌ی رهبری» است. وظیفه‌ی رهبران است که

سازمان یادگیرنده را به صورت واقعی، عملی و فراگیر به مردم معرفی کنند. رهبری در این سازمان‌ها، با تصمیم‌گیرنده‌ی کارزماتیک در سازمان‌های سنتی متفاوت است.

تبدیل شدن به سازمان یادگیرنده، به تغییر فرهنگ سازمانی نیاز دارد. برای موفق شدن در این راه، سازمان‌ها باید با همه‌ی کارکنان خود روی موارد زیر کار کنند:

● ایجاد نگرش هم‌سو در سازمان؛

● ایجاد اطلاعات (پایگاه اطلاعات) قابل دسترس برای همه در سازمان؛

● مساعدت با کارکنان برای مدیریت و اداره‌ی تغییر، با پیش‌بینی تغییر و ایجاد انواعی از تغییر که مورد نظر سازمان است؛

● دادن اختیار به کارکنان در مورد فعالیت‌هایی که کارکنان در سازمان انجام می‌دهند؛

● حمایت کردن از روحیه‌ی ریسک‌پذیری در سازمان.

یادگیری برای ارتقای آگاهی و دانش افزایشی در سازمان از طریق موارد زیر صورت می‌گیرد:

● محافظت از اطلاعات موجود؛
● حمایت از آگاهی‌های دانش‌های تاریخی؛

● افزودن بر حجم اطلاعات؛
● برقراری و استفاده از راهبردهای یادگیری فردی و سازمانی.

گاروین: سازمان‌های یادگیرنده‌ی واقعی به‌طور فعالانه‌ای با طراحی اصول مناسب (نه براساس شانس و تصادف)، فرایند یادگیری را رهبری می‌کنند. در این سازمان‌ها پنج فعالیت عمده برای مدیریت فرایند یادگیری قابل تشخیص است:

۱. حل مسئله به صورت سیستماتیک؛

۲. آزمایش کردن با شیوه‌های جدید؛

۳. یادگیری از تجربه‌های گذشته‌ی سازمان؛

۴. یادگیری از تجربه‌ها و شیوه‌های نوین مورد استفاده‌ی دیگر سازمان‌ها؛

۵. انتقال سریع و مؤثر دانش در پیکر سازمان.

به علاوه، کارکنان سازمان یادگیرنده:

● شوق و عشق آموختن دارند.

● با مشکلات و مسائل انس و خو نمی‌گیرند.

● یادگیرنده و خلاق هستند.

● از الگوی ذهنی پویانده‌ای برخوردارند.

● از تجربه و علم استفاده می‌کنند.

● علت مشکلات را در خود می‌جویند.

● از یادگیری گروهی استقبال می‌کنند.

● تلفیق‌کننده‌ی اهداف فردی و سازمانی هستند (تعهد سازمانی دارند). هم چنین، در سازمان یادگیرنده:

۱. یادگیری نیاز همیشگی تمامی کارکنان تلقی می‌شود.

۲. تأکید بر توزیع و تولید دانش جدید و مورد نیاز است.

۳. اطلاعات در تمامی سطوح سازمانی به‌طور روان جریان دارد (اطلاعات در انحصار کسی نیست).

۴. مدیریت مشارکتی حاکم است.

۵. یادگیری در سه سطح فردی، گروهی و کل سازمان تحقق می‌یابد.

۶. فضای آرمان‌طلبی و نوآوری تشویق می‌شود.

۷. ارتباطات تسهیل می‌شوند و

سازید، ولی در انتها روی انشایی که هر دانش آموز می خواند، بحث کنید تا نتیجه ای سودمند بگیرید.

۴. از دانش آموزانمان روز و ماه تولدشان را بپرسیم. تولد هر یک از دانش آموزان برای خود و خانواده و حتی دوستان آن ها یکی از مهم ترین اتفاقات است. ما می توانیم به مناسبت تولد هر یک از شاگردانمان یک کارت تبریک به او هدیه کنیم و برای آن ها که در تابستان متولد شده اند و زمان تعطیلی مدرسه است، کارت را به آدرسشان پست کنیم. و یاد کلاس، جشن کوچکی برای بچه ها به مناسبت تولدشان بگیریم. این جشن می تواند ساده و اندیشمندانه باشد. در این جشن می توانیم در مورد تولد، به دنیا آمدن یک انسان، آینده، شغل و رشته تحصیلی

صحبت کنیم.

۵. می توانیم هنگام استراحت

بچه ها، در کلاس مفاهیمی را مورد

بحث قرار دهیم تا آن ها بگویند، به

مقایسه هایی دست بزنند که دیگران

فکرش را هم نمی کنند.

● خوش حال مثل ...

● خندان مثل ...

● زلال مثل ...

● ذوق زده مثل ...

● غمگین مثل ...

● ناراحت مثل ...

● خوش اخلاق مثل ...

۶. می توان از مدیر مدرسه

خواست، به هر کلاس یک مقوای

بزرگ بدهد تا بچه ها هر تصویری را که

دوست دارند، روی آن بکشند و آن را

به دیوار کلاس نصب کنند. و یا

وایت بردی در حیاط مدرسه نصب شود تا بچه ها هر تصویری را که دوست دارند، روی آن بکشند. می توان هر روز را به یک کلاس اختصاص داد و یا می توان از بچه ها خواست، همه با هم یک دنبای شادآور را روی مقوای بزرگ کلاس خود و یا وایت برد حیاط مدرسه نقاشی کنند؛ یعنی یک نقاشی مشارکتی شاد!

۷. از دانش آموزان بخواهیم، یک

انسان شاد در سال ۲۰۳۰ را نقاشی کنند

و به این ترتیب، شادی انسان سال های

بعد را نشان دهند.

۸. معنای این جملات را از

دانش آموزان بپرسید و پاسخ را روی

مقوایی تزیین شده بنویسید و در کلاس

نصب کنید:

● شادی یعنی این که بتوانیم، دیگران

را دوست داشته باشیم و دیگران نیز ما

را دوست داشته باشند.

● شادی زمانی است که با دوستانمان

لحظه های خوبی داشته باشیم.

● شادی یعنی از زندگی خود لذت

ببریم.

● ما می توانیم با حرف ها و رفتارمان

دیگران را شاد کنیم.

● شادی یعنی لذت بردن از زندگی و

زندگی با دیگران.

● مهم شدن و شریک شدن در وسایلی

و یا امکاناتی که داریم، شادی آور

است.

● آرزوهای خوب برای دیگران موجب

شادی ما می شود.

● تصور دنیای سرشار از شادی و لذت

شادکننده است.

● شادی را باید بخش کرد.

و هر روز و یا هر هفته را با یکی از

این موضوع ها نام گذاری کنید.

کلاسی فعال و شاد

چگونه یک کلاس شاد داشته باشیم؟

مهناز جوانبخت

اشاره

در شماره های ۱ تا ۴ از سال تحصیلی جاری (۸۷-۱۳۸۶)، همکار خوبان خانم فروزان، تجربیات معلمان کشورهای گوناگون را تنظیم و برای چاپ در مجله آماده می کردند. در این شماره، تجربه های یکی از معلمان محترم (خانم جوانبخت) را برای ایجاد شادی و نشاط در کلاس های درس ارائه می دهیم.

آموخته‌ها به سرعت انتقال می‌یابند.
۸. آموخته‌ها به سرعت وارد فرایندهای عملیاتی می‌شوند که نتیجتاً به ارتقای کمی و کیفی عملکردها می‌انجامند.

آموزش و پرورش مهم‌ترین سازمان یادگیرنده

با توجه به آنچه تاکنون در مورد سازمان یادگیرنده بیان شد، به نظر می‌رسد که آموزش و پرورش بنا بر اهداف، رسالت و ویژگی‌های آموزشی‌اش، از میان تمامی سازمان‌ها و نهادهای رسمی و غیررسمی، در صدر تمامی سازمان‌هایی قرار دارد که باید ویژگی‌های سازمان‌های یادگیرنده را در تمامی سطوح خود به کار گیرد. زیرا لازمه‌ی یادگیری‌های جدید و نوآندیشی در عرصه‌ی مدیریت کشور، نوآندیشی در مدیریت آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها و آموزش‌های سطوح علمی سازمان‌هاست.

مدیریت آموزشی، برای ارتقای سازمان‌های آموزشی خود، به ایجاد تحول و دگرگونی همراه با دانش جدید و فناوری‌های نوین نیاز دارد. ترویج دیدگاه‌ها و اندیشه‌های نوین از سوی صاحب‌نظران رشته‌های مدیریت و آموزش و پرورش، مستلزم آگاهی مدیران آموزشی از موارد زیر است:

۱. اندیشه‌های نوین در آموزش و پرورش؟
۲. خصوصیات و ویژگی‌های سازمان‌های یادگیرنده؟
۳. شیوه‌ی انتقال دانش جدید در زمینه‌های مدیریت جامع کیفیت، مدیریت تغییر و تحول، و مدیریت چالش.
۴. گروه‌های آموزشی و پرورشی؟

وزارت آموزش و پرورش، سازمان یادگیرنده‌ای است که همه‌ی اعضای آن می‌کوشند، ضمن شناسایی حوزه‌های یادگیرنده، مهارت‌های یاددادن و یادگرفتن را از یکدیگر بیاموزند و بدان عمل کنند، معلمان مخاطب خود را به چنین ویژگی مجهز سازند، و با اعتقاد به امر پژوهش، به‌طور مستمر اقدامات خود را بررسی و ارزش‌یابی کنند.

گروه‌های آموزشی و پرورشی، به‌عنوان مجمعی علمی و بازی‌دهنده به معلمان، بیش از دو دهه است که در متن نظام تعلیم و تربیت منشأ خدمات بسیاری بوده است؛ به گونه‌ای که آموزش و پرورش کشور در مرحله‌ی گذار از رشد کمی و ورود به مؤلفه‌های کیفی، تا حدود بسیار زیادی و ام‌دار این نهاد علمی است. اما تحولات پرشتاب در عرصه‌ی آموزش و پرورش و تغییرات ایجاد شده در آن، هم‌چون پیرنامه‌ی درسی مبتنی بر فرایندهای جای پیرنامه‌ی درسی مبتنی بر نتیجه، ارزش‌یابی مستمر و واقعی به جای ارزش‌یابی مقطعی و پایانی، تشکیل مدرسه‌های مجازی در کنار مدرسه‌های حقیقی، شیوه‌های تدریس آزاد و خلاق به جای شیوه‌های تدریس تقلیدی، و... ضرورت بازتعریف نقش و وظایف هر یک از افسراد، نهادها و سازمان‌های مرتبط با حوزه‌ی تعلیم و تربیت را ایجاب می‌کند. در این میان لازم است، از گروه‌های آموزشی و پرورشی به‌عنوان سازمانی یادگیرنده یاد بشود و بر همین اساس، مأموریت‌های جدید گروه‌های آموزشی و پرورشی و تغییر ساختار آن شکل بگیرد.

نتیجه

با توجه به اهمیت و ضرورت انتقال دانش و اطلاعات در محیط‌های آموزشی و علمی، وجود سازمان‌های یادگیرنده در حوزه‌ی آموزشی و پرورشی، از ضروری‌ترین و اولویت‌دارترین مسائل است. لذا برنامه‌ریزان و سازمان‌هایی که در امر تعلیم و تربیت مشارکت و دخالت دارند، باید ویژگی‌های سازمان‌های یادگیرنده را دارا باشند تا بتوانند، مفهوم یادگیرندگی را در سازمان‌های دیگر توسعه و گسترش دهند. مدیریت کیفیت فراگیر آموزشی می‌تواند با برنامه‌ریزی دقیق برای تربیت مدیران و رهبرانی که در انتقال دانش و نگرش معطوف به سازمان‌های یادگیرنده تأثیر دارند، نقش زیادی ایفا کند.

کار اصلی رهبران آموزشی به‌عنوان طراحان و یا به‌عنوان معلمان، کمک به افراد برای ساختاردهی مجدد به نگاه‌هایشان نسبت به واقعیت‌هاست تا بتوانند، سازمان‌ها را به مطلوب‌ترین شکل ممکن در رسیدن به مقاصدشان پاری رسانند؛ یعنی روزآمد شدن سازمان‌ها به مفهوم یادگیرندگی. پس در هزاره‌ی سوم، بر رسالت‌هایی که از قبل بر عهده‌ی آموزش و پرورش بوده و بر رسالت‌های کلاسیک آموزش عالی، رسالت‌نویسی اضافه شده که فراتر از آموزش و پژوهش صرف درون مراکز است. این رسالت عبارت است از استفاده از فناوری‌های جدید و سازوکارهای لازم برای آموزش همه‌ی اقشار سازمانی و به‌کارگیری فناوری‌های رسانه‌ای که می‌تواند نوعی سازمان یادگیرنده‌ی همگانی را فراهم آورد.

زیرنویس

1. D. Schon
2. C. Argyris
3. P. Seage

منابع

۱. مصباحی، دکتر علی. اصول مدیریت. ۱۳۸۰. تهران: انتشارات سمت.
۲. خامی، دکتر حمید مهدی. سازمان‌های یادگیرنده و دانش‌نوین. ۱۳۸۳. تهران: انتشارات سمت.
۳. خاخری، دکتر گوهرت. فناوری و واقعیت‌سنجی سازمان‌های آموزشی (هزاره‌ی سوم). ۱۳۸۱. تهران: انتشارات فرهنگ‌ساز.
۴. حسینی، علانورضا. شیوه‌های گروه‌های آموزشی و پرورشی دوره‌ی راهبردی. تحصیلاً ۱۳۸۵. تهران: مؤسسه‌ی فرهنگی منادی تربیت.

«شاداب بودن» یکی از اصول اجرای مهارت‌های زندگی است. بدون خوش‌حالی و شادی، هیچ‌یک از امکانات و یا موفقیت‌های زندگی دل‌نشین نیست. اگر همه چیز داشته باشیم، ولی از سرور و شادی خبری نباشد، هر تملکی و با هر خواستی، سخت و عذاب‌آور است.

ضروری است به کودکانمان آموزش دهیم که شاد باشند و دیگران را نیز شاد کنند. خوش‌حالی ما نباید به قیمت غمگینی و یا سختی دیگران باشد. زمانی می‌توانیم به معنای واقعی احساس شادی کنیم که همه‌ی انسان‌های اطراف ما شاد باشند. شادی تنها زدن لبخند نیست، بلکه نوعی تقسیم شدن همه‌ی تجربه‌های خوب زندگی‌مان با دیگری است. این اصل

را به فرزندان و دانش‌آموزانمان هم آموزش دهیم. ما به عنوان معلم باید به دانش‌آموزان بیاموزیم که از شادی‌های هر چند کوچک زندگی لذت ببرند. ما باید به فراگیرانمان یاد بدهیم که همه‌چیز را به یاد داشته باشند و اعتماد به نفس را در آنان تقویت کنیم.

حالا در ادامه هشت فعالیت شادی‌آفرین را معرفی می‌کنیم:

۱. یک ساعت مشخص را در برنامه‌ی هفتگی خود با این عنوان لحاظ کنید: «از انجام چه کاری لذت می‌برید؟ آن را انجام دهید.» از بچه‌ها بخواهید، در این ساعت هر فعالیتی را که دوست دارند، انجام دهند. دوست دارند نقاشی بکشند. درس بخوانند، کار دستی درست کنند، نمایش بدهند، دیگته بنویسند یا آواز بخوانند؟ بعد از

آن‌ها برسید که چه قدر از این کارها لذت می‌برند.

۲. در هفته‌ای که کار کمتری در کلاس داشتید، نمایش نامه‌ای ترتیب دهید و از دانش‌آموزان بخواهید، نقش یک دانش‌آموز غمگین، خسته، مریض یا عصبانی و نقش یک دانش‌آموز شاد، خوش‌حال و سرزنده را داوطلبانه اجرا کنند.

۳. از شاگردان خود بپرسید، چگونه می‌توان شاد بود؟ چگونه می‌توان همیشه شادی را در کنار خود داشت و هیچ وقت آن را از دست نداد؟ به فراگیرندگان فرصت دهید که نظرات خود را آزادانه بیان کنند. شما دیدگاه‌ها را روی تابلوی کلاس بنویسید و سپس روی این نظرات بحث کنید. می‌توانید این موضوع را به صورت انشاهم مطرح

آشنایی با اصول، اهداف و کارکردهای آموزش مؤثر

برای آن که اثرگذار باشیم...

ترجمه‌ی: مهتاب صفرزاده خسروشاهی

اشاره

آموزش مؤثر، شیوه‌ی آموزشی است که معلمان و به‌طور کلی کادر آموزشی می‌کوشند تا بر اساس چارچوب‌های ویژه‌ی آن، به هدف اصلی این شیوه، یعنی «آموزش مؤثر»، دست یابند.

در آموزش مؤثر، تفاوت‌های فاحشی را می‌توان از نظر نحوه‌ی ارزیابی، نکات مورد تأکید و کلیدی و سازمان‌دهی بخش‌های گوناگون آموزش - پرورش، در مقایسه با شیوه‌های دیگر آموزشی مشاهده کرد. برخی از نکات مدنظر در این روش، منحصر به معلم و یا بهتر بگوییم، به ارتباط آموزشی - پرورش معلم و دانش‌آموز مربوط هستند و بخش دیگری از آن، با ساختار آموزشی - پرورش و عملکرد مجموعه‌ی آموزشی ارتباط دارد.

اکنون در بسیاری از مراجع معتبر آموزشی - پرورش، بحث‌ها و اظهار نظرهای گوناگونی درباره‌ی جزئیات آموزش مؤثر وجود دارد. اما آن چه اهمیت دارد، یکسان بودن نقاط شاخص یا کانون‌های توجه، در همه‌ی این اظهار نظرهاست. به عبارت دیگر، هر چند ممکن است جزئیات مبحث آموزشی آموزش مؤثر، در اظهار نظرهای گوناگون اندکی متفاوت باشد، اما نقاط یا کانون‌های شاخص، در همه‌ی این اظهار نظرها یکسان است. هدف اصلی آموزش مؤثر را توسعه و پیشرفت فرایند آموزش - فراگیری معرفی می‌کنند.

آموزش مؤثر در یک نگاه

آموزش مؤثر شیوه‌ای است که معلم اجازه می‌دهد تا تفاوت‌ها و شباهت‌های کلاس درس، یا دقیق‌تر بگوییم، دانش‌آموزانش را به دقت شناسایی کند. به این ترتیب، آموزش مؤثر باعث می‌شود تا:

- به خوبی خصوصیات رفتاری - فراگیری دانش‌آموز شناسایی شود.
 - زمینه‌ی مناسب برای کنترل شرایط موجود فراهم آید.
 - شناسایی نقاط ضعف دانش‌آموزان سرعت یابد و در نخستین روزهای آغاز درس، معلم به این شناخت برسد.
 - ارزیابی برای انتخاب شیوه‌ی آموزشی - پرورش، مناسب و مطابق با نیاز فراگیرندگان یا موفقیت انجام شود.
 - توانایی‌های فراگیرندگان در جهت انتقال بهتر مفاهیم درسی و سایر مهارت‌های مورد نیاز در دوره‌ی آموزشی موردنظر، شناسایی شود.
 - راه‌های برقراری ارتباط بهتر و مؤثرتر با دانش‌آموزان، در جهت آموزش و پرورش مؤثرتر شناخته شود.
- در یک جمع‌بندی کلی می‌توان گفت، آموزش مؤثر به معلم کمک می‌کند تا به دقت از وضعیت دانش‌آموزان آگاه شود و با این شناسایی دقیق، مؤثرترین و بهترین شیوه‌های انتقال مفاهیم درسی به دانش‌آموزان را انتخاب کند.

الف) بیشتر بدانیم

آموزش مؤثر از نظر مقیاس یا شیوه‌های ارزیابی انواع متفاوتی دارد. در برخی شیوه‌ها، تمرکز روی ارزیابی عملکرد کادر

آموزشی و تأثیر آن بر میزان آموزش و پرورش دانش‌آموزان است. اما به عقیده‌ی پژوهشگران، این نگرش کلی نمی‌تواند مقیاس دقیقی برای ارزیابی باشد. پژوهشگران مذکور باور دارند که در این شیوه، تأثیر آموزش و پرورش معلمانی که تأثیر کمتری در آموزش و پرورش فراگیرندگان دارند (مثل معلمان دست‌یار)، با معلمانی که مستقیماً مسئول آموزش و پرورش دانش‌آموزان هستند، یکسان ارزیابی می‌شود. بنابراین این شیوه‌ی ارزیابی را چندان مؤثر نمی‌دانند. به این ترتیب مؤثرترین روش، ارزیابی عملکرد تک‌تک اولیای مدرسه و معلمان جدا از هم است.

آموزش مشارکتی

پژوهشگران معتقدند، آموزش فرایندی مشارکتی است. از نگاهی دیگر، آموزش مؤثر، نیازمند مشارکت همه‌جانبه‌ی افراد درگیر با فرایند آموزش و پرورش است. برای آن‌که شیوه‌ی آموزشی به شیوه‌ی آموزشی مؤثر تبدیل شود، باید همه‌ی دانش‌آموزان و آموزگار، در فرایند آموزش مشارکت کنند. یکی از راه‌های تبدیل آموزش به آموزش مؤثر، یافتن شریک یا دوست در فرایند آموزش است. به این معنی که هر معلم نیاز دارد تا برای رفع مشکلات و موانع آموزشی، درباره‌ی شیوه‌های آموزشی خود، با فرد یا افرادی مشورت و بحث و تبادل نظر کند. این شاخص صلاحیت‌دار برای مشورت می‌تواند یک همکار، مشاور، منبع آموزشی، کتاب‌های مرجع و... باشد. «اعتماد داشتن» و آگاهی از صلاحیت این شاخص دو نکته‌ی مهم برای گزینش شاخص برای مشورت و تبادل نظر است. در سال‌های نخست تدریس، استفاده از تجربه‌ی افراد پیشکسوت و

جست و جو در منابع معتبر آموزشی، بهترین گزینه‌ها هستند. نکته‌ای را نیز به خاطر بسپاریم. این که پس از هر تصمیم‌گیری فردی یا گروهی، به دقت تأثیر این تصمیم را بررسی کنیم. این تأثیر باید مطابق با نیاز فراگیرندگان و در فضایی ایده‌آل و خاص بررسی و سنجیده شود. معیار آغاز هر حرکتی، بررسی تأثیر آن بر گروه هدف است. این نکته یکی از شاخص‌های مهم آموزش مؤثر است.

زمان

زمان مقرر برای یک آموزش مؤثر یا شناسایی تأثیر یک شیوه‌ی آموزش، به دو اقدام زیر بستگی دارد: نخست، باید هدف از جمع‌آوری یافته‌ها و مشاهدات مشخص شود و مدت زمان جمع‌آوری این شاخص‌ها نیز مدنظر قرار گیرد. به این معنی که برای پی بردن به نتیجه‌ی مثبت یا منفی شیوه‌ی آموزشی، نیاز داریم تا طی یک دوره‌ی مشخص، نتیجه‌ی اجرا را بررسی کنیم و آن را به نقد بگذاریم. از طرف دیگر، بررسی‌های کوتاه مدت می‌تواند پیمان‌گذار برنامه‌های بلندمدت و یا تغییر شیوه‌ی آموزشی باشد.

دوم آن‌که باید نتیجه‌ی اجرای برنامه‌ی آموزشی را بر روند کاهش یا افزایش بحران‌های یک مرکز آموزشی معمولی بسنجیم. به این ترتیب که با در نظر گرفتن مدارس معمولی (مدارس استثنایی، استعدادهای درخشان یا مدارس غیردولتی، شاخص نیستند) و اجرای برنامه در این مدارس، به دقت نتیجه‌ی اجرای برنامه بررسی شود.

در نظر گرفتن یک دوره‌ی زمانی اضافی موسوم به «زمان مهلت یا فرصت» نیز، برای پذیرش برنامه و تجزیه و تحلیل بهتر آن نیز ضروری است.

ب) برنامه‌ریزی آموزشی

در برنامه‌ریزی «آموزش مؤثر» نخستین گام مشخص کردن اهداف است. به این معنی که به جای «کلی‌نگری»، شاخص‌های مثبت و منفی طرح‌شناسایی و مکتوب می‌شوند و پس از آن بر مبنای این یافته‌ها، اقدام می‌کنیم. برای مثال:

- از نحوه‌ی شروع درس در هر جلسه راضی نیستم و باید طرحی جدید برای آن بیندیشم.
- نمی‌دانم چرا در آموزش این مبحث درسی ناموفق هستم. باید علت را بیابم.
- دوست دارم توان علمی دانش‌آموزانم را در این مورد خاص افزایش بدهم.
- نیازمند تسلط بیشتر بر برخی مباحث درسی هستم تا با اطمینان و مهارت بیشتر، نکات درسی را به دانش‌آموزان بیاموزم.

تمرکز روی موضوع‌ها

به این معنی که روی نیازها، خواسته‌ها و تصمیم‌ها متمرکز شویم. کلاس درس و زمان شروع آموزش، زمان مناسبی برای تصمیم‌گیری نیست. برای نمونه به این فهرست بندی توجه کنیم:

- زبان آموزشی و نیاز یا عدم نیاز به تغییر آن؛
- تداخل بین دانش‌آموزان از هر نظر و نیاز به ایجاد تغییر در آن؛
- تداخل عمل بین خود و همکاران؛
- انگیزه و نیاز به ایجاد آن در خود و دانش‌آموزان؛
- استفاده از منابع آموزشی معتبر؛
- کنترل رفتارها، با تمرکز بر تقویت رفتارهای مثبت و تعدیل و حذف رفتارهای منفی.

یکی از نکات بحرانی در آموزش مؤثر، لزوم ارزیابی درست و دقیق موارد فهرست بندی شده است؛ چرا که قرار است خط‌مشی آموزشی-پرورشی ما بر مبنای این شاخص‌ها تعیین شود. بنابراین اگر ارزیابی نادرست باشد، هدف نهایی آموزش مؤثر، یعنی تأثیر بر دانش‌آموز، به دست نخواهد آمد.

نحوه‌ی گزارش مشاهدات

پس از گام نخست، لازم است شیوه‌ی درستی برای «گزارش» مشاهداتمان برگزینیم. هیچ مسئله‌ای مشکل‌تر و گیج‌کننده‌تر از این نیست که نتوانیم پس از یافتن علت‌ها، نیازها و خواسته‌ها، آن‌ها را دسته‌بندی و سازمان‌دهی کنیم. این نکته زمانی حساس‌تر می‌شود که بدانیم «مشاهدات و سپس

آموزش مؤثر، شیوه‌ی آموزشی است که به معلم اجازه می‌دهد تا تفاوت‌ها و شباهت‌های کلاس درس، یا دقیق‌تر بگوییم، دانش‌آموزانش را به دقت شناسایی کند. این شناخت، آموزش او را به آموزش مؤثر تبدیل می‌کند

گزارش‌های متنی بر این مشاهدات و ارزیابی آن‌ها قرار است شیوه‌ورود آموزش و پرورش ما را تعریف کنند. به این منظور، ابتدا باید یافته‌ها را مقابل هر یک از موضوع‌ها یا اهداف یادداشت کرد. سپس باید نظر گرفتن اولویت‌ها، نیاز به برنامه‌ریزی بلندمدت یا کوتاه مدت و زمان‌بندی مناسب اجرای هر برنامه و ترتیب جمع‌بندی نهایی یافته‌ها، اقدام کنیم.

چشم‌پوشی

چشم‌پوشی یکی از نکات مهم در مدیریت و آموزش و پرورش است. تأثیر آموزش و پرورش زمانی بیشتر خواهد شد که معلم با چشم‌پوشی ظاهری، آمارسیدگی جدی، به‌طور عمیق و نامحسوس، مشکلات دانش‌آموزان را برطرف کند. پژوهشگران عقیده دارند، شیوه‌ی آموزشی-پرورشی مؤثر، شیوه‌ای است که در آن معلم بتواند، با تصمیم‌گیری صحیح و به موقع، شرایط را برای تذکر لحظه‌ای و یا چشم‌پوشی تشخیص دهد و آن را اجرا کند.

ج) بازده چگونه است؟

بررسی بازده آموزشی، بهترین شاخص برای سنجش مؤثر یا منفعل بودن شیوه‌ی آموزشی است. به این منظور، باید دو شاخص به شرح زیر را در نظر گرفت:

نخست، بررسی عکس‌العمل دانش‌آموزان در مقابل شیوه‌ی آموزشی است و باید به این سه پرسش پاسخ دهیم:

- آیا برنامه‌های آموزشی، انگیزه‌ی فراگیری را در دانش‌آموزان بیدار می‌کند و به تقاضای دانش‌آموزان پاسخ می‌دهد؟ یا آن‌که شیوه‌ی آموزش و لحن انتخاب شده برای آموزش و پرورش دانش‌آموزان، مطابق با سن، نیازها و انگیزه‌های آن‌ها نیست؟
- آیا دانش‌آموزان در اجرای برنامه‌های آموزشی-پرورشی نقش مشارکتی دارند یا تنها شنونده‌اند؟ آیا آموخته‌اند که چگونه مستقل عمل کنند؟ توانایی و مهارت آن‌ها در انجام امور عملی چگونه است و توان استفاده از ابزارهای آموزشی را دارند یا خیر؟
- آیا آموزش‌ها مطابق با توانایی، نیازها، پیشینه‌ی فرهنگی، اجتماعی، خانوادگی، اقتصادی و... آن‌ها هست یا نه؟

دوم آن‌که از شیوه‌ی مدیریتمان در کلاس درس ارزیابی داشته باشیم. برای ارزیابی این نکته باید به پرسش‌های زیر پاسخ دهیم:

- آیا ساختار و سازمان‌دهی کلاس درس باعث شکوفایی دانش‌آموزان می‌شود، یا آن‌ها را ناتوان و منفعل کرده است؟
 - آیا زبان تدریس، متناسب با دانش‌آموز هست یا نه؟
 - شیوه‌ی آموزشی ما، شیوه‌ای تشویقی است و دانش‌آموزان را به سوی خلاقیت و استقلال سوق می‌دهد، یا نه؟
 - آیا تنوع برنامه‌های آموزشی-پرورشی در برنامه‌ریزی آموزشی مدنظر قرار گرفته و یا شیوه‌ی ماحظی و یک‌سوی است؟
 - تا چه حد آموزگار بر مطالب درس مسلط است؟
- با پاسخ به این مجموعه پرسش‌ها می‌توانیم ارزیابی دقیقی از عملکردمان داشته باشیم و با رفع نواقص، آموزش را به «آموزش مؤثر» تبدیل کنیم.

د) اقدامات لازم برای ارائه‌ی آموزش مؤثر

- شناسایی برنامه‌ها و شناختن افراد یا منابع همکار در اجرای برنامه‌ها؛
- شناسایی اهداف و تمرکز روی اطلاعات برای دست‌یابی به اهداف؛
- تصمیم‌گیری روی شیوه‌های مورد استفاده برای جمع‌آوری اطلاعات با تمرکز بر شاخص؛
- گسترش فهرست‌های جمع‌آوری شده برای اجرای بهتر برنامه‌ها، چه به صورت آزمایشی و چه به صورت نهایی؛
- صیقل دادن برنامه‌ها و رفع نواقص و نیازها؛
- دست‌یابی به آموزش مؤثر به عنوان گام نهایی بر مبنای نکات ذکر شده؛
- تجزیه و تحلیل: فقط در جهت آن‌که بدانیم آموزش ما «آموزش مؤثر» بوده است یا نه.
- تأثیر برنامه: استفاده از شواهد، مدارک و نشانه‌ها، برای برنامه‌ریزی بهتر با هدف دست‌یابی به آموزش مؤثر؛
- مشورت و تکمیل: با هدف رفع ایرادها، سوق دادن آموزش به سمت آموزش مؤثر.

ریزنویس

1. Shadow Study
2. Spotlights
3. buddy

منبع

<http://www.Scrc.ac.uk>

(سایت پژوهش‌های آموزشی
دپارتمان آموزش دانشگاه اسکاتلند)

نامه‌های رسیده

نامه‌های زیر تا آخرین روزهای آماده‌سازی هشتمین شماره‌ی مجله جمع‌آوری شده‌اند. نامه‌هایی که بعد از این به دست ما برسد، پاسخ خود را در شماره‌ی اول سال تحصیلی آینده دریافت خواهند کرد. هم‌چنین، کسانی که تاکنون مطالب خود را ارسال کرده‌اند و مورد تأیید اولیه قرار گرفته است، منتظر باشند تا در سال آینده مقاله‌ی جاب شده‌ی خود را ببینند.

۱. آقای حجت اشکیان، دبیر محترم حرفه‌وفن منطقه‌ی ۱۳ تهران، مقاله‌ای با عنوان «جایگاه هدایت تحصیلی و شغلی و نقش آن در پیشگیری از آسیب‌های ناشی از عدم شناخت و آگاهی» گردآوری کرده است. این مطلب بخش‌های قابل استفاده‌ای دارد که از آن بهره‌مند خواهیم شد.

۲. خانم پروین اسلامی فرد، دبیر محترم علوم تجربی شهرستان اردکان یزد، مطلبی با عنوان بهداشت روانی تهیه کرده است. ضمن تشکر امیدواریم بتوانیم به نحوی شایسته از مطلب ایشان استفاده کنیم.

۳. آقای حمید نقی‌زاده، دبیر محترم علوم تجربی شهرستان مبارکه، سه عدد سی‌دی حاوی دانستنی‌های علوم تجربی برای سه پایه‌ی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی ارسال کرده است. سی‌دی‌ها را برای بررسی بیشتر به همکاران گروه علوم تجربی «دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی» تحویل داده‌ایم.

۴. آقای میر خسرو هاشمیان، از دبستان قدس منطقه‌ی ۸ تهران، مطلب کوتاهی در مورد روش آموزش اکتشافی ارسال کرده است.

۵. خانم سلیمه بحرینی، دبیر منطقه‌ی ۸ استان تهران، قسمت‌هایی از کتاب «فوری‌باغه را قورت بده» نوشته‌ی برایان تریسی را تحت عنوان «مدیریت زمان» خلاصه و ارسال کرده است.

۶. خانم مریم رحیم‌زاده، کارشناس ارشد روان‌شناسی، مقاله‌ای با عنوان «ارزش‌یابی تکوینی با اضطراب کمتر» تهیه کرده است. ضمن تشکر، امیدواریم از مطلب ایشان در سال آینده استفاده کنیم.

۷. آقای جواد هداوند، دبیر محترم ادبیات منطقه‌ی ۱۷

۸. آقای حجت کجانی حصار، سرگروه سازمان آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران، مقاله‌ای با عنوان راه‌های ایجاد انگیزه در تدریس ادبیات فارسی تهیه کرده‌اند. ان‌شاءالله از مطلب ایشان استفاده خواهیم کرد.

۹. خانم فاطمه صغری کفالتی، دبیر ریاضی شهرستان اهر، خلاصه‌ای از «الگوی پیش سازمان دهنده» تهیه کرده‌اند. خوب بود ایشان تجربیات خود را در زمینه‌ی استفاده از این الگو ذکر می‌کردند و یا در قالب یک طرح درس آن را توضیح می‌دادند.

۱۰. خانم مریم واشقانی فراهانی، دبیر ریاضی مدرسه‌ی راهنمایی فدک ۱ منطقه‌ی ۱۹، مقاله‌ی مفصلی با موضوع «نقش هدایت تحصیلی و شغلی یا توجه به ویژگی‌های فردی» نوشته‌اند. با توجه به حجم زیاد این مطلب، ناچاریم فقط بخش‌هایی از آن را برای استفاده آماده کنیم. هم‌چنین ایشان مطلب دیگری را نیز با عنوان «ارزش‌یابی تحصیلی» ارسال داشته‌اند.

۱۱. خانم رقیه کفالی، دبیر ناحیه‌ی ۳ تبریز، چهارمقاله در خصوص الگوهای تدریس با عنوان‌های «خانواده‌ی اجتماعی»، «خانواده‌ی رفتاری»، «تفکر استقرایی» و «روش یادسپاری» (دریافت درست حقایق) فرستاده‌اند. خوب بود ایشان مثال‌ها و تجربه‌های خود را نیز در خصوص این روش‌ها در ادامه‌ی مطالب خود ذکر می‌کردند.

۱۲. خانم پریسا عظیمی، دبیر محترم ریاضی «مدرسه‌ی راهنمایی شاهد مهدیه» از تبریز، چند مطلب در خصوص تدریس ریاضیات سوم راهنمایی تهیه کرده‌اند. مطالب ایشان را برای همکارانمان در «مجله‌ی رشد برهان راهنمایی» ارسال کردیم تا در صورت لزوم آن‌ها از این مطالب استفاده کنند.

تهران، مطلقى با عنوان «تقد و برزسى كتب درسى فارسى دوره‌ى راهنمايى تحصيلى» تهيه كرده است كه از طريق «مجله‌ى رشد ادبيات فارسى» در اختيار ما قرار گرفته است.

• خانم صديقه جمالى، منطقه‌ى ۱۷ استان تهران، مقاله‌اى با عنوان «اصلاح دانش آموزان شلوغ، اما درس خوان» تهيه كرده‌اند. اميدواريم از مطلب ايشان به نحو شايبه‌اى استفاده كنيد.

• آقاى حسن حسين، منطقه‌ى دستگردان استان يزد، مطلقى در مورد ترويج و تقويت انسان‌پرورسى در دوره‌ى راهنمايى تهيه كرده است كه از طريق مجله‌ى رشد ادبيات فارسى به دست ما رسيده است.

• خانم معصومه نوكللى، مدير محترم علوم تجربى شهرستان رودسر گيلان، روش‌هاى ساده و شيرين برائى آموزش درس علوم دوره‌ى راهنمايى تهيه و جمع‌آورى كرده است كه از طريق همكاران «مجله‌ى رشد نكولوژى آموزشى» به دست ما رسيده است.

• خانم پروين بهروزنيا، منطقه‌ى گلنهار، استان خراسان رضوى، مطلقى با عنوان «ماختار شخصيى نو جوان» تهيه كرده است. ضمن تشكر از ايشان به اطلاع مى‌رسانيم بيشتر اين مطالب در مقاله‌هاى چاپ شده در سال جارى طرح شده است.

• خانم مينا شكري، مدير محترم مدرسه‌ى راهنمايى شهرستان آمل، تحقيقي با موضوع «كننده‌هاى تربيت و رفتار با نوجوانان» و در خصوص موضوع بلوغ ارائه كرده است. عمده‌ى مطالب مطرح شده توسط ايشان نيز به گونه‌اى در مقالات نايبدهاى بلوغ و بناز شناسى ابعاد شخصيت نو جوان مطرح شده است.

• خانم تهمينه عباسى زاده، مدير محترم مدرسه‌ى راهنمايى حضرت فاطمه زهرا (س) باسوج، دو مطلب با عنوان‌هاى پر كردن ساعت خالى در برنامه‌ى مدارس با ايجاد ساعت فوق برنامه» و «معرفى يك نوع الگوى خديده آموزشى» نوشته است كه از ايشان تشكر مى‌كنيم.

• خانم فاطمه جلال ابيانه، مدير محترم مدرسه‌ى راهنمايى ۲۶ بهمن، منطقه‌ى ۵ تهران، ۲۰۰ صفحه‌ى يادگيري جغرافى را جمع‌آورى و ارائه كرده است. اميدواريم از مطلب ايشان استفاده كنيد.

• خانم شهلا عيوضى، مدير محترم گروه اجتماعى ناحيه ۳ تبريز، سه مطلب با عنوان‌هاى «ايجاد يك گروه تكثير و قوف برنامه»، «فراحي آموزشى و يادگيري يك موضوع درسى برائى درس تعليمات اجتماعى» و «يادگيري از مسائل همپيراني» تهيه كرده است كه از ايشان تشكر مى‌كنيم.

• خانم سیده سودابه مرچانی، مدیر محترم شبلی مدرسه‌ی فرزادگان چهارداگه استان تهران، نوبسه‌هایی برای اولیای دانش‌آموزان جمع‌آوری کرده است. در راهنمایی فرزندان‌شان به کار گیرند.

• خانم سیده معصومه مرچانی، مدیر محترم زبان انگلیسی مدرسه‌ی فاطمه شهرستان خدخال، مطلقى در مورد اهمیت برنامه‌ریزی تهيه كرده است.

• خانم سوسن اسکندری گندمانی، مدیر محترم مدرسه‌ی راهنمایی نجمه منطقه‌ی گندمان استان چهارمحال و بختیاری، مطلقى با عنوان «اصول مقابله با حواس پرتی» تهيه و به دفتر مجله ارسال كرده است.

• خانم پروین زارعی، معاون محترم مدرسه‌ی راهنمایی سمیه شهرستان آبدانان، استان ایلام، پژوهشی با عنوان «شیوه‌های تقویت فراتت فارسی دوره‌ی راهنمايى» تهيه كرده است كه از طریق همكاران محترم مجله‌ى رشد ادب فارسى به دست ما رسیده است.

• آقاى مهدى شفايى، كارشناس آموزش راهنمايى تحصيلى دوره‌ى عمومى ادارى آموزش و پرورش ناحيه ۱ يك تبريز، سه مطلب با عنوان‌هاى «الگوهاى فعال تدريس»، «راهكارهاى پرورش جلافت در دانش‌آموزان» و «علل افت تحصيلى دانش‌آموزان» تهيه و ارسال كرده است. مطالب ايشان در حال بررسى است.

• خانم رضوان رئيسى، مدير محترم حرفه‌وفن مدرسه‌ى راهنمايى دهخدا از شهرستان شهرکرد، مطلقى با عنوان «بررسى موانع و مشكلات تدريس حرفه‌وفن در آموزشگاه‌ها» تهيه كرده است. مقاله‌ى ايشان از طريق «مجله‌ى رشد مديريت مدرسه» به دست ما رسيده است.

• خانم فرزانه مدق هشترودى، معاون محترم مدرسه‌ى راهنمايى فضا تالش، تجربه‌ى خود را در زمينه‌ى ترفيب دانش‌آموزان به سار جوانان، به دفتر مجله ارسال كرده است. از خداوند متعال بر ايشان سر بلندى و موفقيت ارزو مى‌كنيم.

• آقاى سيد جلال حسيني ابرخ، كارشناس مسئول نكولوژى و گروه‌هاى آموزشى عمومى استان خراسان شمالي، مطلقى با عنوان «استدلالى عبرت‌شودى ارزش‌يابی و آيين‌نامه‌ى امتحانات دوره‌ى راهنمايى تحصيلى» تهيه و ارسال كرده است. مقاله‌ى ايشان از طريق مجله‌ى رشد معلم به دست ما رسیده است.

• آقاى بهروز انصاری، مدیر گروه آموزشی فارسی آموزش و پرورش استان مرکزی، مقاله‌ی با عنوان «دانش‌آموز خلاق را شناسید» و «از غنای تربیت چه برداشته‌اید؟» تهيه كرده است.

سن : _____ جنس : _____ میزان تحصیلات : _____ شغل : _____ شهرستان : _____ سابقه ی تدریس : _____

سرگرمی	بهداشتی	تربیتی	علمی	ادبی	سیاسی	اجتماعی	دینی، اخلاقی	آموزشی، علمی
۱	به نظر شما این مجله باید از کدام یک از قالب‌ها بیشتر استفاده کند؟ لطفاً به ترتیب اولویت از ۱ تا ۹ شماره گذاری کنید.							

آموزشی	تربیتی	اطلاع رسانی	تجلیبی	ترویج و سرگرمی
۲	به نظر شما مجله در حال حاضر بیشتر به کدام یک از موضوعات پرداخته است؟ لطفاً به ترتیب اولویت از ۱ تا ۵ شماره گذاری کنید.			
۳	به نظر شما مجله باید بیشتر به کدام یک از موضوعات بپردازد؟ لطفاً به ترتیب اولویت از ۱ تا ۵ شماره گذاری کنید.			

توزیعی	تاریخی	اجتماعی	سیاسی	ادبی	بهداشتی	ورزشی	سرگرمی
۴	به نظر شما حجم مطالب بخش‌های گوناگون مجله چند صفحه باشد، مناسب است؟						
۵	تنوع مطالب و موضوع مجله را چگونه ارزیابی می‌کنید؟						
۶	تنوع نویسندگان مجله چگونه است؟						

۱- کم	۲- متوسط	۳- خوب	۴- خیلی خوب
۷	تعداد عکس‌ها و طرح‌های موجود در مجله به نسبت مطالب آن چگونه است؟		

۱- کم	۲- متوسط	۳- زیاد	۴- خیلی زیاد
۸	سهم، وزن و حجم مطالب بخش‌های متفاوت مجله را چگونه ارزیابی می‌کنید؟		
۹	مجله به عنوان یک نشریه‌ی آموزشی و تربیتی منتشر می‌شود. شما مطالب رشد راهنمایی تحصیلی را به چه میزان آموزشی و تربیتی ارزیابی می‌کنید؟		

۱- نامناسب	۲- متوسط	۳- مناسب	۴- خیلی مناسب
۱۰	مجله را از نظر ارائه‌ی اطلاعات علمی و دانش روز چگونه ارزیابی می‌کنید؟		
۱۱	مجله از نظر ارتباط تعاملی و دوسویه با مخاطبان چگونه است؟		
۱۲	به نظر شما زبان نوشتاری مجله تا چه اندازه مناسب مخاطبان است؟		
۱۳	ادبیات و زبان مجله را از نظر رعایت اصول ویرایشی و رسم الخط فارسی چگونه ارزیابی می‌کنید؟		
۱۴	مجله از نظر استفاده از تیرهای جذاب چگونه است؟		
۱۵	مجله را از نظر استفاده از تکنیک‌های مطبوعاتی چون سوتیتر، روتیتر و زیرتیتر چگونه ارزیابی می‌کنید؟		
۱۶	مجله از نظر استفاده از چکیده، اشاره، مقدمه و متن‌های راهنمای مقالات چگونه است؟		
۱۷	طرح‌های روی جلد مجله را از نظر جذب مخاطبان چگونه ارزیابی می‌کنید؟		
۱۸	صفحه‌آرایی مجله را از نظر قوت و خلاقیت هنری چگونه ارزیابی می‌کنید؟		

۴- خیلی خوب	۳- خوب	۲- متوسط	۱- کم	۰- خیلی کم	
					۱۹ میزان جذابیت مطالب مجله را چگونه ارزیابی می کنید؟
					۲۰ مجله تا چه اندازه توانسته است نیازهای فرهنگی، آموزشی و اطلاعاتی مخاطبان خود را تأمین کند؟
					۲۱ مجله تا چه اندازه توانسته است محلی برای طرح و انعکاس نظرات گروه های گوناگون مخاطبان خود باشد؟
					۲۲ تعداد صفحات فعلی مجله را چگونه ارزیابی می کنند؟
					۲۳ عکس ها و طرح های مجله تا چه اندازه جذاب و شاد هستند؟
					۲۴ عکس ها و طرح های مجله را تا چه اندازه تصویری واقعی از جامعه می دانید؟
					۲۵ فکر می کنید، چنانچه این مجله روی دکه ی روزنامه فروشی ها عرضه شود، میزان استقبال از آن چگونه خواهد بود؟
					۲۶ انتشار این مجلات را برای مخاطبان آن تا چه حد ضروری می دانید؟

۲۷ چنانچه پیشنهادی در زمینه بهبود کیفیت مجله و استفاده و بهره مندی بیشتر معلمان و کادر آموزشی و اجرایی مدارس راهنمایی از آن ها دارید، ذکر کنید.

لطفاً به سؤال های زیر فقط با توجه به مقالات و مطالب مندرج در مجله ی رشد راهنمایی تحصیلی در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ پاسخ دهید. جواب های خود را در یک برگه ی جداگانه بنویسید و هر دو با فرد نظرسنجی تکمیل شده، از سال فرمایید.

- ۱ معلمان محترم چه حقوقی را باید نسبت به دانش آموزان رعایت کنند؟
- ۲ نباید های دوران بلوغ را با توجه به مجموعه مطالب نویسنده ی آن به صورت خلاصه ذکر کنید.
- ۳ چهار دلیل برای ضرورت تغییر محتوای کتاب های درسی نام ببرید.
- ۴ سه مورد از شیوه های نادرستی را نام ببرید که باعث جلوگیری از آبرو و وجود و مانع رشد و شکوفایی غده های از دانش آموزان می شوند.
- ۵ سه تصور نادرست از روابط بین هم سالان را که در جامعه وجود دارند، نام ببرید.
- ۶ عناصر و مؤلفه های برنامه ی درسی را نام ببرید.
- ۷ سه مورد از واکنش ها و عکس العمل های نابهنجار و ناسالمی را ذکر کنید که کودکان و نوجوانان در مقابله با رنگ و بو چیست زدن ممکن است بروز دهند.

- ۸ رویکردهای کلی برنامه ی درسی را نام ببرید.
- ۹ خصوصیتهای مهم نوجوی دوره ی نوجوانی به چه شکل هایی بروز می کند؟ آن ها را نام ببرید.
- ۱۰ شیوه های برخورد صحیح و مؤثر با تفاوت فردی دانش آموزان را بنویسید.
- ۱۱ صفت بارز و مشخص دوره ی نوجوانی از نظر عاطفی چیست؟
- ۱۲ والدینی که تصور می کنند نمی توانند صبور باشند و یا رفتارهای نوجوان را غیر قابل تحمل می دانند، باید به چه نکاتی توجه کنند.

دریای خزر
Caspian Sea

Persian Gulf
فارس

فراخوان پنجمین جشنواره عکس دیجیتال

بخش ارزشسال

مقررات:

۱. شرکت تمامی عکاسان در این جشنواره آزاد است.
۲. هر عکاس می تواند حداکثر ۱۰ عکس در هر موضوع ارسال کند.
۳. تمامی عکس ها می بایست به صورت چاپ دیجیتال یا اندازه باشد (پرینت با کیفیت مطلوب نیز پذیرفته می شود).
۴. ابعاد و اندازه عکس های ارسالی حداقل با عرض ۲۰ سانتی متر و طول آن حداکثر ۲۵ سانتی متر باشد.
۵. عکس ها نباید قاب یا یاسپورتو شده باشد.
۶. ارسال اثر توسط عکاسان به منزله قبول مالکیت اثر و اصالت آن تلقی اثر و هیچ گونه مسئولیتی به عهده دبیرخانه نخواهد بود.
۷. به آثاری که پس از مهلت مقرر به دبیرخانه عکس ارسال شود، ترتیب اثر داده نخواهد شد.
۸. آثاری که به نمایشگاه راه نیابند، حداکثر ۲ ماه پس از برگزاری نمایشگاه عودت داده می شوند.
۹. دبیرخانه ضمن به کار بردن نهایت کوشش خود برای حفظ آثار، هیچ گونه مسئولیتی در قبال آسیب های ناشی از ارسال نامطلوب یا مشکلات پستی نمی پذیرد.
۱۰. هر عکاس باید برچسب مربوطه را تکمیل و پشت هر عکس بچسباند.
۱۱. ارسال عکس برای این جشنواره، به منزله قبول شرایط و مقررات آن است.
۱۲. تصمیم گیری در مورد مسائل پیش بینی نشده به عهده برگزار کننده است.

جهت دریافت فرم شرکت در مسابقه به سایت www.roshdmag.ir مراجعه کنید.

- مهلت ارسال آثار: ۱۵ خرداد ۱۳۸۷
- موضوع:
 ۱. مدرسه ی من
 ۲. سرزمین من، ایران (معماری ایرانی - اسلامی)
 ۳. مستند اجتماعی
 ۴. نیایش
- بخش جنبی: ترویج تولید و مصرف کالای ایرانی
 ۱. قاچاق و نسل جوان
 ۲. واردات بی رویه و عوارض آن
- امتیازها:

- ✓ عکس های برگزیده به صورت نمایشگاهی در معرض دید عموم قرار خواهد گرفت.
- ✓ به ازای هر یک از آثار که به نمایشگاه راه یابد مبلغ ۳۰۰/۰۰۰ ریال به صاحب اثر پرداخت خواهد شد.
- ✓ عکس های منتخب به صورت یک مجموعه چاپ خواهد شد.
- ✓ برای عکاسانی که آثارشان به نمایشگاه راه یابد، گواهی شرکت در نمایشگاه صادر خواهد شد.
- جوایز:
 - نفر اول: تندیس جشنواره، دیپلم افتخار و ۵ سکه بهار آزادی
 - نفر دوم: لوح تقدیر و ۲ سکه بهار آزادی
 - نفر سوم: لوح تقدیر و ۳ سکه بهار آزادی

